

НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА

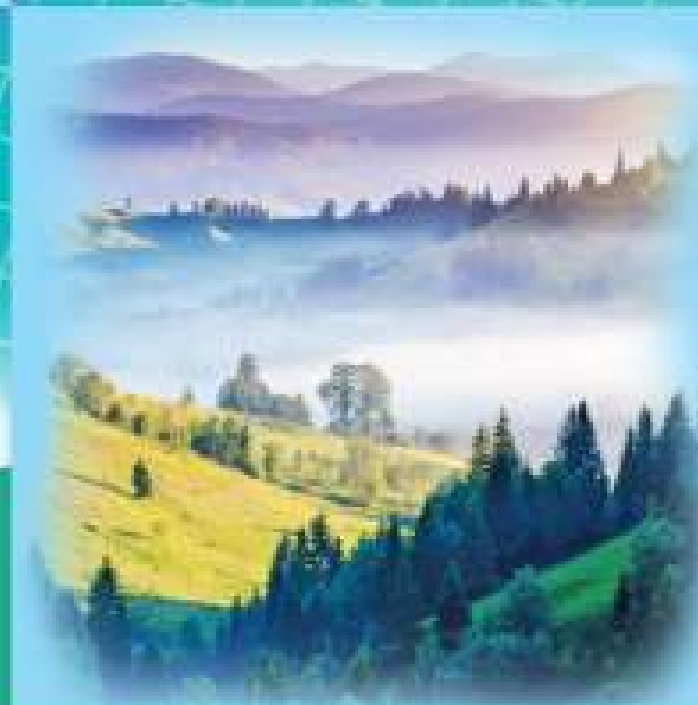
Тамара ПРОШКУРАТОВА,
Аліна ПАРХОМЕНКО, Любов ПИЛІПКО

МАТЕМАТИКА

$c : 9 + 37$
 $54 : 6 \cdot 6$

2

Тамара Прошкураторова,
Аліна Пархоменко, Любов Пиліпко

«Математика»

підручник для 2 класу
закладів загальної середньої освіти

Видавництво «Грамота»
2025

УДК 51*кл2(075.2)

П84

*Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(наказ МОН України від 21.02.2025 № 345)*

Прошкуратова Т., Пархоменко А., Пиліпко Л.

П84 Математика : підруч. для 2 кл. закл. заг. середн. освіти.
Київ : Грамота, 2025. 152 с.

ISBN 978-617-559-050-8

Підручник створено відповідно до Державного стандарту початкової освіти та типової освітньої програми, розробленої колективом авторів під керівництвом *О. Я. Савченко*.

У виданні передбачено формування математичних компетентностей і застосування їх у житті, поєднано математичну галузь із літературною, мистецькою, природознавчою, громадянською, соціальною та здоров'язбережувальною.

УДК 51*кл2(075.2)

ISBN 978-617-559-050-8

© Прошкуратова Т. С., Пархоменко А. В.,
Пиліпко Л. М., 2025

© Видавництво «Грамота», 2025

Навчальне видання

ПРОШКУРАТОВА Тамара Сергіївна, **ПАРХОМЕНКО** Аліна Валеріївна,
ПИЛІПКО Любов Миколаївна

Математика

Підручник для 2 класу закладів загальної середньої освіти

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

Підручник відповідає Державним санітарним нормам і правилам
«Гігієнічні вимоги до друкованої продукції для дітей».

Редакторка *Н. Забаштанська*. Художня редакторка *О. Андрущенко*.
Комп'ютерна верстка *Г. Нурко*. Коректорки *С. Бабич, М. Осіпова*

Формат 84×108/16. Ум. др. арк. 15,96. Обл.-вид. арк. 14,52. Наклад прим. Зам. №

Видавництво «Грамота», вул. Паньківська, 25, оф. 15, м. Київ, 01133.

E-mail: info@gramota.kiev.ua; www.gramota.kiev.ua

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру України суб'єктів видавничої справи

**За типовою навчальною програмою колективу авторів
під керівництвом О. Я. Савченко.**

ДЕРЖАВНИЙ
ПРАПОР УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНИЙ
ГЕРБ УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНИЙ ГІМН УКРАЇНИ

Музика *Михайла Вербицького*
Слова *Павла Чубинського*

Ще не вмерла України і слава, і воля,
Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля.
Згинуть наші воріженьки, як роса на сонці.
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.

Приспів:

Душу й тіло ми положим за нашу свободу,
І покажем, що ми, браття, козацького роду.

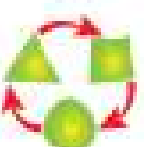
Дорогий другокласнику! Дорога другокласнице!

У цьому навчальному році ти продовжиш вивчення математики, такої цікавої та потрібної науки в житті кожної людини.

Цей підручник поглибить твої знання про Україну, її міста, водойми, працьовитих і творчих людей. Також ти дізнаєшся про життя своїх ровесників і ровесниць за кордоном, їхні звички, улюблені ігри, захоплення та традиції.

Обчислюючи вирази з оригінальними малюнками та розв'язуючи творчі задачі, ти потрапиш у різні життєві ситуації. Наприклад: приготування їжі, шопінг, поїздка в транспорті, планування подорожі, комп'ютерні ігри, гостина в бабусі в селі, ремонт квартири та ін. Завдяки таким завданням твоя робота на уроках математики буде творчою, цікавою та захопливою.

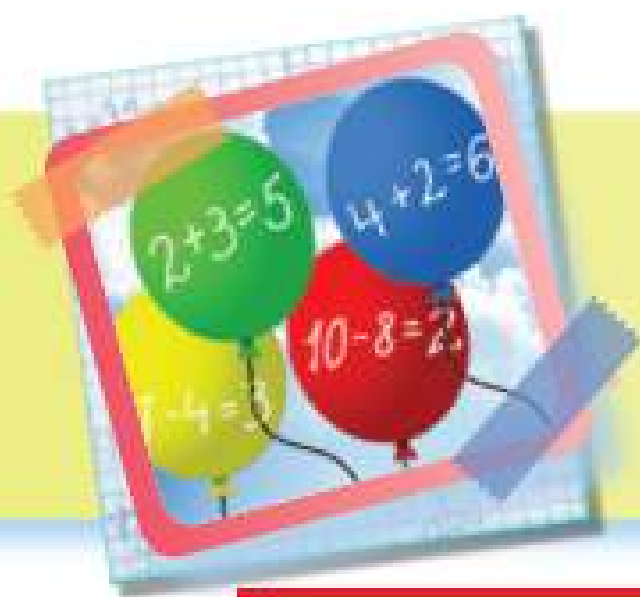
Для кращого засвоєння навчального матеріалу в підручнику подано такі умовні позначення:

— запам'ятай;	— логічне завдання;
— робота в класі;	— завдання на вибір;
— робота в парі, групі;	— словник.
— кругові та ланцюгові вирази;	

Сподіваємося, що отримані знання з математики допоможуть тобі набути необхідних умінь і навичок для вирішення повсякденних питань.

Бажаємо успіхів!

Авторки

ПОВТОРЕННЯ ВИВЧЕНОГО в 1-му класі

Літо, до побачення!

1 Лічба в межах 10. Обчислення виразів

1. Розглянь малюнок. Дай відповіді на запитання.

• Скільки росте ялинок? • Скільки червоних автомобілів? • А скільки синіх? • Скільки автобусів? • Скільки вікон мають форму трикутника?

2. Обчисли вирази.

$$5 + 3$$

$$4 + 6$$

$$10 - 3$$

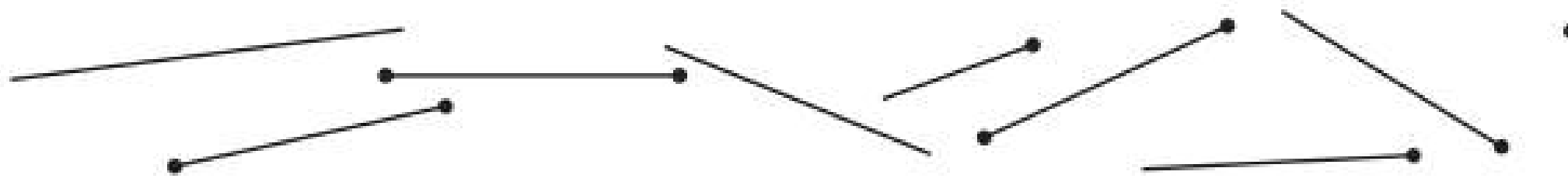
$$10 - 2$$

$$7 + 0$$

$$9 - 0$$

3. У вазу мама поставила 6 волошок і 3 ромашки. Скільки квітів стало у вазі?

4. Розглянь малюнок. Дай відповіді на запитання.

• Скільки прямих зображено? • А відрізків? • Променів?

5. Накресли відрізок завдовжки 5 см.

2 Обчислення виразів

1. Обчисли вирази. Результати вкажуть, хто з ким подружився.

$$3 + 5 - 6$$

$$4 + 5 - 2$$

$$10 - 8 + 4$$

$$6 + 2 - 3$$

6

7

5

2

2. Добери знаки ($>$, $<$, $=$).

$$2 + 4 \square 5$$

$$7 \square 4 + 3$$

$$3 \square 7 - 2$$

3. Обчисли кругові вирази.

$$7 - 4$$

$$8 - 3$$

$$3 + 1$$

$$4 + 4$$

$$5 + 2$$

$$7 + 0$$

4. В автобусі їхало 10 дітей. На зупинці 7 дітей вишло. Скільки дітей залишилося в автобусі?

5. На приготування салату мама використала 5 огірків і 3 помідори. Скільки овочів вона використала для салату?

6. Прочитай та розв'яжи задачу. Визнач, який короткий запис їй відповідає.

У першому потязі було 10 вагонів, у другому — на 2 вагони більше. Скільки всього вагонів у другому потязі?

I п. — 10 в. }
II п. — 2 в. } ?

I п. — 10 в. ←
II п. — 2 в. ← на ?

I п. — 10 в. ←
II п. — ?, на 2 в. > —

7. Обчисли вирази.

$$3 + 2$$

$$6 - 4$$

$$5 + 3$$

$$6 + 2$$

$$7 - 1$$

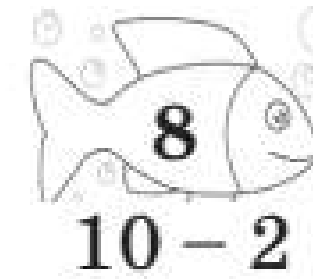
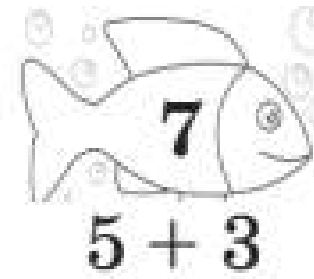
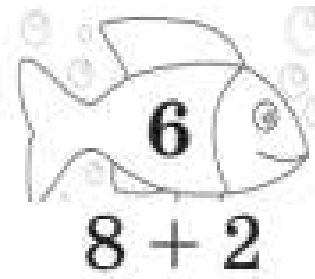
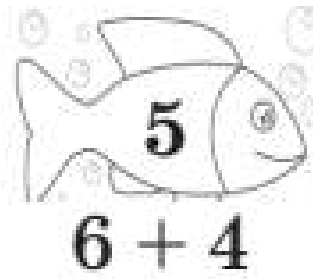
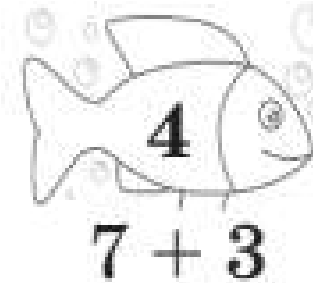
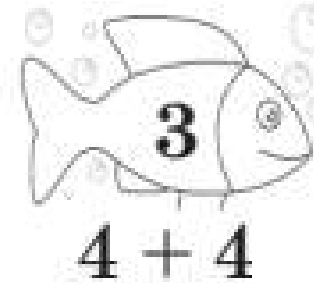
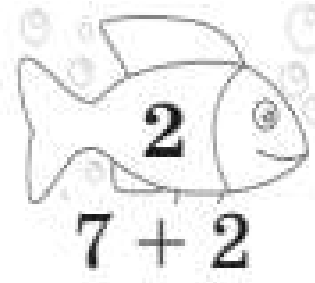
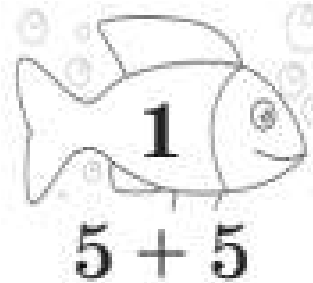
$$8 - 2$$

3 Обчислення і порівняння виразів

1. Під якими номерами кіт Васько впіймав рибок?

10

2. Зміни текст, щоб утворилася задача.

Антон упіймав 3 великі карасі та 5 малих. У річці дуже багато риби.

3. Петро зловив 9 малих рибин, а великих — на 2 менше. Скільки великих рибин зловив Петро?

4. З відпочинку Марина привезла 20 камінців і 6 мушель. Скільки всього камінців і мушель привезла Марина?

5. Скільки раків на малюнку? Скільки крабів на малюнку? Кого більше? Запиши нерівність.

6. Порівняй числа. Постав знаки ($>$, $<$, $=$).

$4 \square 3$

$6 \square 7$

$8 - 3 \square 5$

$6 \square 10 - 3$

7. Сім'я Олени відпочивала на морі 10 днів, а сім'я Дмитра — на 4 дні довше. Скільки днів відпочивала на морі сім'я Дмитра?

8. Обчисли вирази.

$7 - 2 - 2$

$2 + 6 + 1$

$10 - 3 + 2$

$8 - 4 + 5$

$8 + 1 - 4$

$7 - 6 + 2$

$1 - 0 + 20$

$8 - 6 + 2$

4 Додавання і віднімання круглих чисел

1. Перевір, що в рівностях спільне, а що відмінне.

$$3 + 2 + 10 = 15 \quad 10 + 3 + 2 = 15 \quad 2 + 10 + 3 = 15$$

 Додавати числа можна в будь-якому порядку.

2. Склади та розв'яжи задачі за малюнками.

3. У відрі було 10 кг меду, а в бідоні — 25 кг меду. На скільки більше було меду в бідоні, ніж у відрі?

4. Запиши вирази. Обчисли.

• Число **70** збільшити на **10**. • Від **100** відняти **50**. • Перший доданок — **30**, другий — **60**. • **83** зменшити на **80**.

5. Обчисли довжину ламаної лінії.

• Побудуй відрізок, довжина якого дорівнює довжині ламаної лінії.

6. Зменш суму чисел **12** і **4** на **6**, **15** і **3** на **8**.

7. На клумбі росло 15 кущів троянд. Восени посадили ще 12 кущів. Скільки всього кущів троянд стало на клумбі?

8. Обчисли вирази.

$$20 + 30 - 50 \quad 10 + 40 - 20 \quad 40 + 30 + 1 \quad 35 - 30 + 20$$

5

Задачі на знаходження невідомого доданка. Повторення ознак геометричних фігур

1. Відніми в кожній рівності від суми доданки (за зразком).

$$\begin{aligned} 15 + 3 &= 18 \\ 18 - 15 &= 3 \\ 18 - 3 &= 15 \end{aligned}$$

Якщо від суми двох чисел відняти один із доданків, то отримаємо інший доданок.

$$\begin{aligned} 60 + 20 & & 20 + 7 \\ 26 + 3 & & 14 + 5 \end{aligned}$$

2. Пригадай, з яких частин складається задача.

У Миколи є 12 деталей лего, а в Тетяни — 14. Скільки всього деталей лего в дітей?

$$\begin{aligned} \text{М.} & \text{— } 12 \text{ д.} \\ \text{Т.} & \text{— } 14 \text{ д.} \end{aligned} \left. \vphantom{\begin{aligned} \text{М.} & \text{— } 12 \text{ д.} \\ \text{Т.} & \text{— } 14 \text{ д.} \end{aligned}} \right\} ? \quad 12 + 14 = 26 \text{ (д.)}$$

У дітей усього 26 деталей лего.

3. Склади та розв'яжи задачі за малюнками та схемами.

$$\begin{aligned} \text{яблуко} & \text{— } ? \\ \text{груша} & \text{— } 7 \end{aligned} \left. \vphantom{\begin{aligned} \text{яблуко} & \text{— } ? \\ \text{груша} & \text{— } 7 \end{aligned}} \right\} 17$$

$$\begin{aligned} \text{яблуко} & \text{— } 8 \\ \text{груша} & \text{— } ? \end{aligned} \left. \vphantom{\begin{aligned} \text{яблуко} & \text{— } 8 \\ \text{груша} & \text{— } ? \end{aligned}} \right\} 18$$

$$\begin{aligned} \text{яблуко} & \text{— } 9 \\ \text{груша} & \text{— } 10 \end{aligned} \left. \vphantom{\begin{aligned} \text{яблуко} & \text{— } 9 \\ \text{груша} & \text{— } 10 \end{aligned}} \right\} ?$$

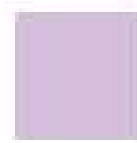
4. Яке число має стояти на парасольці?

$$\text{парасолька} + 20 = 35$$

$$\text{парасолька} + 12 = 37$$

$$42 + \text{парасолька} = 63$$

5. Назви кожну геометричну фігуру. Яка геометрична фігура не має кутів?

6. Обчисли вирази.

$$16 + 12$$

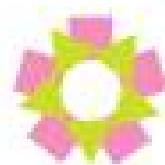
$$42 + 13$$

$$\square + 15 = 47$$

$$26 + \square = 29$$

6

Компоненти під час виконання дії віднімання

1. Прочитайте та пригадайте назви чисел під час віднімання.

$$\begin{array}{ccccccc} 10 & - & 3 & = & 7 \\ \text{зменшуване} & & \text{від'ємник} & & \text{різниця} \end{array}$$

2. Обчисли вирази. Відними від зменшуваного різницю. Зроби висновок.

$$45 - 5 \quad 45 - 40 \quad 54 - 4 \quad 54 - 50 \quad 65 - 60 \quad 65 - 5$$

Якщо від зменшуваного відняти різницю, то отримаємо від'ємник. Якщо до різниці додати від'ємник, отримаємо зменшуване.

3. Знайди невідомі компоненти. Запиши рівності.

$$\begin{array}{l} 10 - \square = 8 \\ \square - 10 = 15 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 36 - \square = 30 \\ \square - 2 = 40 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 84 - \square = 80 \\ \square - 3 = 73 \end{array}$$

4. Розглянь короткий запис. Склади задачу, використавши слова з довідки. Розв'яжи.

Було — $\square$
 — ?
 Залишилося — $\square$

Довідка

Пішли	Відрізали
Забрали	Відлили
Витратили	З'їли

5. У магазині було 90 кг апельсинів. Після закриття магазину в ньому залишилося 40 кг апельсинів. Скільки кілограмів апельсинів продали за день?

- Склади задачу на знаходження невідомого зменшуваного.
- Запропонуй її розв'язати сусіду / сусідці по парті.

6. Запиши вирази й обчисли.

- Зменшуване — 20, від'ємник — 10.
- Від числа 90 відняти число 70.
- Число 50 зменшити на 30.
- Від числа 60 відняти число 10.

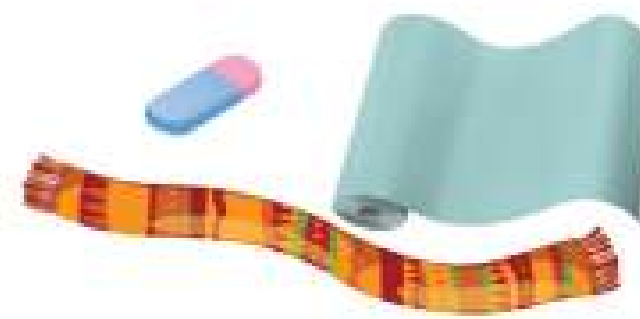
7 Одиниці вимірювання величин

1. Назви, що чим вимірюють.

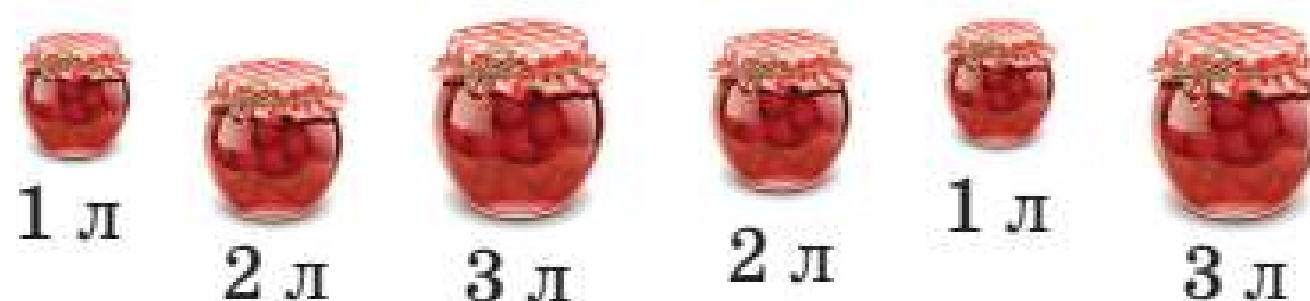

дециметр
кілограм
сантиметр

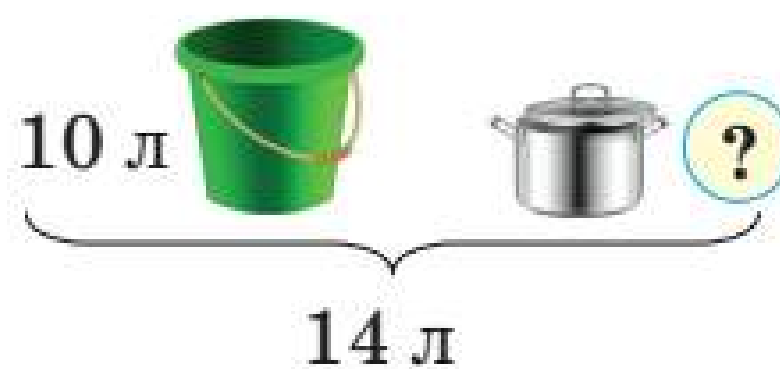
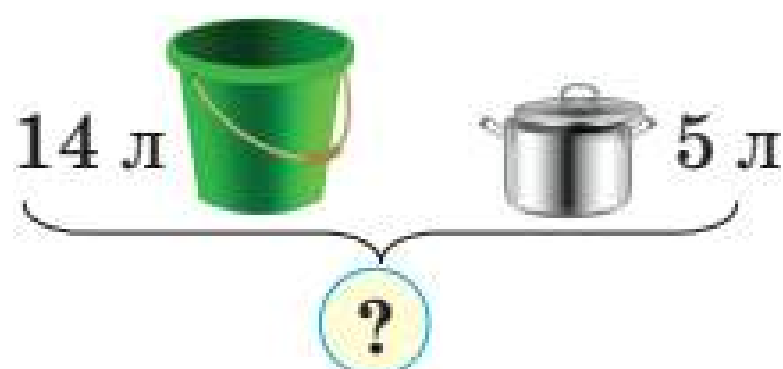
літр
метр

2. Обчисли, скільки літрів варення заготовила бабуся на зиму.

3. Склади та розв'яжи задачі за малюнками.

4. Від багета завдовжки 70 см тато відрізав з обох боків по одному шматку завдовжки 10 см. Яка довжина частини, що залишилася?

5. Обчисли.

$$18 \text{ см} - 10 \text{ см} = \square$$

$$4 \text{ л} + 20 \text{ л} = \square$$

$$30 \text{ дм} + 20 \text{ дм} = \square$$

$$9 \text{ кг} - 4 \text{ кг} = \square$$

8–9

Діагностувальна робота.
Аналіз діагностувальної роботи

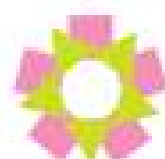
ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ ОДНОЦИФРОВИХ ЧИСЕЛ

МАТЕМАТИКА В ЖИТТІ ЛЮДИНИ

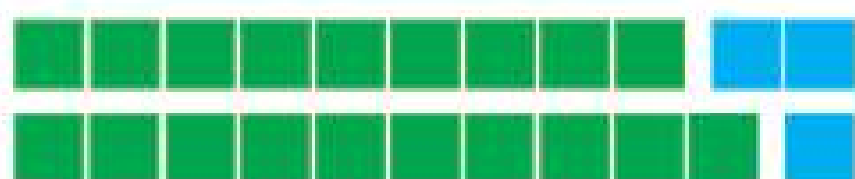
10

Додавання чисел 2–9 до 9.

Математика навколо тебе

1. Розгляньте, як виконано додавання чисел 9 і 2.

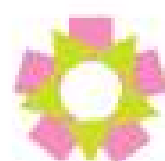
$$9 + 2 = 9 + 1 + 1 = 10 + 1 = 11$$

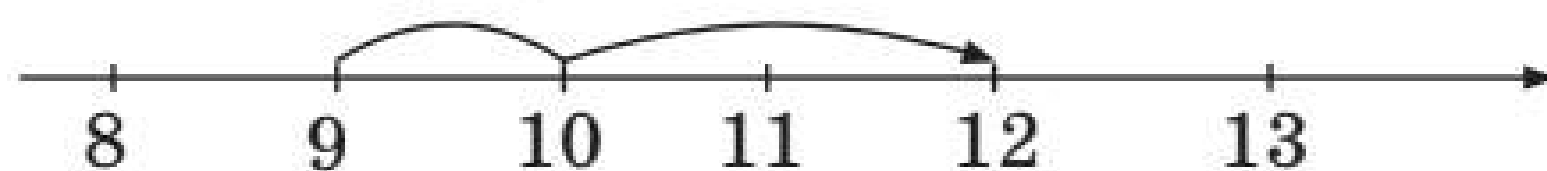
Спочатку додаємо стільки одиниць, скільки потрібно для того, щоб отримати десяток, а потім додаємо решту одиниць.

2. Доповни кожне з поданих чисел до 10: 7, 3, 5, 4, 6, 2, 1, 8 (за зразком).

$$9 + 1 = 10$$

3. Виконайте додавання за числовим променем. Запам'ятайте результат обчислення.

$$9 + 3 = 12$$

Розкладаємо число 3 на два зручні доданки, щоб під час додавання першого числа отримати десяток.

Перший доданок — 1, а другий — 2. До 9 додати 1 — дорівнює 10; до 10 додати 2 — дорівнює 12.

$$9 + 3 = 9 + 1 + 2 = 10 + 2 = 12$$

4. Прочитай та розв'яжи задачу.

Андрію 9 років. У нього є старша сестра Олеся, яка народилася на 4 роки раніше. Скільки років Олесі?

5. Обчисли значення виразів біля правильних, на твою думку, тверджень.

$9 + 4$	Математика необхідна під час планування по- дорожі.
$9 + 6$	Математика потрібна для дослідження космосу.
$9 + 8$	Математику застосовують для захисту Батьків- щини.
$9 + 9$	Математику використовують для створення су- часних технологій.

6. Розкажи друзям, коли ще у твоєму житті необхідна матема-
тика.

7. Обчисли вирази.

$$9 + 5 \quad 9 + 3 \quad 9 + 2 - 1 \quad 9 + 5 - 4 \quad 17 - 3 + 2$$

11

Додавання чисел 3–9 до 8. *Військова справа та математика*

1. Розгляньте, як виконано додавання чисел 8 і 3.

$$\begin{array}{c} 8 + 3 = 8 + 2 + 1 = 10 + 1 = 11 \\ \quad \swarrow \searrow \\ \quad 2 \quad 1 \end{array}$$

2. Заверш обчислення (за зразком).

$$\begin{array}{c} 8 + 4 = 8 + 2 + 2 = 10 + 2 = 12 \\ \quad \swarrow \searrow \\ \quad 2 \quad 2 \end{array}$$

$$8 + 5$$

$$8 + 6$$

$$8 + 8$$

$$8 + 9$$

3. Обчисли вирази під зображеннями техніки, яка допомагає захищати Батьківщину.

$$8 + 5$$

$$9 + 3$$

$$9 + 2$$

$$8 + 8$$

4. Обчисли значення виразів. Результати допоможуть службовим собакам знайти своїх власників / власниць.

Рекс

$$8 + 3$$

Мухтар

$$8 + 7 - 1$$

Грім

$$8 + 6 + 1$$

Білл

$$8 + 5 - 1$$

Іван

Марія

Микола

Олеся

5. Першого дня пес Патрон знайшов у лісі 9 вибухонебезпечних предметів, а наступного дня — ще 6. Скільки небезпечних предметів знайшов пес Патрон за два дні?

Якщо знайдеш невідомий предмет, обов'язково повідом про це дорослих.

6. Для чого потрібні військовим математичні знання? Обчисли вирази біля правильних, на твою думку, тверджень.

$$8 + 7 - 1$$

Щоб визначити дальність польоту ракети.

$$8 + 9 + 1$$

Щоб розрахувати кількість наявних боєприпасів.

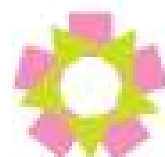
$$9 + 3 - 2$$

Щоб красиво підстригатися.

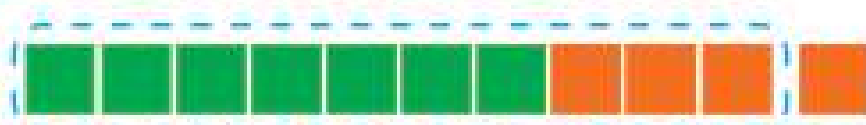
12–13

Додавання чисел 4–9 до 7.

Як математика «виявляє» фейки?

1. Розгляньте схему. Поясніть, як виконано обчислення.

$$7 + 4 = 7 + 3 + 1 = 10 + 1 = 11$$

3 1

2. Виконай обчислення (за зразком).

$$7 + 5 = 7 + 3 + 2 = 10 + 2 = 12$$

3 2

$$7 + 6$$

$$7 + 9$$

$$7 + 7$$

$$7 + 8$$

3. Обчисли вирази, і ти прочитаєш зашифроване в таблиці слово.

$7 + 5 = \square \text{ е}$

$7 + 4 = \square \text{ ф}$

$7 + 7 = \square \text{ к}$

$7 + 6 = \square \text{ й}$

11	12	13	14

Фейк — підробка, неправдива інформація.

4. Гра «Правда чи фейк?». Обчисли вирази під фейковими зображеннями.

$7 + 6 + 1$

$8 + 4 + 1$

$7 + 5 + 2$

5. Канал «Бла-бла-новини» поширив інформацію. Обчисли вирази біля фейкових повідомлень.

$7 + 4 + 1$

Фермер улітку згодував пінгвінам 40 кг риби.

$7 + 5 + 2$

Господар заготовив для кролів 60 кг сіна. Протягом зими згодував 40 кг сіна.

$7 + 6 + 1$

В Україну завезли 50 саджанців баобабів. З них 100 саджанців висадили на Хрещатику.

6. Складіть і запропонуйте друзям фейкове повідомлення, яке можна було б розпізнати за допомогою математики.

7. Прочитай та розв'яжи задачу.

Олексій обчислив 7 математичних виразів, а Наталя — на 4 вирази більше. Скільки виразів обчислила Наталя?

8. Обчисли вирази.

$8 + 8 - 4$

$7 + 7 + 3$

$7 + 8 + 5$

$5 + 7 - 2$

$7 + 4 + 4$

$7 + 5 - 2$

$9 + 6 + 2$

$4 + 7 + 7$

14 Додавання чисел 5–9 до 6.

Знання математики на варті здоров'я

1. Розгляньте схему. Поясніть, як виконано обчислення.

$$6 + 5 = 6 + 4 + 1 = 10 + 1 = 11$$

2. Виконай обчислення (за зразком).

$$6 + 6 = 6 + 4 + 2 = 10 + 2 = 12$$

$$6 + 7$$

$$6 + 8$$

$$6 + 9$$

3. Обчисли вирази біля правильних, на твою думку, тверджень.

- Щоб дізнатися, чи нормально ти ростеш і розвиваєшся, потрібно:

$6 + 6 + 1$	регулярно проходити медогляд.
$6 + 4 + 3$	регулярно й смачно їсти.
$6 + 3 + 1$	дотримуватися режиму дня.

4. Для фруктового салату використали 6 апельсинів, а бананів — на 5 більше. Скільки всього фруктів використали?

5. Виміряй довжину відрізка. Побудуй відрізок, на 3 см довший за поданий.

6. Обчисли вирази й склади «рецепт сиропу» для міцного здоров'я.

спорт	$6 + 6 + 2$ крапель
гігієна	$7 + 4 + 1$ крапель
овочі	$8 + 8 + 2$ крапель
режим дня	$6 + 9 - 2$ крапель
фастфуд	$9 + 8 - 2$ крапель
фрукти	$5 + 6 + 1$ крапель

7. Обчисли вирази.

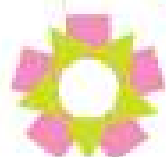
$$8 + 5 - 3$$

$$9 + 4 - 1$$

$$9 + 9 - 10$$

$$4 + 5 + 3$$

15–16 Вимірювання температури

1. Розкажіть про свої відчуття, коли на вулиці холодно або спекотно.

2. Обчисли вирази під предметами, які допоможуть людині уникнути переохолодження або перегрівання.

$$9 + 3 + 2$$

$$7 + 8 + 2$$

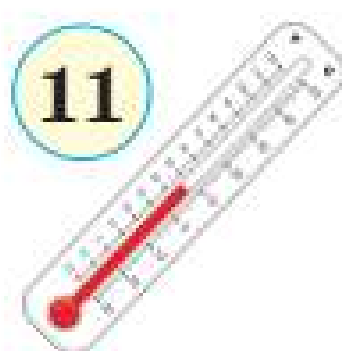
$$7 + 5 + 1$$

$$9 + 5 + 5$$

- Показники холоду або тепла визначаємо термометром. Ним вимірюємо температуру.
- Температуру позначають °C (градус Цельсія).
+ 6 °C — шість градусів тепла.
– 6 °C — шість градусів морозу.

3. Обчисли вирази. Результати вкажуть, для якого вимірювання призначені ці термометри.

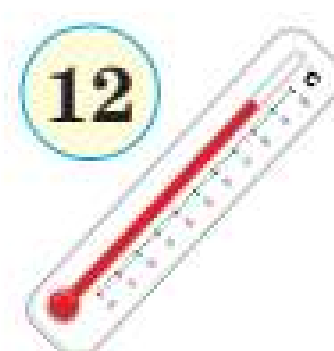
$$9 + 6 - 1$$

вимірювання
температури
тіла

$$8 + 4 - 1$$

вимірювання
температури
повітря

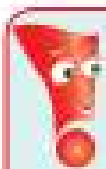
$$7 + 6 - 1$$

вимірювання
температури
води

4. Назви помилки в записах спостережень за температурою повітря в Україні. Чому так не може бути?

Зима	– 7 °C	– 15 °C	+ 20 °C	+ 35 °C
Літо	– 15 °C	+ 30 °C	– 7 °C	+ 17 °C

5. На ковзанці було 7 дівчаток, а хлопчиків — на 4 більше. Скільки хлопчиків було на ковзанці?

- Температура тіла здорової людини — $+36-37^{\circ}\text{C}$.
- Вода замерзає за температури 0°C .
- Вода кипить за температури $+100^{\circ}\text{C}$.

6. Запиши.

Три градуси морозу; нуль градусів; десять градусів тепла; мінус вісім градусів.

7. Обчисли вирази біля тих порад, які даси своїм друзям, коли вони матимуть високу температуру тіла.

$$7 + 5 + 3$$

Пити багато води.

$$8 - 4 + 7$$

Їсти морозиво.

$$9 - 3 + 8$$

Лягти в ліжку.

$$7 + 7 + 4$$

Відчинити вікно.

$$9 - 6 + 8$$

Викликати лікаря.

8. Доповни умови задач. Запиши розв'язання.

- Уранці — градусів морозу.
Удень — ?, на 7 градусів менше.
- Учора — градусів морозу.
Сьогодні — ?, на 3 градуси менше.

9. У січні діти 10 днів могли ліпити сніговика, а решту днів — кататися на ковзанах. Скільки днів у січні була мінусова температура?

10. Учора вдень було $+19^{\circ}\text{C}$, а сьогодні — на 4°C менше. Якою є температура повітря сьогодні?

11. Обчисли вирази.

$$9 + 5 - 3$$

$$7 + 7 - 1$$

$$12 + 4 - 6$$

$$8 + 4 + 2$$

$$6 + 5 + 3$$

$$11 + 1 - 2$$

17 Доба. Тиждень. Місяць. Рік

1. Визнач правильну відповідь (усно).

- В одному році **12, 13, 14** місяців.
- В одному тижні **6, 7, 8** днів.
- Доба має **22, 23, 24** години.

2. Обчисли й запиши відповіді в зошит.

- Тиждень без двох днів.
- Тиждень і ще 5 днів.
- На 2 місяці менше, ніж рік.
- На 7 місяців більше, ніж рік.

3. Склади та розв'яжи задачі за коротким записом.

Улітку

День — 14 год $\leftarrow$
Ніч — ?, на 4 год $<$

Узимку

День — 10 год $\leftarrow$
Ніч — ?, на 4 год $>$

Ранок, день, вечір, ніч — це частини доби. У добі **24 години**. Тиждень має **7 днів**. Рік має **12 місяців**.

4. Обчисли вирази.

1 рік – 2 місяці
1 тиждень + 3 дні
1 тиждень – 4 дні

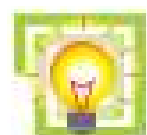
1 доба – 2 години
1 доба + 5 годин
1 рік + 7 місяців

5. Ігор був на змаганні один тиждень, а Максим — на 4 дні довше. Скільки днів був на змаганні Максим?

6. Порівняй іменовані числа ($>$, $<$, $=$).

1 тиждень 8 днів
2 доби 40 годин

1 рік 12 місяців
1 доба 12 годин

7. Скільки разів вибиває час годинник протягом доби, якщо він вибиває час щогодини?

8. Олесі 8 років, а брат — на 5 років старший. Скільки років брату?

18 Календар

Кожний місяць має **30** або **31 день**.
Лютий має **28** або **29 днів**.

1. Запиши числами або словами день і місяць року (за зразком).

Третє квітня — 03.04

П'ятнадцяте січня

Восьме липня

20.10 — 20 жовтня

15.09 4.02

14.10 12.12

2. Обчисли вирази біля правильних, на твою думку, тверджень.

$8 + 5 + 1$

Зима йде за літом.

$8 + 4 - 1$

Листопад — останній осінній місяць.

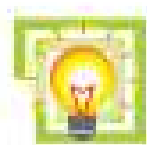
$7 + 8 + 2$

Між травнем і липнем є місяць червень.

$8 + 8 + 3$

Жовтень має 31 день.

3. Оксана жила в бабусі липень і серпень. Скільки днів жила Оксана в бабусі?

4. Знайди три числа. Кожне наступне число має бути більше на **1** за попереднє, а одне з них дорівнюватиме сумі двох інших.

5. До осінніх канікул залишилося 1 тиждень і 4 дні. Скільки днів залишилося до осінніх канікул?

6. Порівняй іменовані числа ($>$, $<$, $=$).

1 доба 20 годин

1 місяць 2 тижні

2 роки 20 місяців

12 днів 2 тижні

1 рік 13 місяців

1 місяць 25 днів

7. Обчисли вирази.

$9 + 3 + 1$

$4 + 7 + 5$

$8 + 6 - 3$

$7 + 7 - 5$

$9 + 2 - 4$

19

Додавання і віднімання одноцифрових чисел із переходом через 10. Математика в осінній природі

1. Обчисли вирази біля змін, які відбуваються з рослинами восени.

$14 - 4 - 6$

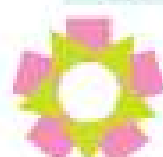
Жовтіє та опадає листя.

$8 + 5 - 3$

Достигають плоди черешень і вишень.

$3 + 5 + 7$

Жовтіють і відмирають трави.

2. Ознайомтеся з таблицею. Дайте відповіді на запитання.

11	9 + 2	8 + 3	7 + 4	6 + 5	5 + 6	4 + 7	3 + 8	2 + 9
12	9 + 3	8 + 4	7 + 5	6 + 6	5 + 7	4 + 8	3 + 9	
13	9 + 4	8 + 5	7 + 6	6 + 7	5 + 8	4 + 9		
14	9 + 5	8 + 6	7 + 7	6 + 8	5 + 9			
15	9 + 6	8 + 7	7 + 8	6 + 9				
16	9 + 7	8 + 8	7 + 9					
17	9 + 8	8 + 9						
18	9 + 9							

- Скільки всього виразів записано в першому рядку таблиці? Чи є серед них подібні вирази?
- Що спільного, а що відмінного в п'ятому рядку?

3. У Марини в гербарії було 9 кленових листків, а дубових — на 7 більше. Скільки було дубових листків?

4. Після того як Уляна поклала до кошика 8 грибів, на поляні залишилося ще 3 гриби. Скільки грибів було на поляні спочатку?

5. Обчисли вирази під зображенням грибів, які Уляна поклала до кошика.

$3 + 9$

$14 - 4$

$7 + 8$

$8 + 7$

$8 + 1$

20

Календар осінніх місяців

1. Вибери таке число, щоб твердження стало істинним.
(Усно.)

- В одному році 15, 14, 12 місяців; • в одному місяці може бути 27, 28, 29, 30, 31 день (днів); • в одному тижні 6, 7, 8 днів; • в одній добі 27, 24, 26 годин.

2. Розглянь календар осінніх місяців. Дай відповіді на запитання.

ВЕРЕСЕНЬ 2025

не	пн	вів	ср	чт	пт	сб	нд
1	2	3	4	5	6	7	
8	9	10	11	12	13	14	
15	16	17	18	19	20	21	
22	23	24	25	26	27	28	
29	30						

ЖОВТЕНЬ 2025

не	пн	вів	ср	чт	пт	сб	нд
		1	2	3	4	5	
6	7	8	9	10	11	12	
13	14	15	16	17	18	19	
20	21	22	23	24	25	26	
27	28	29	30	31			

ЛИСТОПАД 2025

не	пн	вів	ср	чт	пт	сб	нд
						1	2
3	4	5	6	7	8	9	
10	11	12	13	14	15	16	
17	18	19	20	21	22	23	
24	25	26	27	28	29	30	

- Скільки днів у кожному осінньому місяці? • Скільки всього днів триває осінь? • У якому місяці починається навчальний рік? • Чому окремі дні в календарі виділено червоним кольором? • Скільки в листопаді робочих днів, а скільки вихідних? • Які це дні тижня за календарем: 1 жовтня — День захисників і захисниць України; 26 жовтня — День української мови та писемності?

3. Користуючись календарем, розв'яжи задачі.

- З першого по 18 вересня Максим щодня, окрім п'ятниці, ходив у басейн. Які це були числа місяця?
- Максим поїхав до бабусі в гості 21 жовтня, а повернувся 29 жовтня. Скільки днів Максим гостював у бабусі?
- Сім'я Аліси вирушила в похід 9 вересня. Похід тривав 4 дні. Якого числа сім'я Аліси повернулася додому?

21

Резервний урок

22–23

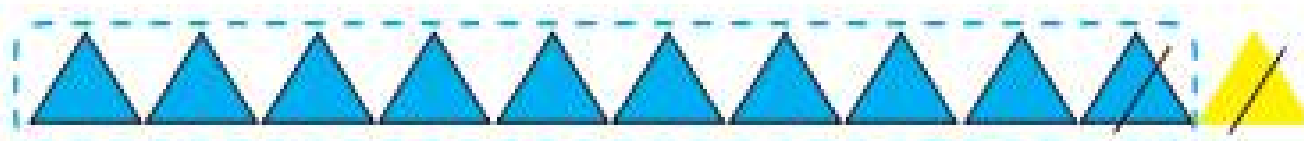
Діагностувальна робота. Аналіз діагностувальної роботи

24–25

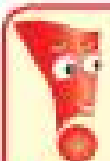
Способи віднімання від 11 одноцифрових чисел. *Математика та спорт*

1. Розгляньте схему та поясніть, як знайдено різницю чисел 11 і 2.

$$11 - 2 = 11 - 1 - 1 = 9$$

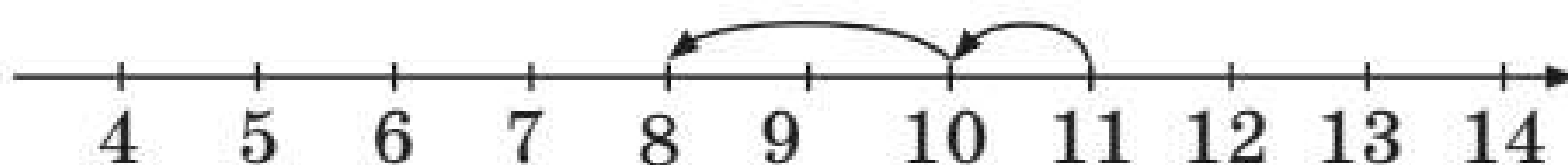

Спочатку потрібно відняти стільки одиниць, щоб отримати десяток, а потім відняти решту одиниць.

Розкладаємо число 3 на такі два числа, щоб під час віднімання першого числа отримати десяток. Перший від'ємник — 1, а другий — 2. Від 11 відняти 1 — дорівнює 10; від 10 відняти 2 — дорівнює 8.

$$11 - 3 = 11 - 1 - 2 = 10 - 2 = 8$$

2. Виконай віднімання за числовим променем (за зразком).

$$11 - 3 = 8$$

$$11 - 2$$

$$11 - 5$$

$$11 - 7$$

$$11 - 9$$

$$11 - 4$$

$$11 - 6$$

$$11 - 8$$

3. У спортзалі було 8 футбольних м'ячів, а волейбольних — на 3 м'ячі більше. Скільки було волейбольних м'ячів у спортзалі? Скільки всього було м'ячів у спортзалі?

4. На стадіоні було 9 дівчат, а хлопців — на 2 більше. Скільки хлопців було на стадіоні? Скільки всього дітей було на стадіоні?

5. На уроці фізкультури було 11 хлопців, а дівчат — на 5 менше. Скільки було дівчат? Скільки всього дітей було на уроці фізкультури?

6. Випиши з кожного рядка парами такі два числа, які під час виконання додавання дають результати **12, 13, 14**.

12	13	14
9 6 5 4 3	9 3 2 4 1	6 8 3 7 9
5 2 6 7 3	8 7 5 1 2	2 7 8 4 7
8 1 6 4 7	9 4 6 7 1	3 4 5 9 6

7. Обчисли вирази.

$$11 - 2 + 3$$

$$11 - 3 + 2$$

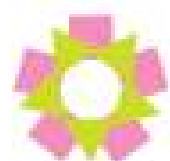
$$11 - 5 + 6$$

$$10 - 4 + 6$$

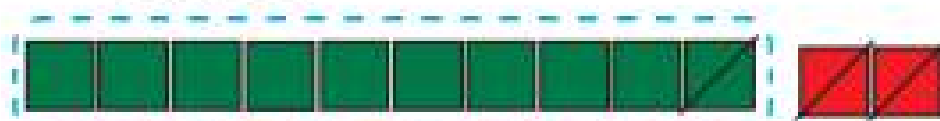
$$11 - 7 + 6$$

$$11 + 5 - 2$$

26 Способи віднімання від 12 одноцифрових чисел. *Математика допомагає рахувати гроші*

1. Розгляньте схему та поясніть, як знайдено різницю чисел **12 і 3**.

$$12 - 3 = 12 - 2 - 1 = 9$$

2. Обчисли вирази.

$$12 - 6$$

$$12 - 4$$

$$12 - 7$$

$$12 - 5$$

$$12 - 8$$

3. Обчисли вирази (усно). Результати вкажуть на значення поданих слів.

грива
 $12 - 4$

7

гривна
 $12 - 5$

8

гривня
 $12 - 6$

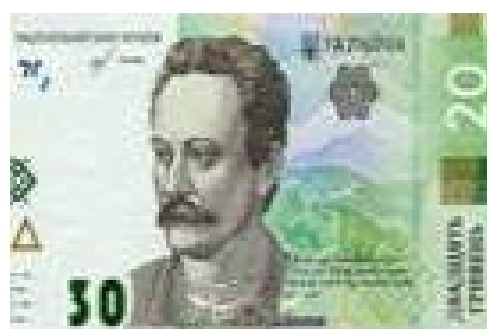

6

4. Обчисли вирази під зображеннями купюр, яких не існує.

$$12 - 7$$

$$12 - 8$$

$$12 - 9$$

$$12 - 4$$

5. Обчисли вираз під графічним символом сучасної гривні.

$$12 - 5 + 1$$

$$12 - 4 + 1$$

$$12 - 4$$

$$12 - 7$$

6. Обчисли вирази. Що з написаного, на твою думку, не можна купити за гроші?

$$12 - 6 + 4$$

Батьківщина

$$12 - 9 + 3$$

любов

$$12 - 8 + 1$$

щастя

$$11 - 8 + 4$$

дружба

$$12 - 3 + 1$$

велосипед

$$11 - 7 + 2$$

морозиво

7. Мандарин коштує 12 грн, а яблуко — на 4 грн дешевше. Скільки коштує яблуко?

8. Полічи гроші й запиши нерівність.

9. Якими купюрами можна розрахуватися за книжку без решти? У якому гаманці не вистачило грошей?

1

2

3

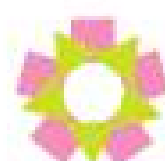

55 грн

10. У Петра було 52 грн. Він купив альбом для малювання за 30 грн. Скільки грошей у нього залишилося?

27

Способи віднімання від 13 одноцифрових чисел. *Математика допомагає рахувати гроші*

1. Пояснить, як знайдено різницю чисел **13** і **4**.

$$13 - 4 = 13 - 3 - 1 = 9$$

2. Обчисли вирази.

$13 - 5$

$13 - 6$

$13 - 8$

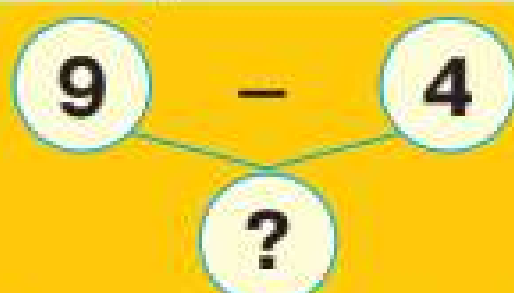
$13 - 7$

$9 + 4 - 4$

3. У магазині Олеся з татом купили 9 кг бананів, а яблук — на 4 кг менше. Скільки кілограмів яблук вони купили? Скільки всього кілограмів фруктів купили?

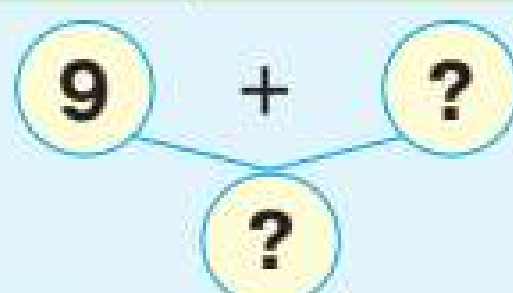
Це складена задача, яка містить дві прості задачі.

Перша задача — проста

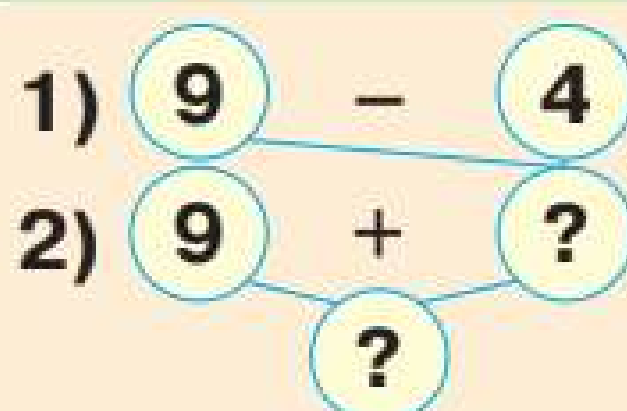
Скільки кілограмів яблук купили?

Друга задача — проста

Скільки всього кілограмів фруктів купили?

Складена задача

Скільки всього кілограмів фруктів купили?

4. Пиріжок коштує 8 грн, а круасан — на 3 грн дорожчий. Скільки коштують круасан і пиріжок разом?

- Розв'яжи задачу за поданим планом.

П. — 8 грн ← } ?
Кр. — ?, на 3 грн >

1) Скільки коштує круасан?

2) Скільки коштують пиріжок і круасан разом?

5. Склади задачу, яка містить запитання: *Скільки коштують олівець і гумка разом? Запиши розв'язання.*

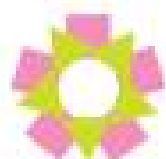
13 грн

?, на 5 грн дешевша

28

Способи віднімання від 14 одноцифрових чисел. Математика й магазин

1. Пояснить, як знайдено різницю чисел 14 і 5.

$$14 - 5 = 14 - 4 - 1 = 9$$

2. Обчисли вирази.

$$14 - 6$$

$$14 - 7$$

$$14 - 8$$

$$14 - 9$$

3. В Оленки було . Скільки грошей у неї залишилося б, якби вона купила кожний із товарів?

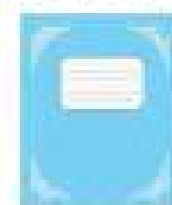
9 грн

6 грн

7 грн

8 грн

4. Розглянь короткий запис і розв'язання задачі різними способами.

В Олега було 14 грн. Він купив зошит за 6 грн і гумку за 4 грн. Скільки грошей залишилося в Олега?

І спосіб

$$1) 6 + 4 = \square$$

$$2) 14 - \square = \square$$

II спосіб

$$1) 14 - 4 = \square$$

$$2) \square - 6 = \square$$

III спосіб

$$1) 14 - 6 = \square$$

$$2) \square - 4 = \square$$

• Розв'яжи задачу зручним способом.

5. Добери числові дані й розв'яжи задачі зручним способом.

Було 	14 кг	Було 	
Продали		Продали	
Залишилося	?	Залишилося	?

6. Склади й розв'яжи задачі за малюнками та схемами.

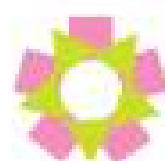
$$\begin{array}{l} \text{— 4 грн} \\ \text{— ?, на 8 грн} \end{array} \left. \begin{array}{l} \leftarrow \\ \rightarrow \end{array} \right\} ?$$

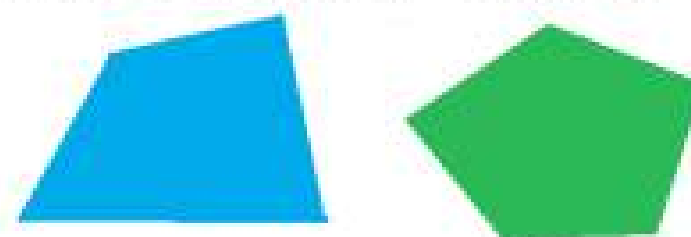
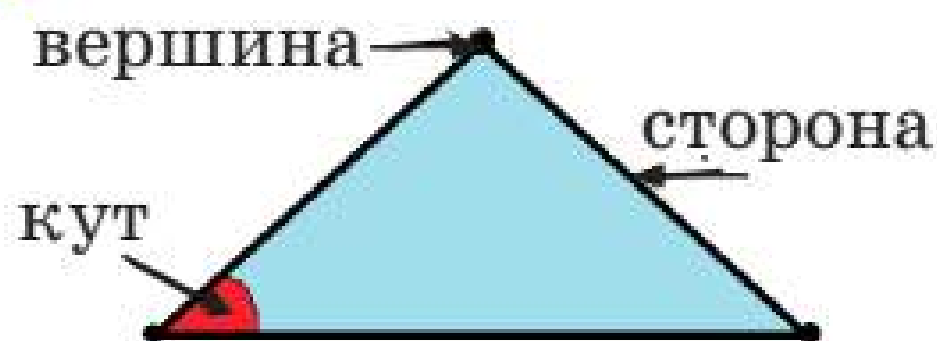
$$\begin{array}{l} \text{— 9 грн} \\ \text{— ?, на 6 грн} \end{array} \left. \begin{array}{l} \leftarrow \\ \rightarrow \end{array} \right\} ?$$

29

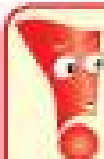
Периметр багатокутника. Робота з геометричним матеріалом

1. Прочитайте назви елементів геометричної фігури.

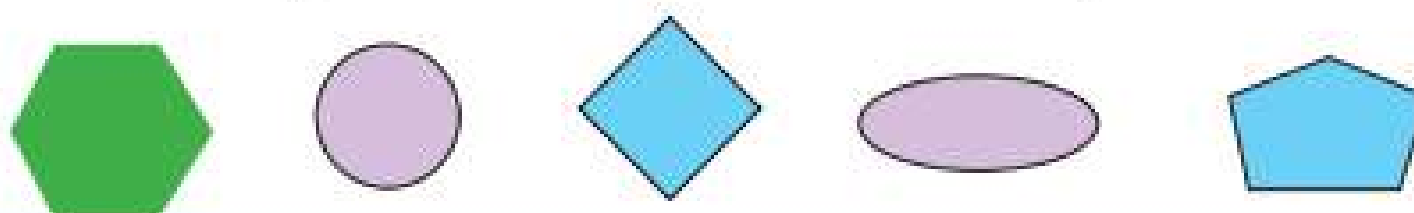

Такі фігури називаємо **багатокутниками**.

Кожний багатокутник має однакову кількість сторін, вершин і кутів.

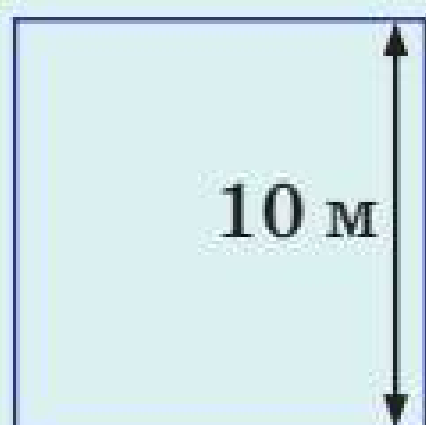
2. Якими кольорами позначені багатокутники? Назви їх.

Межею багатокутника є замкнена ламана лінія. Ланки ламаної лінії є сторонами багатокутника.

3. Прочитай задачу та поясни її розв'язання.

Для огороження дитячого майданчика квадратної форми треба встановити паркан. Довжина однієї сторони майданчика — 10 м. Скільки метрів паркану потрібно, щоб огородити майданчик?

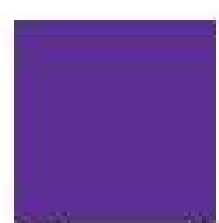
Щоб визначити довжину паркану, нам треба дізнатися довжину всіх сторін майданчика. Оскільки майданчик квадратної форми, то всі його сторони рівні між собою. Отже, додаємо довжини всіх сторін:

$$10 + 10 + 10 + 10 = 40 \text{ (м)}.$$

Сума довжин усіх сторін багатокутника — це **периметр багатокутника**. Периметр позначаємо латинською буквою **P**.

4. Назви зображені багатокутники. Обчисли їхні периметри.

2 см

$$P = 2 \text{ см} + 2 \text{ см} + \square \text{ см} + \square \text{ см}$$

$$P = \square \text{ см}$$

4 см

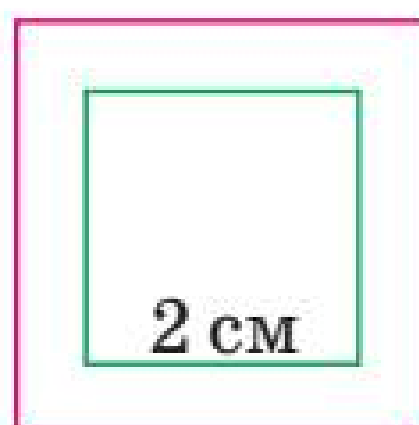
2 см

$$P = 4 \text{ см} + 2 \text{ см} + \square \text{ см} + \square \text{ см}$$

$$P = \square \text{ см}$$

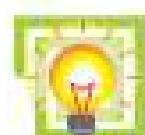
5. Для свята діти вирізали 12 трикутних прапорців, а чотирикутних — на 2 менше. Скільки всього прапорців вирізали діти?

6. Знайди периметри квадратів. На скільки периметр одного квадрата більший за периметр іншого?

3 см

7. Обчисли периметр прямокутної ділянки, якщо її довжина дорівнює 12 м, а ширина — на 5 м менша.

8. Поділи в зошиті три однакові прямокутники по-різному. Перший прямокутник — на 2 трикутники, другий — на 2 прямокутники, а третій — на трикутник і чотирикутник.

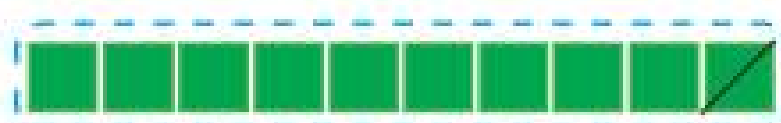
9. Накресли квадрат зі стороною 3 см. Обчисли його периметр.

30

Способи віднімання від 15 одноцифрових чисел. Як математика допомагає зробити ремонт

1. Поясніть, як знайдено різницю чисел 15 і 6.

$$15 - 6 = 15 - 5 - 1 = 9$$

2. Обчисли вирази під зображеннями інструментів, які потрібні під час ремонту.

$$15 - 6$$

$$7 + 8$$

$$15 - 7$$

$$7 + 7$$

$$15 - 8$$

3. Тато вирішив замінити плінтус на підлозі в кімнаті, довжина якої — 6 м, а ширина — 4 м. Якої довжини потрібний плінтус?

4. Будівельники купили 15 рулонів шпалер. Для дитячої кімнати використали 4 рулони, а для спальні — 5 рулонів. Скільки рулонів шпалер залишилося?

5. Тато приклав одна за одною три дерев'яні планки й отримав планку завдовжки 100 см. Якої довжини були ці планки?

40 см

15 см

65 см

35 см

45 см

60 см

6. Для фарбування будинку купили 15 кг білої та коричневої фарби. Під час фарбування використали 7 кг білої фарби та 2 кг коричневої фарби. Скільки кілограмів фарби залишилося?

7. Обчисли вирази.

$$15 - 7 + 2$$

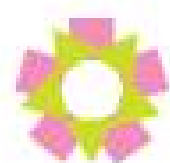
$$15 - 8 - 4$$

$$15 - 6 + 6$$

$$10 + 5 - 9$$

31

Віднімання від 16 одноцифрових чисел. Математика в гостях у бабусі та дідуся

1. Запам'ятайте різницю чисел під час віднімання від 16.

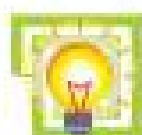
$$16 - 7 = 9$$

$$16 - 8 = 8$$

$$16 - 9 = 7$$

2. У селі півень проспівав уперше о 3-й год, а вдруге — через 2 години. О котрій годині півень проспівав удруге?

3. Бабуся і дідусь живуть у селі й мають власну ділянку землі завдовжки 20 м, а завширшки — 30 м, яку потрібно огородити. Скільки метрів огорожі потрібно?

4. У тітки на подвір'ї ходять вівці та кури, усього 5 тварин, курей — на 1 більше. Скільки всього лап мають тварини?

5. Галина посадила на грядці 29 капустин. Гусак ви-топтав 3 капустини, а 5 капустин випадково зламав хлопчик футбольним м'ячем. Скільки капустин виросло на грядці?

- Розглянь, як Олена й Андрій розв'язали цю задачу. Який план розв'язання був у дітей?

Олена $3 + 5 = 8$ (к.)
 $29 - 8 = 21$ (к.)

Андрій $29 - 3 = 26$ (к.)
 $26 - 5 = 21$ (к.)

- Запиши свій варіант розв'язання.

6. Для онуків бабуся спекла 16 пиріжків. Діти з'їли 5 пиріжків із вишнями та 4 — з яблуками. Скільки пиріжків залишилося для бабусі?

7. Обчисли вирази.

$$16 - 8 + 4$$

$$16 - 7 + 5$$

$$15 - 7 + 5$$

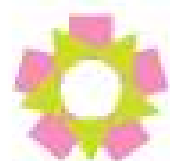
$$15 - 7 + 4$$

$$14 - 5 + 9$$

$$14 + 8 - 9$$

32

Віднімання від 17 одноцифрових чисел. Математика та фермерство

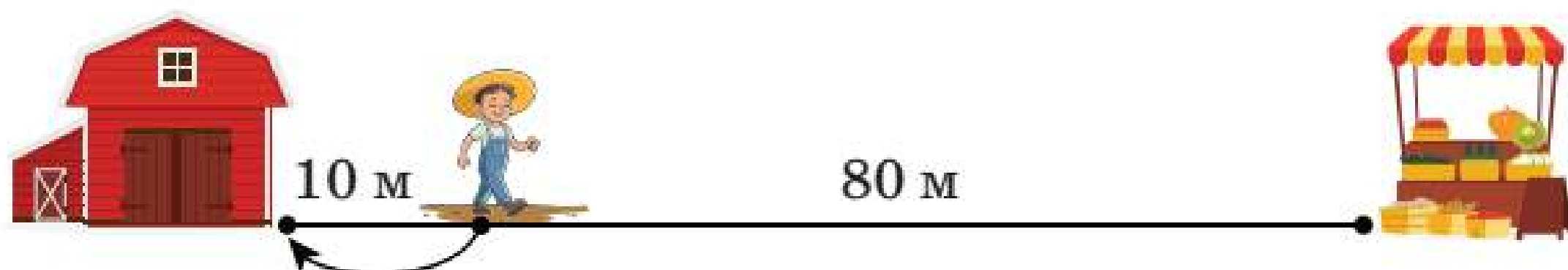

1. Запам'ятайте різницю чисел під час виконання дії віднімання від 17.

$$17 - 8 = 9$$

$$17 - 9 = 8$$

2. Від будинку Андрія до його власного магазину — 80 м. Він, пройшовши 10 м від будинку, згадав, що забув удома телефон. Андрій повернувся додому, узяв телефон і прийшов на роботу. Яку відстань подолав Андрій?

3. З одного вулика бджоляр накачав 17 л меду, а з другого — на 8 л менше. Скільки літрів меду накачав бджоляр із другого вулика?

4. За один день корова з'їдає 2 кг сіна, а кінь — на 8 кг більше. Скільки кілограмів сіна за день з'їдають корова й кінь разом?

5. Склади задачі за короткими записами. Запиши розв'язання.

Моркви — 10 кг $\leftarrow$ $\boxed{}$ } ?
 Редьки — ?, на 4 кг $>$ $\boxed{}$ }
 Картоплі — 16 кг $\leftarrow$ $\boxed{}$ } ?
 Буряків — ?, на 7 кг $<$ $\boxed{}$ } ?

6. Обчисли вирази.

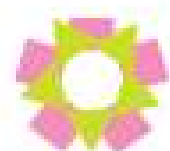
$17 - 7 - 2$	$17 - 8 + 3$	$17 + 3 - 10$	$17 - 9 - 5$
$17 - 6 - 4$	$17 - 5 + 3$	$17 - 10 + 7$	$17 + 2 - 9$

7. Перетвори іменовані числа.

3 дм = $\boxed{}$ см 1 дм 3 см = $\boxed{}$ см 3 дм 4 см = $\boxed{}$ см

33

Віднімання від 18 одноцифрових чисел. Математика та мода

- Запам'ятайте різницю чисел під час виконання дії віднімання від **18**.

$$18 - 9 = 9$$

- Обчисли вирази під зображеннями предметів, які потрібні дизайнеру для пошиття одягу.

$$7 + 4 - 5$$

$$18 - 8 + 9$$

$$8 + 9 - 2$$

$$17 - 4 + 6$$

- Дівчинка, щоб оздобити хустинку для ляльки, використала 18 см жовтого мережива, а червоного — на 8 см менше. Накресли відрізок, який відповідає довжині червоного мережива.

- Обчисли вирази. Результати, більші за **10**, укажуть імена відомих модельєрів.

Михайло
Воронін

$$12 - 7 + 8$$

Соломія
Крушельницька

$$12 - 5 - 3$$

Андре
Тан

$$14 - 3 + 4$$

Коко
Шанель

$$18 - 8 + 4$$

- Кравчиня пошила 18 червоних суконь, а жовтих — на 9 менше. Скільки всього суконь пошила кравчиня?

- Виміряй довжину відрізка. Накресли відрізок, довший на 3 см.

34

Додавання і віднімання одноцифрових чисел. *Математика на подіумі*

1. Обчисли вирази (за зразком).

$$1 \text{ дм } 3 \text{ см} - 7 \text{ см} = 6 \text{ см}$$

$$1 \text{ дм } 3 \text{ см} = 13 \text{ см}$$

$$1 \text{ дм } 4 \text{ см} - 8 \text{ см}$$

$$1 \text{ дм } 8 \text{ см} - 9 \text{ см}$$

2. Обчисли вирази під зображеннями головних уборів, які, на твою думку, пасуватимуть панянці.

$$8 + 6 - 9$$

$$7 + 4 + 3$$

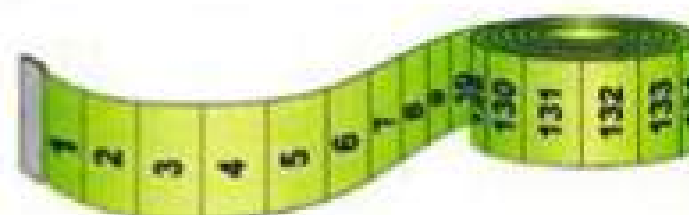
$$8 - 2 + 5$$

$$9 - 4 + 7$$

3. У сувої було 19 м тканини. На пошиття суконь витратили 8 м, а на пошиття сорочок — 6 м тканини. Скільки метрів тканини залишилося в сувої?

4. Розглянь малюнок. На ньому показано, як визначити розмір шапки в сантиметрах. Визнач розмір своєї шапки.

5. На сорочці є 6 ґудзиків, а на плащі — на 2 ґудзики більше, ніж на сорочці. Скільки ґудзиків на сорочці та плащі разом?

6. Виміряй та обчисли довжину ламаної лінії.

7. Обчисли вирази.

$$8 + 5 + 2$$

$$18 - 8 + 3$$

$$18 - 10 + 4$$

$$10 - 3 + 5$$

$$17 - 6 + 4$$

$$12 - 6 - 5$$

35

Лічба десятками. Додавання та віднімання розрядних чисел.

Математика та комунікація

1. Полічи десятками до **100**.
2. Розклади на розрядні доданки числа, які розміщені під об'єктами, що сприяють комунікації, і засобами зв'язку.

67

54

38

62

91

3. Оператор першого дня відправив 20 електронних листів, а другого дня — на 10 листів більше. Скільки електронних листів відправив оператор за 2 дні разом?

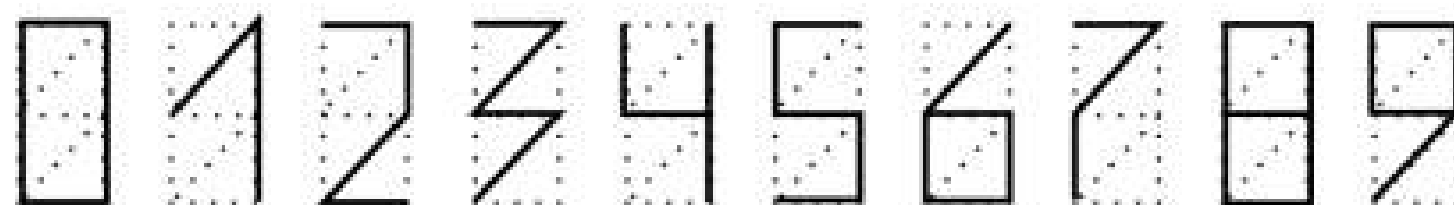

4. Визнач, хто з хлопців які марки збирає.

Петро, Микола й Андрій збирають марки з тваринами, рослинами й космосом. Хто які марки збирає, якщо Петро збирає марки не з тваринами та не з космосом, а Микола теж не цікавиться космосом?

5. У Марини було 50 грн. Вона купила конверт за 10 грн і марку за 20 грн. Скільки грошей залишилось у Марини?

6. У поштовій адресі вказують індекс поштового відділення, який складається з п'яти цифр. Цифри мають особливе написання. Потренуйся писати ці цифри та запиши індекс свого поштового відділення (за зразком).

7. Обчисли вирази.

$$30 + 10 - 20$$

$$90 - 20 - 30$$

$$14 - 7 + 30$$

$$15 - 7 + 20$$

$$70 - 10 - 20$$

$$40 + 10 - 5$$

36

Попереднє і наступне числа. Додавання та віднімання іменованих чисел.

Математика для комунікації і зв'язку

1. Запиши попереднє та наступне числа до поданих.
14, 18, 65, 37, 90, 70, 28.
2. Нова пошта відправляє посилки й бандеролі масою, не більшою 60 кг. Визнач масу посилок, які може відправити Нова пошта.

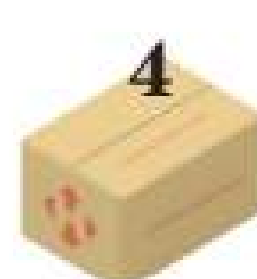
52 кг + 1 кг

90 кг + 1 кг

60 кг + 1 кг

12 кг + 1 кг

37 кг + 1 кг

Зверни увагу!

Більші за розміром предмети не обов'язково важчі.

Подушка з пір'ям більша за цеглину, проте цеглина важча.

3. Маса бандеролі — 30 кг, а маса посилки — на 20 кг менша. Яка маса посилки й бандеролі разом?

4. На пошті відправили 50 звичайних листів, а вітальних — на 20 менше. Скільки всього листів відправили?

5. Обчисли вирази.

$$12 \text{ кг} + 5 \text{ кг} = \square \text{ кг}$$

$$52 \text{ см} + 1 \text{ см} = \square \text{ см}$$

$$40 \text{ кг} - 20 \text{ кг} = \square \text{ кг}$$

$$63 \text{ см} + 10 \text{ см} = \square \text{ см}$$

$$35 \text{ кг} - 1 \text{ кг} = \square \text{ кг}$$

$$28 \text{ см} - 1 \text{ см} = \square \text{ см}$$

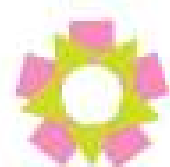
37

Резервний урок

38

Вирази з дужками. Математика на кухні

1. Мама до свята спекла 40 круасанів. Першого дня з'їли 20 круасанів, а другого дня — 10 круасанів. Скільки круасанів залишилося?

2. Розгляньте, як записано розв'язання задачі виразом $40 - (20 + 10)$.

Дужки — це особливі знаки, які визначають порядок виконання дій у виразі. У виразах із дужками спочатку виконуємо дію в дужках.

$$40 - (20 + 10) = \quad 1) 20 + 10 = 30 \quad 2) 40 - 30 = 10$$

3. Олена з мамою пекли кекси. Обчисли вирази біля інгредієнтів, поданих за масою.

Масло $50 + (90 - 40)$

Цукор $60 + (80 - 50)$

Молоко $30 + (20 + 10)$

Щіпка солі $40 - (5 + 5)$

Борошно $22 - (20 + 1)$

Чайна ложка соди $50 - (20 + 10)$

Підказка!

Місткість не завжди вимірюють у літрах.

Ось декілька найпоширеніших способів вимірювання місткості.

щіпка

крапля

чайна ложка

столова ложка

чашка

4. Обчисли вирази біля корисних продуктів.

$$67 - (40 + 10)$$

$$50 - (20 + 10)$$

$$20 + (40 + 2)$$

$$17 - (7 + 1)$$

5. Для приготування десертів використали 22 кг малини, а ожини — на 5 кг більше. Скільки всього кілограмів ягід використали для приготування десертів?

6. Обчисли вирази.

$$19 - (15 - 5)$$

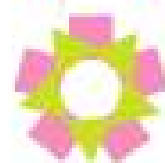
$$60 - (20 + 30)$$

$$70 - (25 + 8)$$

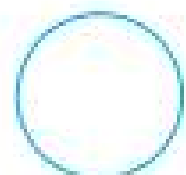
39

Читання виразів із дужками.

Математика на кухні

1. Розгляньте малюнки. Запам'ятайте правило.

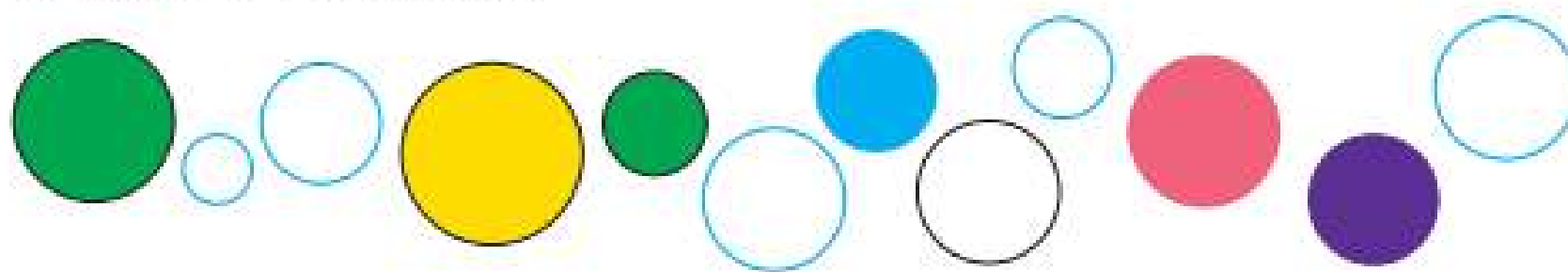
Коло

Круг

Коло — це замкнена крива, яка є межею круга.

2. Скільки кіл зображено на малюнку? Скільки кругів? Запиши їхню кількість.

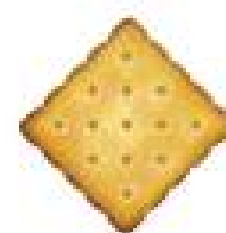
3. Обчисли вирази біля смаколиків, які мають форму круга або кола.

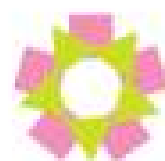
$$14 + (20 - 8)$$

$$13 + (26 - 20)$$

$$22 + (43 - 40)$$

4. Ознайомтеся, як по-різному можна прочитати вираз.

$$40 + (10 + 20)$$

• До числа **40** додати суму чисел **10** і **20**. • Число **40** збільшити на суму чисел **10** і **20**. • Сума чисел **40** і суми чисел **10** і **20**.

5. Для пюре мама почистила 16 картоплин, а для супу — на 6 картоплин менше. Скільки всього картоплин почистила мама?

6. У господині було 26 кг борошна. Першого дня вона використала 5 кг борошна, а другого — 3 кг. Скільки кілограмів борошна залишилося?

7. Обчисли вирази.

$$13 + (26 - 20)$$

$$98 - (60 + 10)$$

$$25 + (49 - 9)$$

$$59 - (38 - 8)$$

$$46 - (66 - 60)$$

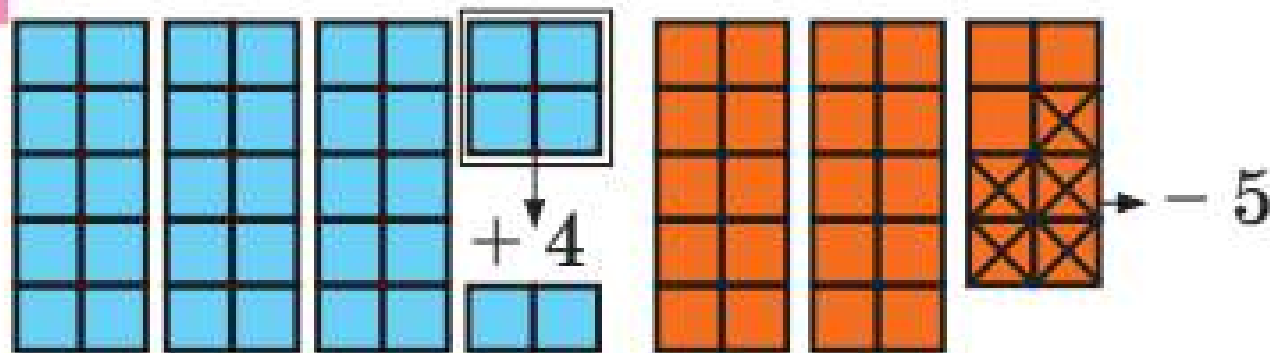
$$70 - (30 - 20)$$

40–41

Додавання і віднімання чисел виду $32 + 4$, $28 - 5$. *Свято з математикою*

1. Поясніть, як було знайдено суму $32 + 4$ та різницю $28 - 5$.

Кількість
десятків
не змінюється.

$$\begin{array}{r} 32 \\ 30 \quad 2 \end{array} + 4 = 30 + (2 + 4) = 30 + 6 = 36$$

$$\begin{array}{r} 28 \\ 20 \quad 8 \end{array} - 5 = 20 + (8 - 5) = 20 + 3 = 23$$

2. Обчисли вирази.

$$42 + 7 \quad 68 - 3 \quad 37 + 2 \quad 24 + 3 \quad 29 - 6 \quad 43 + 4$$

3. Поміркуй, які подарунки можна придбати за 98 грн. Запиши вирази. Обчисли.

60 грн

18 грн

70 грн

58 грн

10 грн

4. Для свята потрібні тематичні костюми. Костюм Мавки коштує 57 грн, а костюм Русалки — на 5 грн дешевший. Скільки коштує костюм Русалки?

5. У святковому концерті взяли участь 35 дівчат. Це на 3 більше, ніж хлопців. Скільки хлопців узяло участь у концерті?

6. Обчисли вирази.

$$53 - 5$$

$$25 + 9$$

$$34 - 8$$

$$51 - 6$$

$$35 - 6$$

$$82 - 7$$

$$73 + 8$$

$$28 + 8$$

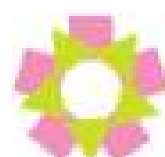
7. Під час проведення свята «Гарбузовий вернісаж» учні 2-А класу декорували 12 гарбузів, а учні 2-Б класу — на 5 гарбузів більше. Скільки гарбузів декорували учні 2-Б класу?

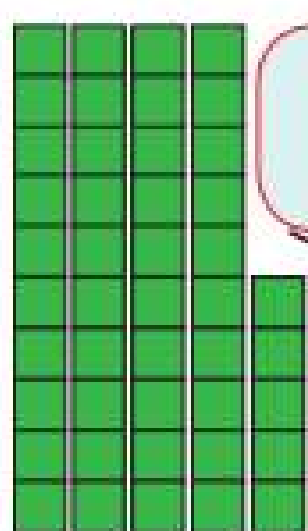
У країнах Європи й Америки теж є свято з декоруванням гарбузів, яке нині святкують і в Україні, — Геловін (Halloween).

42–43

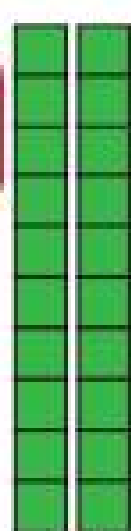
Віднімання двоцифрових чисел виду $65 - 20$. Математика та власна справа

1. Поясніть за малюнками та записами, як було знайдено різницю $65 - 20$.

Забираємо 2 десятки.

$$\begin{array}{r} 65 \\ \underline{20} \\ 45 \end{array}$$

$$65 - 20 = (60 - 20) + 5 = 40 + 5 = 45$$

2. Обчисли вирази.

$$68 - 40$$

$$54 - 30$$

$$56 - 40 + 2$$

$$83 - 70$$

$$78 - 60$$

$$51 + 4 - 20$$

3. У Марка було 65 грн. Для створення фруктового салату він придбав яблук на 20 грн і слив на 10 грн. Скільки грошей залишилося в Марка?

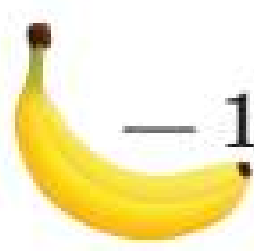
- Які ще фрукти може придбати Марк для доповнення фруктового салату?

— 5 грн

— 50 грн

— 10 грн

— 20 грн

- Якою буде вартість фруктового салату? Запиши вираз.

4. В Оксани було 100 грн для виготовлення бантиків. Вона купила синю стрічку за 40 грн і жовту за 50 грн. Скільки грошей залишилося в Оксани?

5. Розв'яжи задачу двома способами (з поясненням).

У майстрині було 87 грн. Вона заплатила за жовтий бісер 40 грн і за синій 40 грн. Скільки гривень залишилось у майстрині?

- За яку ціну майстриня має продати виріб, щоб отримати прибуток (усно)?

6. Олена з мамою створили приватне підприємство «Флора», у якому виготовляють осінні композиції. Полічи, чи вистачить 85 грн, щоб придбати предмети для композиції.

айстра — 20 грн

калина — 20 грн

мох — 5 грн

шишка — 2 грн

гілка — 4 грн

7. Перевір, чи правильно виконано обчислення. Запиши правильний варіант.

$$47 + (18 + 10) = 75$$

$$86 - (23 + 20) = 33$$

$$95 - 25 - 30 = 45$$

$$16 + 40 - 10 = 36$$

8. Обчисли вирази.

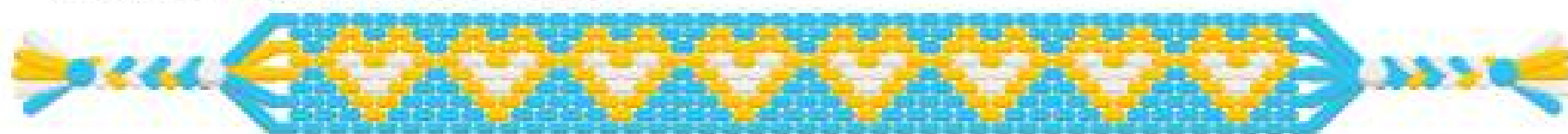
$$95 - 25 - 30$$

$$60 + (18 - 9)$$

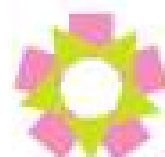
$$86 - (23 + 20)$$

$$16 + 40 - 10$$

9. Виміряй довжину браслета. Накресли відрізок, на 4 см коротший, ніж браслет.

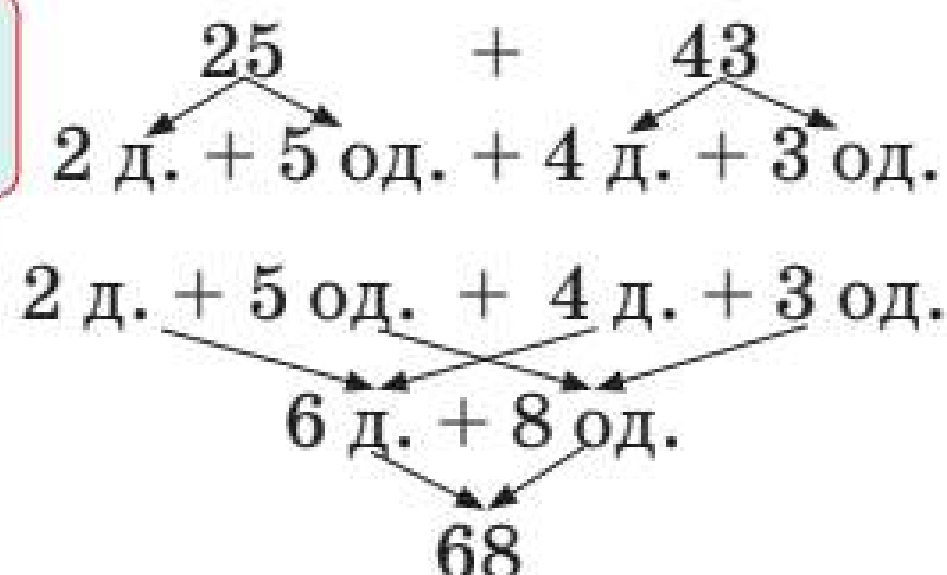
44 Додавання чисел виду $25 + 43$. Математика та твої захоплення

1. Поясни, як було знайдено суму чисел **25** і **43**.

Кожний із доданків розкладаємо на десятки й одиниці.

Десятки додаємо до десятків, одиниці додаємо до одиниць. Знайдені суми додаємо.

$$\begin{array}{r}
 25 + 43 = (20 + 40) + (5 + 3) = 60 + 8 = 68 \\
 \swarrow \quad \searrow \quad \swarrow \quad \searrow \\
 20 \quad 5 \quad 40 \quad 3
 \end{array}$$

2. Обчисли вирази (за зразком).

$$12 + 17 = (10 + 10) + (2 + 7) = 20 + 9 = 29$$

$$34 + 12 =$$

$$44 + 13 =$$

$$63 + 15 =$$

3. Розклади на розрядні доданки подані числа.

56, 79, 34, 89, 78, 64, 27, 19, 42.

4. Обчисли вирази біля істот, які жили колись.

$$35 + 20$$

$$46 - 30$$

$$54 + 10$$

5. Висота динозавра — 20 м, а будинок має висоту 5 м. На скільки метрів динозавр вищий за будинок?

6. Знайди суми чисел: **30 і 5**, **50 і 30**, **5 і 9**, **9 і 50** (усно).

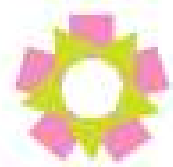

7. Юрі приснився сон, що в клас на урок математики завітав динозавр. Чи може динозавр завдовжки 20 м поміститись у твоєму класі?

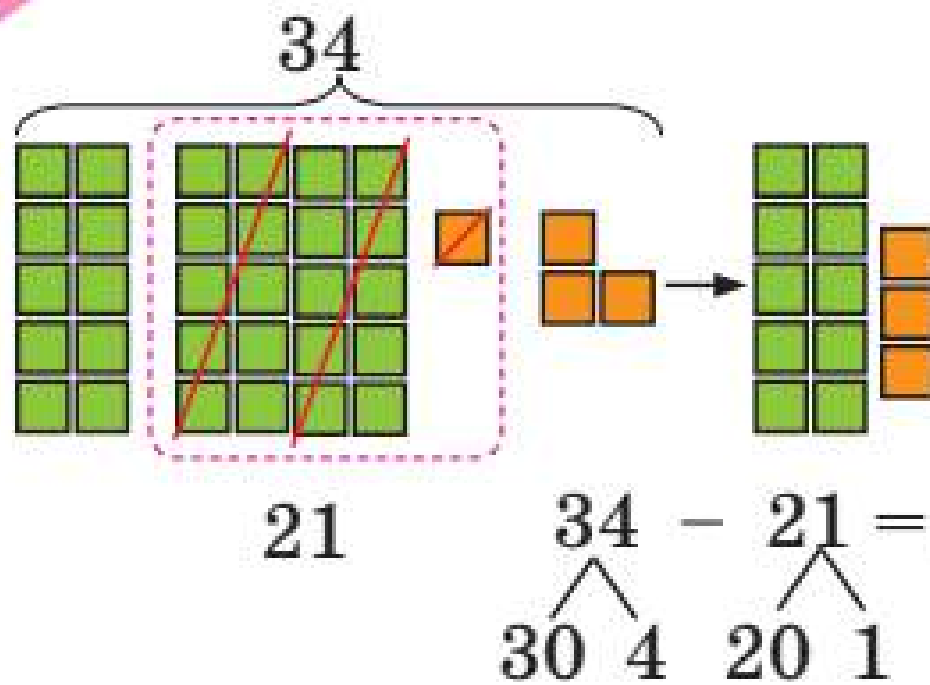
45

Віднімання чисел виду $34 - 21$.

Математика й транспорт

1. Пояснить, як було знайдено різницю чисел **34** і **21**.

Десятки віднімаємо від десятків, одиниці віднімаємо від одиниць, знайдені різниці додаємо.

2. Обчисли вирази.

$$47 - 23$$

$$68 - 15$$

$$39 - 17$$

$$78 - 44$$

$$76 - 14$$

$$69 - 32$$

$$38 - 16$$

$$98 - 73$$

3. Склади та розв'яжи задачу за короткою умовою.

Перший пасажир — 57 грн
Другий пасажир — ?, на 16 грн $\left. \begin{array}{l} \\ \end{array} \right\} ?$

4. Обчисли вирази під зображеннями транспорту, якого немає в Україні.

амфібус

$$54 - 21$$

велорикша

$$64 - 32$$

автобус

$$48 - 21$$

5. Трійка коней в упряжі пройшла 9 км. Скільки кілометрів пройшов 1 кінь?

6. Обчисли вирази.

$$63 - 21$$

$$54 - 13$$

$$72 - 61$$

$$98 - 23$$

$$67 - 41$$

$$76 - 22$$

$$95 - 43$$

$$87 - 12$$

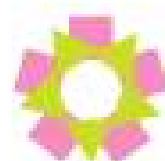
$$68 - 24$$

$$96 - 15$$

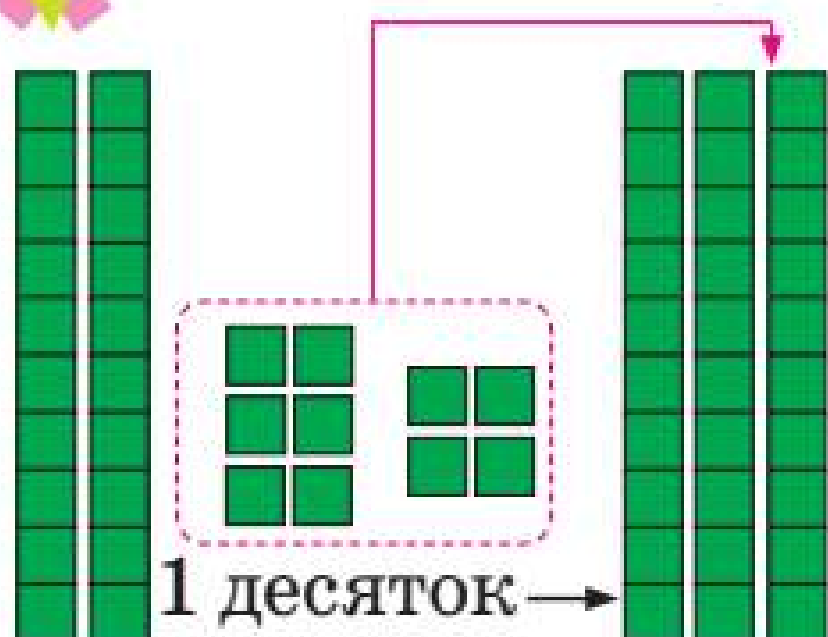
46

Додавання чисел виду $26 + 4$.

Збираємось у похід

1. Поясни, як було знайдено суму чисел **26** і **4**.

Кількість десятків змінюється.

$$\begin{array}{r} 26 \\ 20 \quad 6 \end{array} + 4 = 20 + (6 + 4) = 20 + 10 = 30$$

2. Обчисли вирази.

$11 + 9$

$12 + 8$

$35 + 5$

$28 + 2$

3. Обчисли вирази під тими словами, які важливі для туриста під час походу.

утома

$32 + 8$

спілкування

$88 + 2$

емоції

$65 + 5$

4. Обчисли вирази під зображеннями предметів, які тобі знадобляться в поході.

$43 + 7$

$55 + 5$

$36 + 4$

$64 + 6$

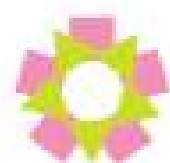
5. Подумай, як можна розмістити 30 туристів у 4 наметах. Запиши всі можливі варіанти.

6. Відомо, що для встановлення одного намету потрібно 5 кілочків. Скільки потрібно кілочків для встановлення 4 наметів?

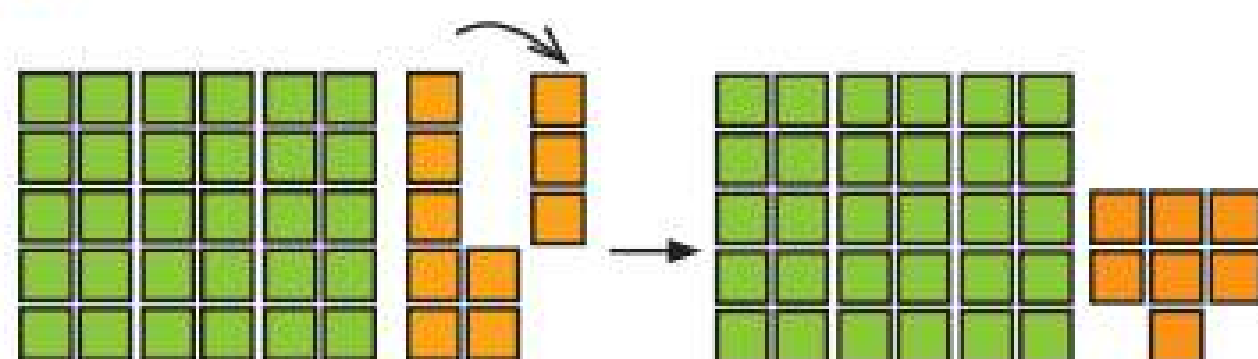
7. Група туристів узяла в похід 26 банок м'ясних консервів, а овочевих — на 4 більше. Скільки всього консервів узяли в похід туристи?

47–48

Віднімання чисел виду $40 - 3$.
Визначення часу за годинником.
Розв'язання задач. *Плануємо подорож*

1. Поясніть, як знайдено різницю чисел **40** і **3** (усно).

$$\begin{array}{r} 40 \\ \swarrow \searrow \\ 30 \quad 10 \end{array} \quad 40 - 3 = (30 + 10) - 3 = 30 + (10 - 3) = 30 + 7 = 37$$

Кількість десятків змінюється.

2. Обчисли вирази.

$10 - 7$	$30 - 9 + 5$	$23 + (30 - 8)$
$20 - 7$	$80 - 20 - 2$	$38 - (20 - 5)$
$100 - 7$	$45 - 5 - 5$	$13 + (60 - 6)$

3. Обчисли масу туристичних рюкзаків.

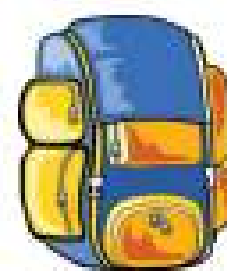
$23 + 7$

$18 + 2$

$24 + 6$

$25 + 5$

$17 + 3$

4. Марія задумала число 40, а Степан — на 8 менше. Яке число задумав Степан?

5. У день від'їзду варто подбати про те, щоб устигнути дістатися до аеропорту. О котрій годині треба виїхати з дому?

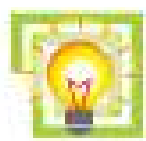
Час вильоту — 18.00.

Реєстрація — за 1 годину до вильоту.

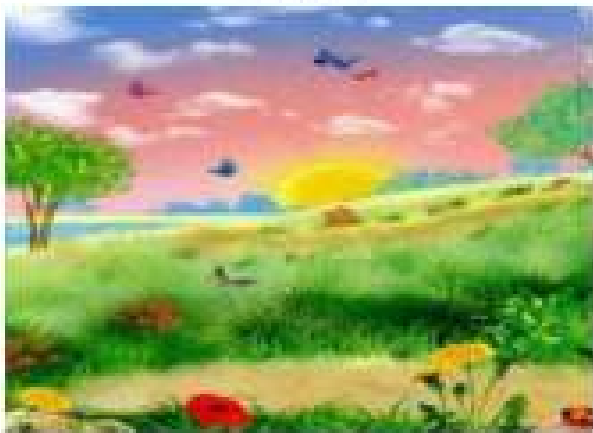
Їхати до аеропорту — 2 години.

6. Якщо ти вирушаєш у подорож, то потрібно залишити їжу домашнім улюбленцям. Коту Мурчику на тиждень потрібно 10 пакетиків корму, а Барсику — на 2 пакетики більше. Скільки корму треба залишити для двох котів разом?

7. Від школи до міста Києва — 98 км. Коли частину шляху учні вже проїхали, учитель повідомив, що залишилося ще 13 км. Скільки кілометрів проїхали учні?

8. Обчисли вирази під малюнком, на якому художник допустив помилку.

 	 	
$25 + (41 + 30)$ $40 - (25 - 20)$	$16 + (32 - 2)$ $54 + (16 + 4)$	$72 - (17 + 3)$ $65 - (23 + 2)$

9. Турист проїхав на велосипеді першого дня 30 км, а другого дня — на 6 км менше. Скільки кілометрів турист проїхав за два дні разом?

10. Визнач порядок, у якому турист відвідував столиці європейських країн (розпочни з Києва).

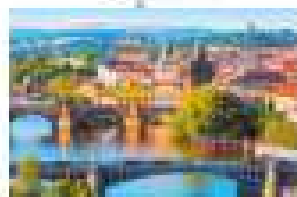

Київ

$$95 - 5$$

Прага

$$90 - 3$$

Лондон

$$80 - 5$$

Рим

$$75 + 20$$

Париж

$$87 - 7$$

ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ ДВОЦИФРОВИХ ЧИСЕЛ

Подорожуємо Україною

49

Додавання і віднімання чисел виду $36 + 4$, $30 - 3$. Розв'язання задач на дві дії.

Україна — моя Батьківщина

1. Обчисли вирази біля правильних, на твою думку, тверджень.

$24 + 6 - 3$

Україна — європейська держава.

$43 + 7 - 3$

24 серпня — День Незалежності України.

$56 + 4 - 3$

Україна — країна з багатовіковою історією.

2. Потяг «Інтерсіті» Київ–Львів їде 5 год. Він прибуде до Львова о 15.00. Коли потяг виїхав із Києва?

3. Обчисли вираз. Результат укаже, скільки областей має Україна.

$$36 + 4 - 16$$

4. Обчисли вирази. Результат із найменшим значенням укаже, якої області немає в Україні.

Київська

Луцька

Черкаська

$43 + 2 - 1$

$38 + 2 + 3$

$58 - 2 + 6$

У складі України — 24 області й Автономна Республіка Крим. Луцьк — адміністративний центр Волинської області.

5. Прочитай задачу. Зроби короткий запис. Розв'яжи.

Петро привіз із подорожі Україною 30 листівок із чудовими краєвидами. Він подарував Оксані 5 листівок, а Миколі — 4 листівки. Скільки листівок залишилося в Петра?

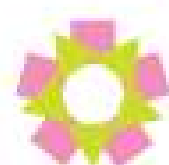
6. Обчисли вирази.

$20 - 8 + 3 \quad 40 - 3 + 6 \quad 24 + 6 - 3 \quad 50 - 7 + 4 \quad 35 - 7 + 4$

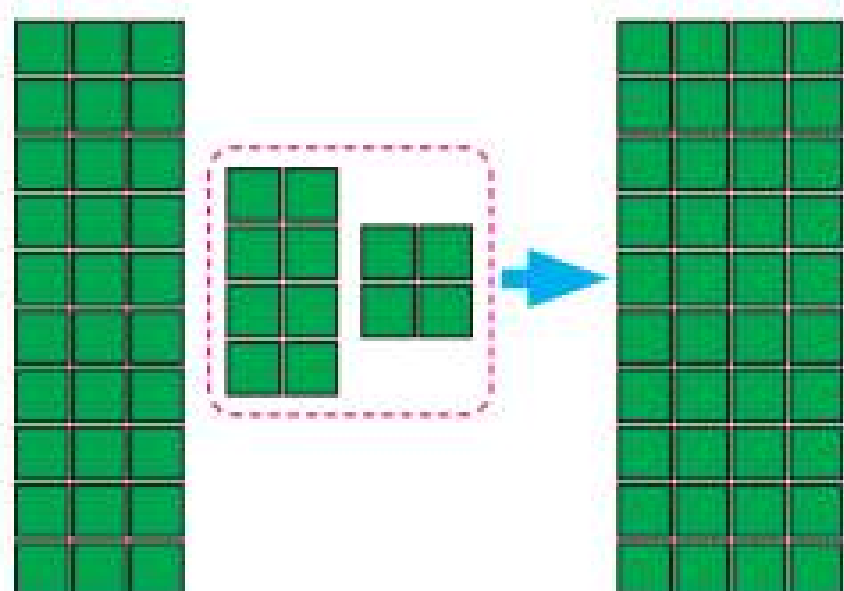
50

Додавання чисел виду $38 + 4$.

Розв'язання задач. *Країни — сусіди України*

1. Поясніть за малюнками та записами, як знайдено суму чисел **38** і **4**.

$$38 + 4 = 30 + (8 + 4) = 30 + 12 = 42$$

Кількість десятків змінюється.

2. Обчисли вирази біля країн, з якими межує Україна. Ско-
ристайся картою.

$38 + 5$	Польща	$57 + 6$	Словаччина
$29 + 5$	Японія	$26 + 5$	Угорщина

3. Обчисли вирази. Результати вкажуть, який прапор має
кожна країна.

Угорщина
 $19 + 9$

43

94

Румунія
 $45 + 6$

Молдова
 $49 + 4$

28

51

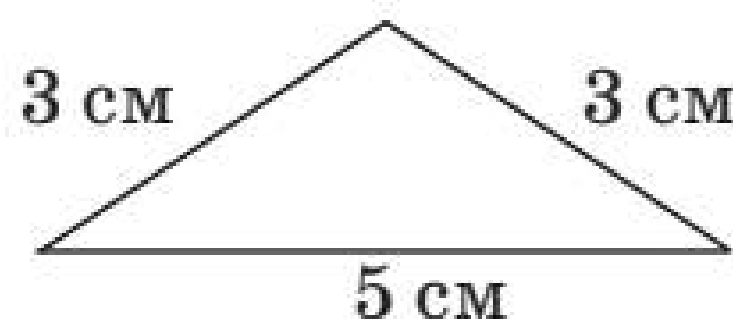
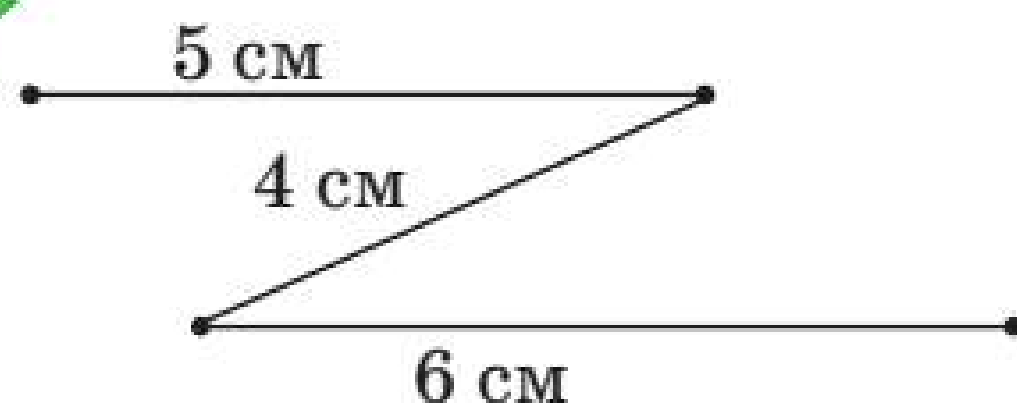
Словаччина
 $85 + 9$

Польща
 $37 + 6$

53

4. Знайди довжину ламаної лінії або периметр трикутника.

5. Обчисли вирази.

$18 + 7$

$48 + 7$

$13 + 9$

$23 + 8$

$45 + 6$

6. Прочитай задачу. Зроби короткий запис. Розв'яжи.

Василь із родиною відвідав 9 міст, а Марина з родиною — 11 міст. На скільки більше міст відвідала Марина, ніж Василь?

51–52

Додавання чисел виду $46 + 5$. Додавання суми до числа. **Державні символи України**

1. Обчисли вирази. Результати пояснять значення зображених символів.

$37 + 4$

92

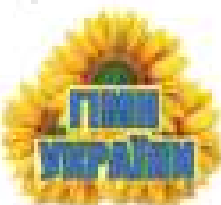
урочиста пісня, яка прославляє державу

$35 + 8$

41

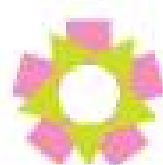
знак держави

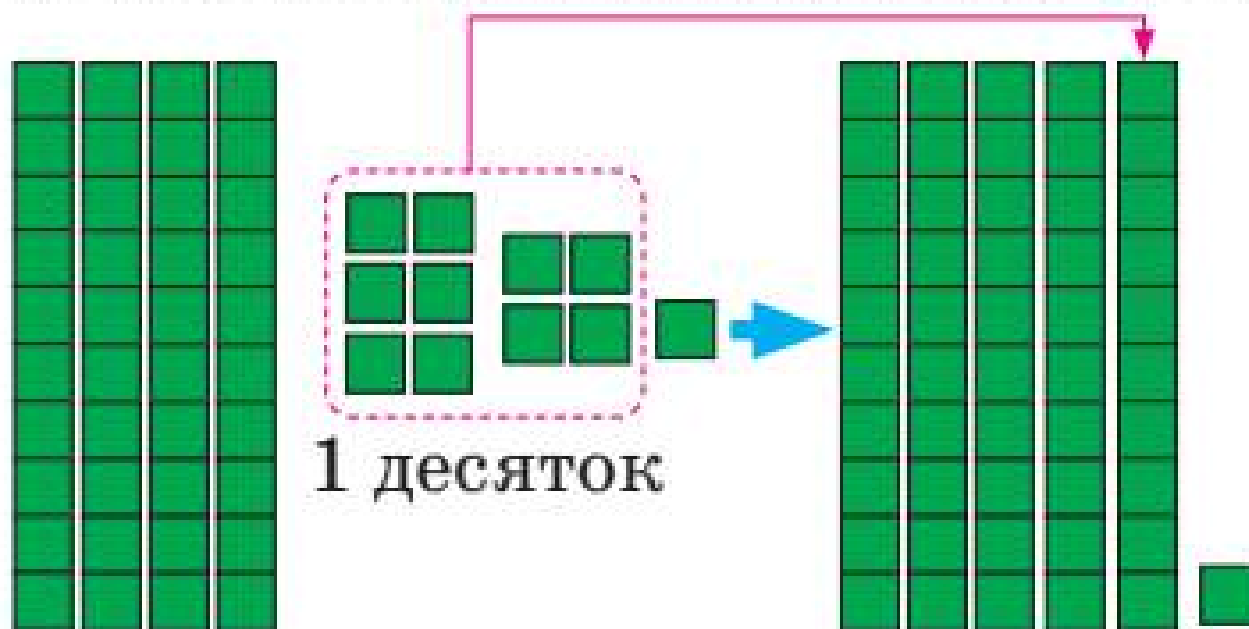
$87 + 5$

43

полотнище певних кольорів

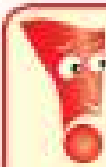

2. Поясни, як було виконано додавання чисел **46** і **5**.

$$46 + 5 = 46 + 4 + 1 = (46 + 4) + 1 = 50 + 1 = 51$$

4 1

Щоб виконати це обчислення, використовуйте властивість додавання суми до числа.

3. Обчисли вирази (за зразком).

$$58 + 6 = 58 + 2 + 4 = (58 + 2) + 4 = 60 + 4 = 64$$

$77 + 4$

$53 + 9$

$48 + 5$

$62 + 9$

$39 + 8$

$48 + 9$

$46 + 7$

$57 + 7$

$74 + 8$

$56 + 7$

4. Обчисли вирази. Найбільший і найменший результати вкажуть, хто є авторами Державного Гімну України.

Михайло
Вербицький
 $58 + 4$

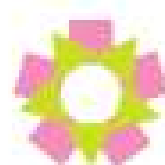
Тарас
Шевченко
 $47 + 8$

Іван
Франко
 $47 + 5$

Павло
Чубинський
 $46 + 5$

5. Обчисліть вирази. Результати вкажуть, що означають народні символи.

Кущ — символ безсмертя роду. $56 + 5$

76

Дерево — символ могутності. $40 - 2$

61

Біло-чорний птах — символ любові. $80 - 4$

53

Рослина — вісник весни. $59 - 6$

38

6. До Дня Незалежності України діти виготовили прямокутні прапорці зі сторонами 5 см і 3 см. Накресли прямокутник відповідних розмірів і визнач його периметр.

53–54

Резервні уроки

55

Міліметр. Вимірювання довжин відрізків

Відстань на лінійці між двома меншими поділками дорівнює *1 міліметру*, або *1 мм*.

$$1 \text{ см} = 10 \text{ мм}$$

Довжина зеленого відрізка дорівнює *7 сантиметрам і 2 міліметрам*, або *7 см 2 мм*.

1. Накресли відрізки.

4 см 2 мм; 7 см 6 мм; 3 см 9 мм.

2. Запиши перетворення іменованих чисел (за зразком).

$$2 \text{ см} = 20 \text{ мм}$$

$$6 \text{ см} = \boxed{} \text{ мм}$$

$$3 \text{ см} = \boxed{} \text{ мм}$$

$$1 \text{ см } 3 \text{ мм} = 13 \text{ мм}$$

$$1 \text{ см } 6 \text{ мм} = \boxed{} \text{ мм}$$

$$2 \text{ см } 1 \text{ мм} = \boxed{} \text{ мм}$$

3. Виміряй і запиши довжину кожної стрічки в міліметрах; сантиметрах.

4. Прочитай задачу. Зроби короткий запис. Розв'яжи.

У мотку було 70 м мотузки. Після того як для кріплення прапора на флагшток відрізали необхідну довжину мотузки, там залишилося 62 м. Скільки метрів мотузки відрізали?

5. Обчисли вирази з іменованими числами.

$$15 \text{ мм} + 4 \text{ мм}$$

$$32 \text{ мм} + 3 \text{ мм}$$

$$29 \text{ см} + 5 \text{ см}$$

$$34 \text{ мм} - 2 \text{ мм}$$

$$62 \text{ мм} + 7 \text{ мм}$$

$$21 \text{ см} + 9 \text{ см}$$

$$35 \text{ мм} + 2 \text{ мм}$$

$$37 \text{ мм} - 6 \text{ мм}$$

$$90 \text{ мм} - 7 \text{ см}$$

6. Порівняй іменовані числа. Постав знаки (>, <, =).

$$1 \text{ см} \boxed{} 10 \text{ мм}$$

$$1 \text{ дм} \boxed{} 10 \text{ см}$$

$$2 \text{ дм} \boxed{} 15 \text{ см}$$

$$2 \text{ см} \boxed{} 18 \text{ мм}$$

$$1 \text{ дм } 2 \text{ см} \boxed{} 15 \text{ см}$$

$$7 \text{ см} \boxed{} 1 \text{ дм}$$

56

Обчислення виразів. *Ми — громадяни України*

1. Обчисли вирази. Результат із найбільшим значенням укаже, які народи, окрім українців, проживають у нашій державі.

вірмени

$$22 + 30$$

греки

$$43 + 9$$

кримські татари

$$45 + 7$$

поляки

$$60 - 8$$

Понад 100 націй, які проживають в Україні, становлять єдину дружну українську родину.

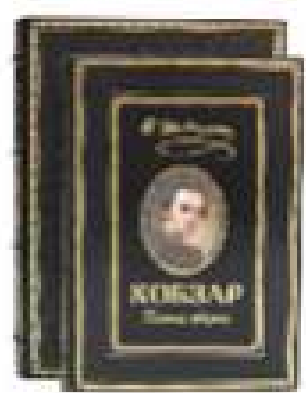
2. Обчисли вираз біля правильного твердження.

Усі громадяни України мають:

- різні права $74 - 6$
- рівні права $72 - 6$

Усі люди різні, але всі — рівні.

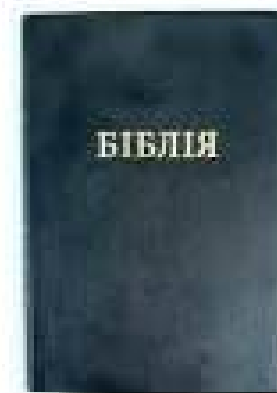
3. Обчисли вираз біля зображення книги, у якій гарантовані права громадян України.

$$64 - 5$$

$$53 - 7$$

$$95 - 9$$

4. Обчисли вирази з іменованими числами.

$$5 \text{ мм} + 4 \text{ мм}$$

$$27 \text{ мм} - 9 \text{ мм}$$

$$41 \text{ см} - 7 \text{ см}$$

$$35 \text{ мм} + 5 \text{ мм}$$

$$31 \text{ мм} - 6 \text{ мм}$$

$$54 \text{ см} - 8 \text{ см}$$

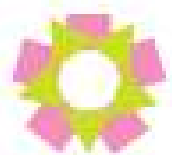
5. Прочитай задачу. Зроби короткий запис. Розв'яжи.

Учні 2-А класу брали участь у вікторині. Команда Рити назвала 12 національностей громадян, які проживають в Україні, а команда Максима — на 5 національностей більше. Скільки всього національностей громадян України назвали обидві команди?

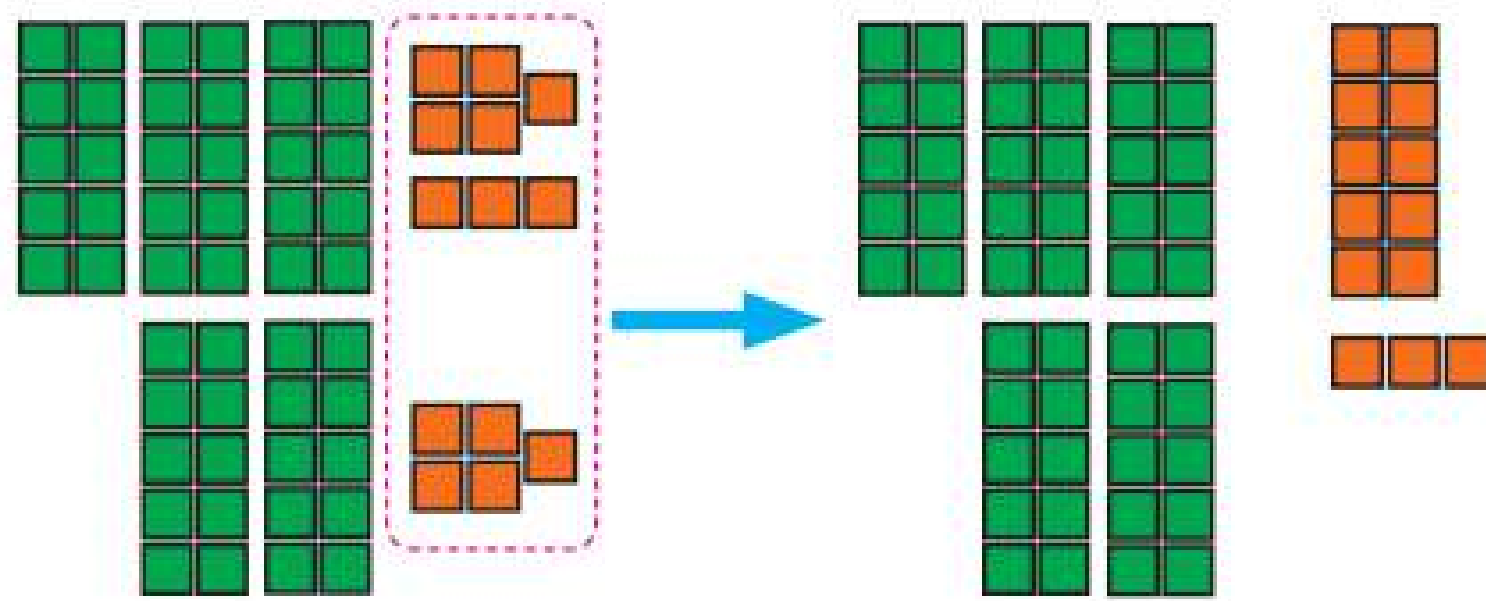
57

Додавання чисел виду $38 + 25$.

Київ — столиця України

1. Розгляньте за малюнками та схемою, як знайдено суму чисел **38** і **25**.

$$\begin{array}{r} 38 \\ 30 \quad 8 \end{array} + \begin{array}{r} 25 \\ 20 \quad 5 \end{array} = (30 + 20) + (8 + 5) = 50 + 13 = 63$$

Двоцифрові числа можна додавати, записуючи їх у стовпчик: одиниці під одиницями, десятки під десятками.

До **6** додати **7** — дорівнює **13**. Записуємо під одиницями число **3**, а **1** десяток запам'ятовуємо. До **3** десятків додати **4** десятки — дорівнює **7** десяткам, а потім додати ще **1** десяток — разом **8** десятків. Записуємо **8** під десятками. Отримуємо число **83**.

		+	1
		3	6
		+	4
		4	7
		8	3

2. Обчисли вирази. Результати вкажуть, як називають визначні місця Києва.

$$27 + 8$$

88

Золоті ворота

31

пам'ятник засновникам Києва

$$23 + 8$$

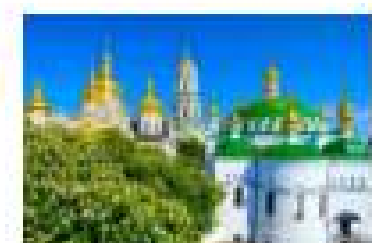
$$94 - 6$$

56

Києво-Печерська лавра

35

Софійський собор

$$61 - 5$$

3. Прочитай задачу. Зроби короткий запис. Розв'яжи.

Перша бригада пекарів випікає за зміну 37 тортів, а друга — на 14 тортів більше. Скільки тортів випікають за зміну дві бригади пекарів разом?

4. Найширшою вулицею Києва є Хрещатик, а найвужчою — Георгіївський провулок. Ширина Хрещатика становить 75 м, а Георгіївського провулка — 5 м. На скільки метрів Хрещатик ширший за Георгіївський провулок?

5. Склади й розв'яжи задачу про визначне місце свого міста / села.

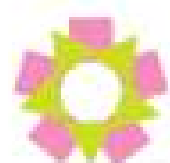
6. Накресли відрізок, на 3 мм довший від поданого.

58

Додавання чисел виду $43 + 27$.

Міста України

1. Поясни, як знайдено суму чисел **43** і **27**.

$$\begin{array}{r} 43 \\ \swarrow \searrow \\ 40 \ 3 \end{array} + \begin{array}{r} 27 \\ \swarrow \searrow \\ 20 \ 7 \end{array} = 40 + 3 + 20 + 7 = (40 + 20) + (3 + 7) = 60 + 10 = 70$$

$$\begin{array}{r} 43 \\ \swarrow \searrow \\ 20 \ 7 \end{array} + 27 = 43 + 20 + 7 = (43 + 20) + 7 = 63 + 7 = 70$$

2. Обчисли вирази під подарунками, які ти привезеш зарубіжним друзям з України.

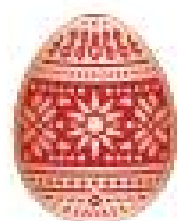
$26 + 15$

$34 + 17$

$26 + 30$

$48 + 15$

$56 + 14$

$47 + 16$

3. Обчисли вирази зручним способом.

$25 + 35$

$28 + 72$

$15 + 15$

$48 + 42$

$43 + 47$

$19 + 61$

$33 + 37$

$54 + 36$

4. У звичайному будинку є 10 під'їздів, а в найдовшому будинку Києва — на 28 під'їздів більше. На скільки більше під'їздів у найдовшому будинку, ніж у звичайному?

Найдовший будинок у світі розташований у Луцьку.

5. Прочитай задачу. Вибери правильний варіант відповіді.

У касі на виставу було 43 квитки в партер і 40 квитків на балкон. За день продали 38 квитків. Скільки квитків залишилося в касі?

- За допомогою якого виразу можна розв'язати задачу?

А $(43 + 40) - 38$

Б $43 - 40 + 38$

В $40 + 38 + 43$

Г $(43 - 38) + 40$

6. Обчисли вирази.

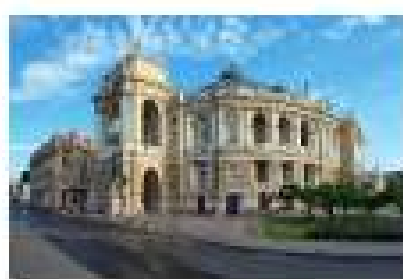
$48 + 17$

$56 + 25$

$38 + 24$

$54 + 19$

7. Обчисли вирази. Результати вкажуть, які визначні пам'ятки є в містах України.

$76 + 18$

94 оперний театр (м. Одеса)

42 будинок із химерами
(м. Київ)

$24 + 18$

$43 + 19$

62 парк «Софіївка» (м. Умань)

83 палац Потоцьких (м. Львів)

$45 + 38$

59–60

Додавання двоцифрових чисел.
Розв'язання задач. *Цікаве в містах України*

1. Обчисли вирази. Результати вкажуть на цікаву інформацію про відомі замки України.

найдавніший
замок України
 $28 + 34$

71

замок Шенборна
(Закарпатська обл.)

найцікавіший
замок України
 $19 + 61$

62

Олеський замок
(Львівська обл.)

найвеличнійший
замок України
 $33 + 38$

91

Леськівський замок
(Черкаська обл.)

найказковійший
замок України
 $54 + 37$

80

замок Попова (Запорізька обл.)

2. Обчисли вирази. Знайди вираз із найменшим результатом. Цей артоб'єкт є «серцем України».

Кривий Ріг

$15 + 11$

Дніпро

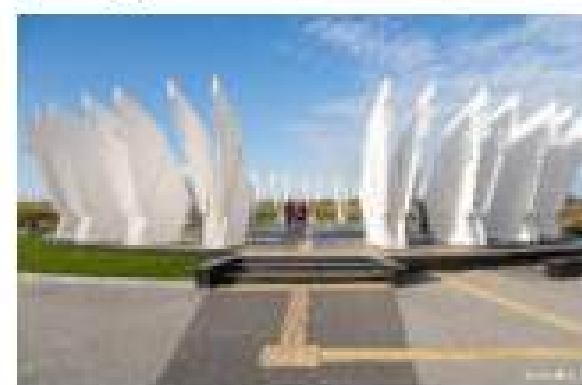
$12 + 22$

Київ

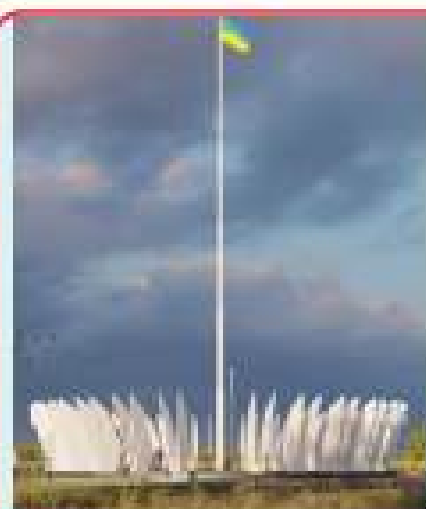

$44 + 13$

Черкаська обл.

$24 - 21$

Поблизу с. Мар'янівки Черкаської області в центрі майданчика під склом розміщене серце, яке пульсує завдяки підсвічуванню.

Приїдь і послухай, як б'ється
«серце України»!

3. На Сорочинському ярмарку, що на Полтавщині, продають речі, виготовлені вправними майстрами. Дай відповіді на запитання.

42 грн

65 грн

20 грн

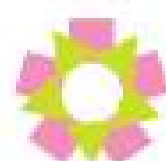

55 грн

30 грн

- В Ігоря було 90 грн. Він купив свіщик і сопілку. Скільки грошей залишилося в Ігоря?
- На скільки гривень глечик дорожчий за макітру?
- Скільки коштують куманець і сопілка разом?

4. Складіть і розв'яжіть задачу про купівлю та продаж товарів на Сорочинському ярмарку. Запропонуйте однокласникам та однокласницям свою задачу.

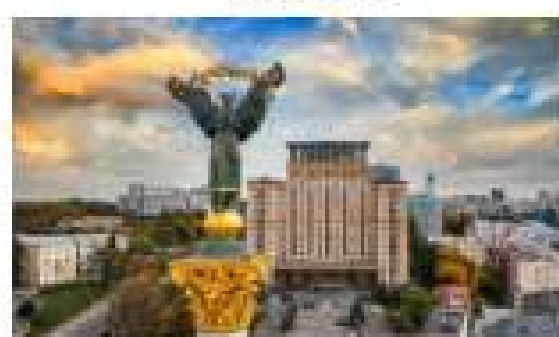
5. Єдиний у світі Музей писанки є в м. Коломиї Івано-Франківської області. Квиток на екскурсію до музею для дорослого коштує 50 грн, а для дитини — на 20 грн дешевший. Скільки коштуватимуть квитки для мами й сина разом?

6. Прочитай задачу. Зроби скорочений запис. Розв'яжи.

У Максима було 100 грн. Він купив квитки собі та братові до Хотинської фортеці. Скільки грошей залишилось у Максима, якщо вартість одного квитка — 40 грн?

7. Обчисли. Вираз із найбільшим результатом укаже на географічний центр Європи.

Київ

$$42 + 15$$

Львів

$$67 + 12$$

Рахів

$$63 + 33$$

61

Прямий кут. Розпізнавання геометричних фігур

1. Назви геометричні фігури.

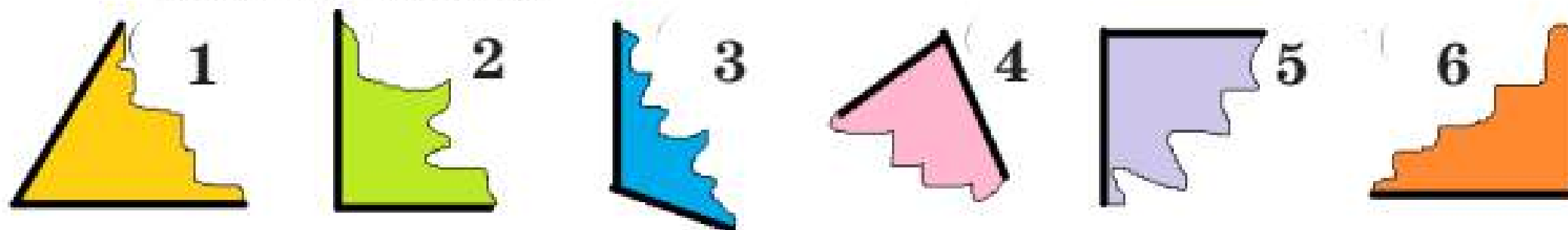
Розглянь будову кута.

Коли перетинаються дві прямі лінії, вони утворюють кут.

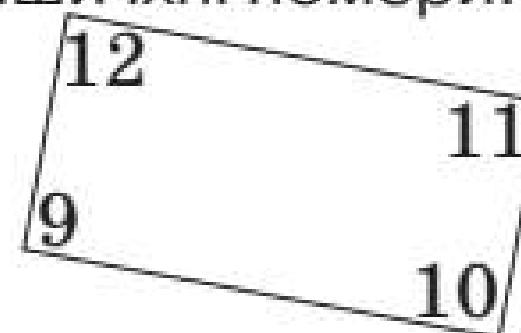
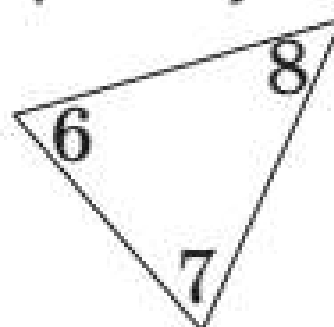
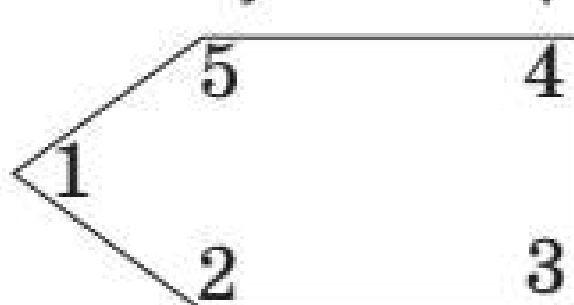
Прямий кут — це такий вид кута, який подібний до літери Г.

2. Визнач візуально, а потім за допомогою косинця, які кути є прямими (усно).

3. Використовуючи модель прямого кута або косинець, визнач у кожній фігурі прямі кути й випиши їхні номери.

4. Знайди у своїй кімнаті предмети, що мають прямі кути. Запиши назви цих предметів.
5. Користуючись косинцем, визнач, які кути прямі. Запиши їхні номери. Біля номерів кутів, котрі менші за прямий, постав знак $<$, а біля більших за прямий — знак $>$.

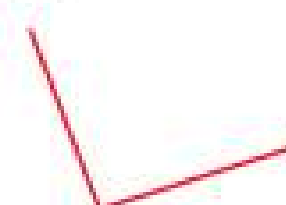
1

2

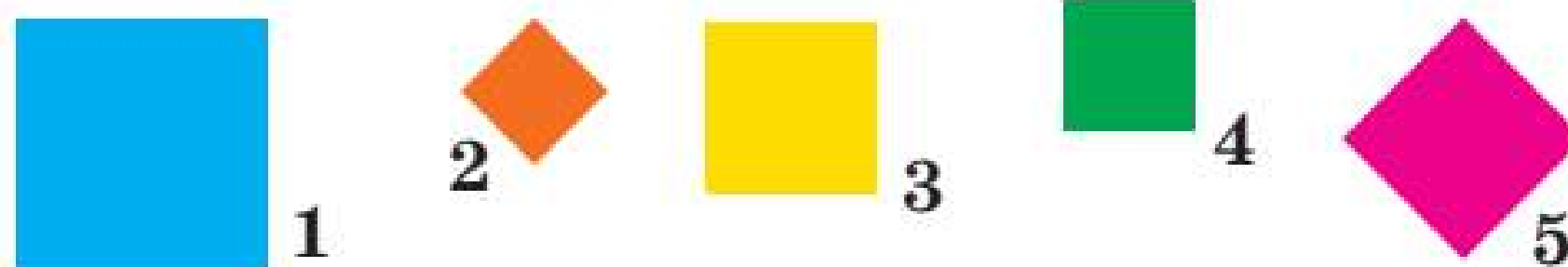
3

4

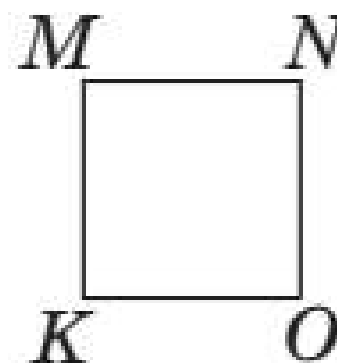
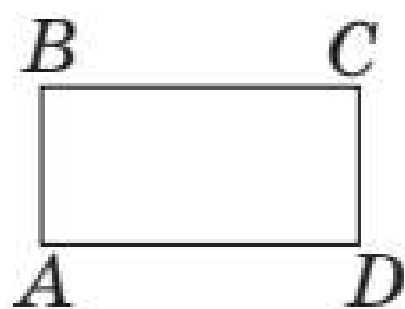
62 Прямокутник, квадрат. Визначення периметра. Букви латинського алфавіту

1. Розглянь малюнки. Назви, який із квадратів найбільший. Який найменший?

Для позначення геометричних фігур використовуємо такі букви: *Aa (а), Bb (бе), Cc (це), Dd (де), Kk (ка), Ll (ел), Mm (ем), Nn (ен), Oo (о)*.

2. Порівняй чотирикутники. Перевір за допомогою косинця, чи всі кути прямі. Виміряй і запиши довжини сторін чотирикутників.

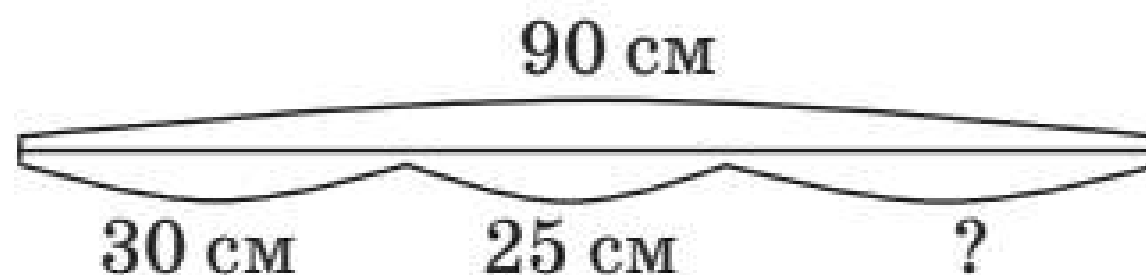

Чотирикутник, у якого всі кути прямі, називаємо *прямокутником*. У прямокутника протилежні сторони рівні. Прямокутник, у якого всі сторони рівні, називаємо *квадратом*.

3. Побудуй прямокутник *ABCD* зі сторонами **5 см** і **3 см** та обчисли його периметр; квадрат *KMNO* зі стороною **4 см** й обчисли його периметр.

4. Від стрічки завдовжки 90 см спочатку відрізали 30 см, а потім ще 25 см. Скільки сантиметрів стрічки залишилося?

63

Задачі на знаходження третього доданка. Визначення ціни предметів і вартості замовлень

1. За тістечко, млинці та сік у кафе заплатили 60 грн. Постав запитання до умови задачі й розв'яжи її зручним способом.

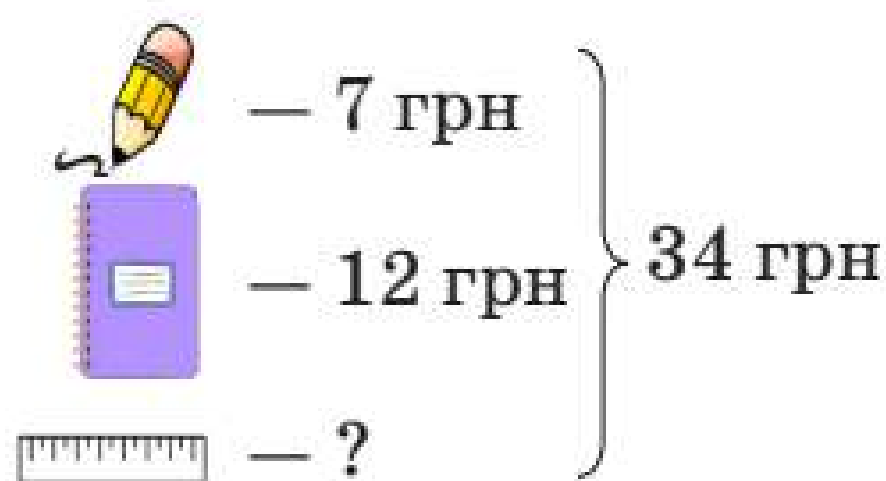
Це задача на знаходження третього доданка за відомою сумою і двома доданками.

2. Склади задачу за малюнком і запитаннями. Розв'яжи.

- Скільки літрів води є в перших двох глечиках?
- Скільки літрів води в третьому глечику?

3. Розглянь малюнок і схему до задачі. Визнач, яка ціна лінійки. Розв'яжи задачу двома способами.

4. Обчисли вирази зручним способом.

$$36 + 58$$

$$63 + 18$$

$$65 + 19$$

$$56 + 17$$

$$47 + 24$$

$$19 + 18$$

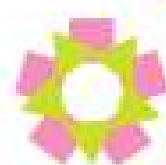
$$56 + 19$$

$$28 + 28$$

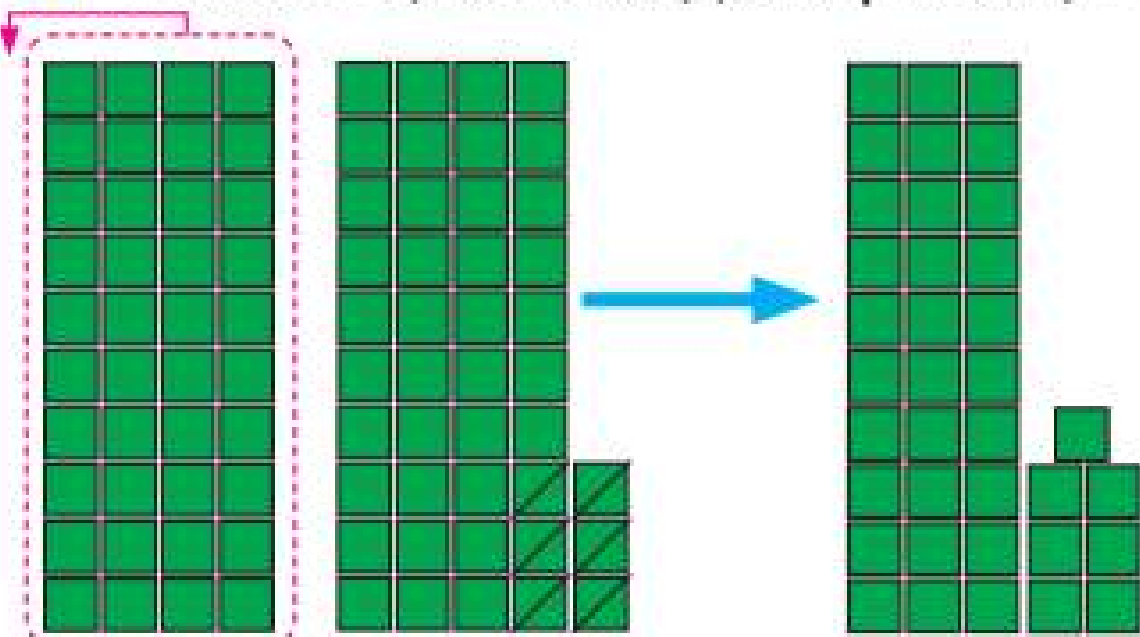
5. Знайди довжину ламаної лінії, яка складається з трьох ланок завдовжки 6 см, 15 см, 8 см. Обчисли зручним способом.

64

Віднімання чисел виду $83 - 46$. Розв'язання задач. *Водойми України*

1. Поясніть, як знайдено різницю чисел 83 і 46 .

Цей вираз можна віднімати в стовпчик.

$$83 - 46 = 83 - 40 - 6 = 43 - 6 = 30 + (13 - 6) = 37$$

$\begin{array}{r} 40 \quad 6 \end{array}$

$\begin{array}{r} 30 \quad 13 \end{array}$

Міркуємо так

Від 3 одиниць 7 не віднімемо. Беремо 1 десяток із 5 десятків, 1 десяток і 3 одиниці — це 13. Напишемо 13 на місці одиниць і 4 десятки, які залишилися. Ми отримали 4 десятки та 13 одиниць. Від 13 відняти 7 — дорівнює 6. Запишемо 6 на місці одиниць. Від 4 десятків відняти 2 десятки — дорівнює 2 десяткам. Запишемо 2 на місці десятків. Отримуємо число 26.

	4	13	
	5	3	
	2	7	
	2	6	

2. Обчисли вирази зручним способом.

$73 - 45$

$54 - 16$

$91 - 53$

$82 - 48$

$52 - 36$

3. Глибина озера Світязь — 58 м, а озера Синевир — 24 м. На скільки метрів озеро Світязь глибше від озера Синевир?

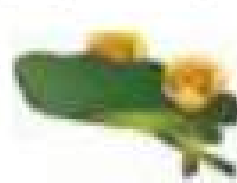
4. Біля ставка посадили 68 верб. У понеділок посадили 22 верби, а у вівторок — 24 верби. Скільки верб посадили в середу?

5. Склади задачу за малюнками та початком. Розв'яжи.
Для збереження екології озера фермер висадив

латаття глечики стрілолист

30 шт.

25 шт.

?

95 шт.

6. Обчисли вирази біля пазлів, на яких записано назву водойми.

52 – 21

43 – 11

57 – 15

31 – 12

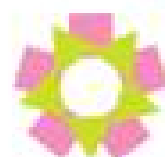
64 – 42

96 – 23

65

Віднімання чисел виду 70 – 46. *Річки України*

1. Пояснить знаходження різниці чисел 70 і 46.

2. Обчисли вирази зручним способом.

70 – 48 90 – 53 100 – 27 40 – 28 90 – 24 80 – 46

3. Обчисли вирази під зображеннями транспорту, яким найкраще подорожувати річкою.

26 + 37

47 – 18

90 – 24

80 – 16

4. Обчисли вирази біля найбільших приток Дніпра. Скористайся картою.

Прип'ять
80 – 36

Дунай
40 – 15

Десна
96 – 63

Рось
60 – 24

5. Обчисли вирази біля назв міст, які розташовані на берегах Дніпра.

Київ
50 – 36

Канів
60 – 14

Запоріжжя
90 – 24

Вінниця
80 – 16

6. Склади задачу за малюнками й початком. Розв'яжи двома способами.

Рибальське підприємство виловило з Дніпра для реалізації

66 Центнер. Дії з іменованими числами

1. Виконай дії з іменованими числами.

5 см + 35 см
7 мм + 19 мм

7 дм + 3 дм
77 кг – 39 кг

18 кг + 45 кг
18 л + 29 л

100 кг — це 1 центнер. Коротко записуємо: **1 ц.**
У центнерах вимірюємо масу великих предметів, тварин, урожаю.

2. Прочитай, яка маса тварин. Хто з тварин найважчий? Хто найлегший?

7 ц

5 ц

40 ц

9 ц

3. Порівняй іменовані числа. Постав знаки (>, <, =).

97 кг 1 ц 7 ц 5 ц 1 ц 10 ц 1 ц 68 кг

4. Маса вівці — 77 кг, а маса свині — на 23 кг більша. Яка маса свині?

5. Прочитай задачу. Розв'яжи її двома способами.

До магазину привезли 1 ц цибулі. До обіду продали 20 кг цибулі, а після обіду — 48 кг. Скільки кілограмів цибулі залишилося?

6. Порівняй іменовані числа. Постав знаки ($>$, $<$, $=$).

15 см 15 дм

1 ц 100 кг

7 м 7 дм

7. Виконай дії з іменованими числами.

27 кг + 7 кг

8 ц + 20 ц

18 ц – 8 ц

26 л + 37 л

67 Узагальнювальний урок

68 Закріплення вивченого матеріалу. Обчислення виразів. Розв'язання задач. *Як не любити зими СНІЖНО-СИНЬОЇ*

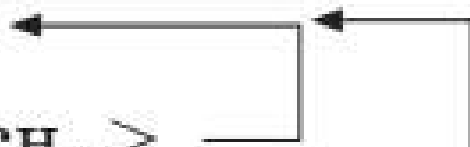
1. Обчисли вирази під «зимовими» словами.

2. Висота снігу в горах — 8 дм 6 см, а на рівнині — 35 см. На скільки сантиметрів висота снігу на рівнині менша, ніж у горах?

3. Прочитай задачу. Розглянь короткий запис. Запиши розв'язання.

Кошенята ловили сніжинки. Чорне кошеня зловило 16 сніжинок, сіре кошеня — на 4 сніжинки більше, ніж чорне, а руде кошеня — на 2 сніжинки менше, ніж чорне. Скільки сніжинок зловило сіре кошеня, а скільки — руде?

Ч. — 16 сн.
С. — ?, на 4 сн. >
Р. — ?, на 2 сн. <

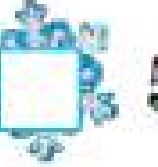
4. Сніг притрусив математичні знаки. Створи правильні рівності.

23 12 33 = 2

66 13 14 = 39

16 2 7 = 21

12 16 18 = 10

7 3 5 = 15

9 8 16 = 17

5. Виконай завдання.

- О 14-й годині в Києві випав сніг. Чи буде сонячна погода в місті через 10 годин?
- Термометр показує -3°C . Скільки градусів морозу показують одночасно два термометри?

6. Товщина льоду в першій ополонці сягає 28 см, а в другій — 3 дм. На скільки більша товщина льоду в другій ополонці, ніж у першій?

7. Обчисли вирази.

$68 + 12 - 34$

$56 - 7 + 17$

$54 - 18 + 11$

$43 + 17 - 19$

$49 + 12 - 23$

$57 + 9 - 34$

$52 + 19 - 12$

$37 - 7 + 20$

$29 + 9 - 12$

69

Календар зимових місяців. Розв'язання задач

1. Назви, який сьогодні день тижня та яке число місяця. Яка пора року?
2. Обчисли вирази біля правильних, на твою думку, тверджень.

$17 + 3$	Тиждень має 10 днів.
$21 + 6$	Між груднем і лютим настає січень.
$64 - 20$	Грудень рік завершує, а зиму починає.
$73 - 40$	Лютий — останній місяць зими.

3. Розглянь календар зимових місяців. Дай відповіді на запитання.

ГРУДЕНЬ 2025						
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

СІЧЕНЬ 2026						
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	

ЛЮТИЙ 2026						
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	

- Скільки днів у кожному зимовому місяці?
- Скільки всього днів триває зима?
- У якому місяці розпочинається новий календарний рік?

Додавання одного дня (29 лютого) раз на 4 роки пов'язане з обертанням планети Земля навколо Сонця. Планета Земля робить повний оберт за 1 рік і майже 6 год. У сумі **6 год за 4 роки становлять одну добу.**

$$6 \text{ год} + 6 \text{ год} + 6 \text{ год} + 6 \text{ год} = 24 \text{ год} = 1 \text{ доба}$$

- Зайчик Боня святкуватиме свій день народження в останню суботу лютого. Яке це число?
- Запиши дати всіх вівторків січня.
- Запиши дати всіх п'ятниць грудня.

4. Визначте правильну відповідь (усно).

- Одна доба триває менше / довше, ніж 20 годин.
- Два роки тривають менше / довше, ніж 20 місяців.
- Один місяць триває менше / довше, ніж 3 тижні.

5. У грудні 16 днів були сонячними. У січні 15 днів були похмурими, а решта — сонячними. У якому місяці було більше сонячних днів і на скільки?

6. Виконай перетворення іменованих чисел. Запиши.

$$1 \text{ рік} + 10 \text{ міс.} = \square \text{ міс.}$$

$$1 \text{ рік } 5 \text{ міс.} - 9 \text{ міс.} = \square \text{ міс.}$$

$$3 \text{ роки } 10 \text{ міс.} + 2 \text{ міс.} = \square \text{ роки.}$$

$$5 \text{ років } 1 \text{ міс.} + 6 \text{ років } 11 \text{ міс.} = \square \text{ років.}$$

7. Кішці Сніжинці — 25 місяців, а собаці Найді — 2 роки 3 місяці. Хто старший і на скільки — Сніжинка чи Найда?

8. Визнач однакові величини.

12 місяців 7 днів 24 години 30 днів 60 хвилин

1 тиждень 1 доба 1 рік 1 година 1 місяць

70

Обчислення виразів. Зимові свята

1. Обчисли вирази біля назв зимових свят.

$$27 + 4$$

День Незалежності України

$$38 + 3$$

Різдво

$$37 - 2$$

Новий рік

$$63 - 2$$

день Святого Миколая

2. Обчисли вирази біля правильного твердження.

3. Прочитай завдання. Дай відповіді на запитання (усно).

Діти пішли колядувати о 18.00. Вони колядували 2 год.

- Назви час, коли діти повернулися додому.
- Діти планували повернутися додому о 20 год 15 хв, але повернулися на 40 хв пізніше. Коли діти повернулися додому?

4. Щоб прикрасити ялинку, треба взяти кульки з результатом, більшим **50**. Які кульки ти візьмеш?

$36 + 13$

$61 - 14$

$72 - 36$

$47 + 19$

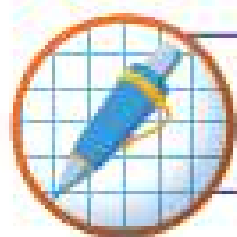
$95 - 38$

$24 + 27$

5. У першій групі вертепу було 12 дітей, а в другій — на 5 дітей більше. Скільки всього дітей брало участь у вертепі?

Вертеп — п'єса на релігійну тему.

6. Обчисли вирази зручним способом.

$36 + 13$

$61 - 14$

$72 - 36$

$85 - 27$

$45 + 17$

$94 - 11$

$58 - 19$

$44 + 25$

$35 + 14$

$62 - 15$

$70 - 35$

$37 + 12$

МНОЖЕННЯ ТА ДІЛЕННЯ

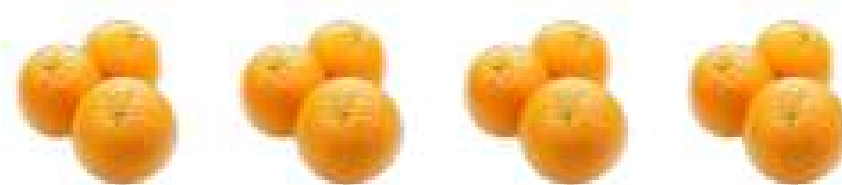
Подорожуємо Україною

71 Дія множення. Знак множення

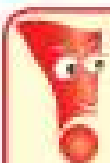
1. Обчисли суму однакових доданків.

$$2 + 2 + 2 + 2$$

$$3 + 3 + 3 + 3$$

Додавання однакових доданків називаємо **множенням**. Крапка (·) — знак множення.

$$2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 = 12, \text{ або } 2 \cdot 6 = 12$$

Перший множник — число, яке множимо. *Другий множник* показує, скільки разів воно повторюється. *Знайти добуток* — означає виконати дію множення.

<i>перший множник</i>		<i>другий множник</i>		<i>добуток</i>
2	·	6	=	12
$\underbrace{\hspace{10em}}$				
добуток				

2. Назви компоненти в рівностях.

$$5 \cdot 3 = 15$$

$$7 \cdot 4 = 28$$

$$10 \cdot 2 = 20$$

3. Заміни додавання множенням (за зразком).

$$30 + 30 + 30 = 30 \cdot 3$$

$$25 + 25 + 25 = \square \cdot \square$$

$$10 + 10 + 10 + 10 = \square \cdot \square$$

$$8 + 8 + 8 + 8 + 8 = \square \cdot \square$$

4. Заміни множення додаванням (за зразком).

$$7 \cdot 5 = 7 + 7 + 7 + 7 + 7$$

$$10 \cdot 4$$

$$12 \cdot 3$$

$$11 \cdot 6$$

$$3 \cdot 6$$

$$5 \cdot 7$$

$$6 \cdot 6$$

$$14 \cdot 4$$

$$13 \cdot 5$$

5. Прочитай задачу. Зроби короткий запис. Розв'яжи.

У коробці було 25 ялинкових кульок. З них: 10 синіх, 7 жовтих, а решта — червоні. Скільки червоних кульок було в коробці?

6. Прочитай задачу. Зроби короткий запис. Розв'яжи.

У Марічки було 24 кольорові олівці. Вона віддала 6 олівців братові, а 8 — сестрі. Скільки олівців залишилося в Марічки?

7. Обчисли вирази. Заміни додавання множенням.

$$7 + 7 + 7 + 7 + 7 + 7$$

$$50 + 50$$

$$8 + 8 + 8$$

$$4 + 4 + 4 + 4$$

$$9 + 9 + 9$$

$$6 + 6 + 6$$

72 Дія множення. Розв'язання задач. Різдвяні смаколики

1. Поклади кожну цукерку у відповідний мішечок.

$$6 + 6 + 6$$

$$6 \cdot 3$$

$$8 \cdot 5$$

$$7 + 7 + 7 + 7$$

$$8 + 8 + 8 + 8 + 8$$

$$7 \cdot 4$$

$$5 \cdot 4$$

$$5 + 5 + 5 + 5$$

2. Обчисли суми, які можна замінити добутком.

$$2 + 2 + 2 + 2 + 2$$

$$11 + 12 + 13 + 14$$

$$6 + 6 + 6$$

$$5 + 5 + 5 + 5$$

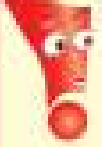
$$8 + 8 + 8 + 8$$

$$9 + 4 + 9 + 5$$

3. В одному подарунковому наборі було 2 кг цукерок. Скільки кілограмів цукерок буде в 4 таких подарункових наборах?

4. Прочитай рівності по-різному. Виконай обчислення за допомогою додавання.

$2 \cdot 9$ $6 \cdot 7$ $10 \cdot 5$ $14 \cdot 2$ $4 \cdot 4$

 Вираз $2 \cdot 9$ (*два* помножити на *дев'ять*) означає, що кожним доданком у сумі чисел є число *2*, а таких доданків *9*.

5. Потренуйся читати рівність.

$$3 \cdot 2 = 6$$

- 3 помножити на 2 — дорівнює 6;
- добуток чисел 3 і 2 дорівнює 6;
- перший множник — 3, другий множник — 2, добуток — 6;
- по 3 взяти 2 рази — дорівнює 6.

6. Заміни множення додаванням. Обчисли значення кожного виразу (за зразком).

$$4 \cdot 2 = 4 + 4 = 8$$

$$4 \cdot 2 = 8$$

$$6 \cdot 4$$

$$10 \cdot 3$$

$$2 \cdot 6$$

$$5 \cdot 4$$

$$6 \cdot 3$$

$$7 \cdot 5$$

7. Прочитай задачу. Зроби короткий запис. Розв'яжи.

У пекарні «Львівські пляцки» до Різдва приготували 35 круасанів. З них: 15 круасанів із маком, 8 — з вишнями, а решта — з абрикосами. Скільки круасанів з абрикосами приготували в пекарні?

73 Перевірка множення додаванням. Розв'язання задачі за допомогою множення. *Життя тварин узимку*

1. Назви компоненти й результати дій множення (за зразком).

$$7 \cdot 6 = 42$$

перший
множник — 7

другий
множник — 6

добуток — 42

$$7 \cdot 6 = 42$$

$$10 \cdot 9 = 90$$

$$6 \cdot 8 = 48$$

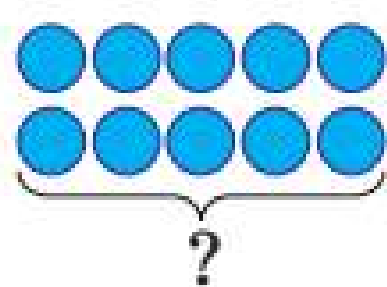
$$5 \cdot 5 = 25$$

2. Заміни суми добутком чисел біля назви корму, який потрібно покласти на годувальний майданчик для лісових звірів.

сіно	$8 + 8 + 8$	
кам'яна сіль	$6 + 6 + 6 + 6 + 6$	
цукерки	$2 + 2 + 2 + 2 + 2$	
буряки	$3 + 3 + 3 + 3 + 3$	
жолуді	$25 + 25 + 25$	
морозиво	$7 + 7 + 7$	

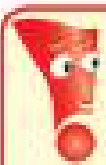
3. Прочитай задачу та її короткий запис. Це задача, у якій треба знайти добуток чисел. Поясни схему. Розв'яжи.

В однієї білки — 2 вуха. Скільки вух у 5 білок?

1 б. — 2 в.

5 б. — ?

Розв'язання задачі за допомогою множення.

Щоб дізнатися, скільки всього вух у 5 білок, треба 2 помножити на 5. Записуємо вираз $2 \cdot 5$ і знаходимо його значення.

4. Вовк і лисиця змагалися з бігу. Хто яке місце посів, якщо лисиця була передостання?

5. Прочитай задачу. Зроби короткий запис. Розв'яжи.

У Петра було 50 грн. У суботу він купив корм для папуги на 20 грн, а в неділю — на 25 грн. Скільки грошей залишилося в Петра?

6. Порівняй. Добери знаки ($>$, $<$, $=$).

$34 \square 56 - 18$

$45 + 1 \square 45 - 1$

$39 + 1 \square 41 - 1$

$100 - 10 \square 48$

$63 - 0 \square 63 - 60$

$41 + 20 \square 40 + 30$

$75 - 25 \square 34$

$99 + 1 \square 100$

$27 + 30 \square 42 + 8$

74

Складання таблиці множення числа 2. Обчислення периметра. *На калині у дворі і синички, й снігурі*

1. Заміни суму добутком чисел біля зображень тих птахів, які зимують в Україні. Назви їх.

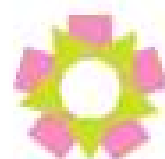
$$2 + 2 + 2$$

$$2 + 2 + 2 + 2$$

$$2 + 2 + 2 + 2 + 2$$

2. Розгляньте значення кожного виразу на додавання і таблицю множення числа 2.

$$2 + 2 = 4$$

$$2 \cdot 2 = 4$$

$$2 + 2 + 2 = 6$$

$$2 \cdot 3 = 6$$

$$2 + 2 + 2 + 2 = 8$$

$$2 \cdot 4 = 8$$

$$2 + 2 + 2 + 2 + 2 = 10$$

$$2 \cdot 5 = 10$$

$$2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 = 12$$

$$2 \cdot 6 = 12$$

$$2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 = 14$$

$$2 \cdot 7 = 14$$

$$2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 = 16$$

$$2 \cdot 8 = 16$$

$$2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 = 18$$

$$2 \cdot 9 = 18$$

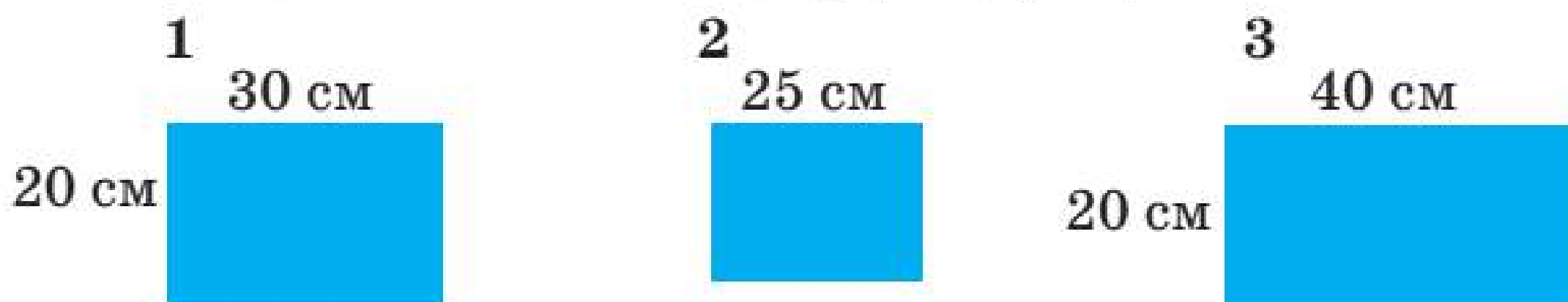
3. Обчисли добутки, користуючись таблицею множення, біля назви корму, який можна давати птахам узимку.

несолоне сало	$2 \cdot 7$	солоні сухарики	$2 \cdot 6$
насіння гарбуза	$2 \cdot 4$	крихти хліба	$2 \cdot 8$
пшениця	$2 \cdot 5$	смажене насіння	$2 \cdot 9$

4. Прочитай задачу. Зроби короткий запис. Розв'яжи.

Учні 2-Б класу в середу принесли 8 пакетів корму для птахів, а в четвер — на 4 пакети більше. Скільки всього пакетів корму для птахів принесли учні за два дні?

5. Для виготовлення годівниці потрібен лист фанери з периметром 100 см. Визнач, яку фанеру потрібно взяти.

6. Обчисли добутки. Скористайся таблицею множення.

$2 \cdot 7$	$2 \cdot 8$	$2 \cdot 4$	$2 \cdot 2$
$2 \cdot 5$	$2 \cdot 6$	$2 \cdot 3$	$2 \cdot 9$

7. Обчисли периметр квадрата зі стороною 3 см.

75 Закріплення таблиці множення на 2. *Скрізь дитячий сміх лунає, дзвінко зимоньку вітає*

1. Обчисли вирази. Результати вкажуть, хто яким зимовим розвагам віддає перевагу.

Олена	Іван	Тимур	Андрій	Ірина
$2 \cdot 7$	$2 \cdot 5$	$2 \cdot 6$	$2 \cdot 4$	$2 \cdot 9$
10 	14 	12 	18 	8

2. Визнач сніжинки з добутками, отриманими під час виконання множення числа 2.

3. У Петра було 70 грн. Він купив 7 новорічних наліпок по 2 грн за кожну. Скільки грошей залишилося в Петра?

4. У 2-А класі на трьох підвіконнях стояло по 2 різдвяники, а ще на одному — 3 різдвяники. Скільки всього різдвяників стояло на чотирьох підвіконнях?

5. Узимку на подвір'ї гуляло 5 дітей. Вони зліпили зі снігу по 2 сніговики. Скільки всього сніговиків зліпили?

6. Заміни суми добутками чисел там, де це можливо. Обчисли вирази.

$$7 + 7 + 6 + 7$$

$$15 + 15 + 15 + 15$$

$$14 + 14$$

$$20 + 20 + 20 + 20$$

$$12 + 12 + 12$$

$$8 + 8 + 8 + 6 + 8$$

7. Порівняй вирази без обчислень ($>$, $<$, $=$).

$$2 \cdot 3 \square 2 \cdot 2$$

$$2 \cdot 7 \square 7 \cdot 2$$

$$2 \cdot 4 \square 2 \cdot 3$$

76

Переставна властивість множення.

Які радощі, турботи та небезпеки підготувала людям зима

1. Обчисли вирази біля правил безпеки, яких треба дотримуватися взимку.

$$2 \cdot 7$$

Стережися бурульок!

$$2 \cdot 5$$

Будь обережним на слизькій дорозі.

$$2 \cdot 3$$

Не ходи по тонкій кризі.

$$2 \cdot 8$$

Не запливай за буйки.

2. Обчисли вирази під зображеннями, на яких дітей чекає небезпека взимку. Чого не можна робити?

$$26 + 13 - 20$$

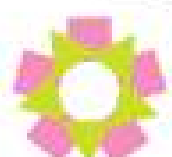
$$47 + 12 - 33$$

$$30 + 14 - 20$$

$$42 + 40 - 34$$

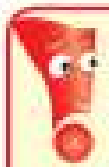
3. Прочитайте записи. Запам'ятайте.

$$2 \cdot 3 = 6$$

множники добуток

$$3 \cdot 2 = 6$$

множники добуток

Від переставляння множників добуток не змінюється!

$$2 \cdot 3 = 3 \cdot 2$$

4. Склади рівності з виразів (за зразком).

$$2 \cdot 7 = 7 \cdot 2 \quad 8 \cdot 2 \quad 2 \cdot 3 \quad 2 \cdot 4 \quad 9 \cdot 2 \quad 6 \cdot 2 \quad 5 \cdot 2$$

5. Під час відпочинку в Буковелі мама купила дітям до чаю 2 бублики по 9 грн. Продавцеві вона дала 50 грн. Яку решту отримала мама?

6. В Оксани було 2 аркуші паперу. З кожного аркуша вона вирізала по 8 сніжинок. Скільки всього сніжинок вирізала Оксана?

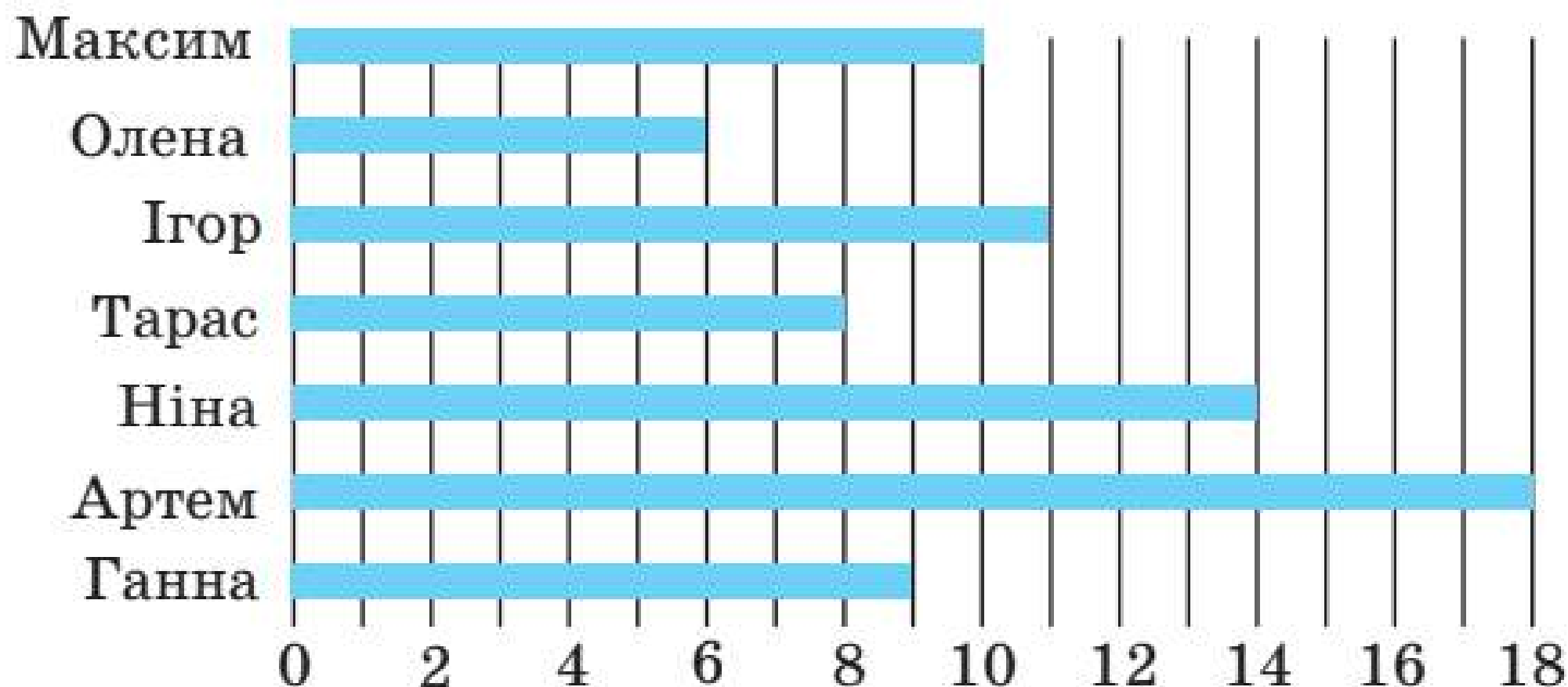
77

Закріплення вивченого матеріалу

78

Складання діаграми. Множення із числами 1 і 0. Обчислення виразів із діями різного ступеня. *Українці відповідальні за довкілля*

1. Розглянь діаграму про збір учнями 2-А класу використаних батарейок для утилізації. Дай відповіді на запитання.

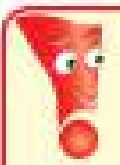

- Скільки батарейок зібрали Ніна й Тарас разом?
- Скільки батарейок зібрали Ігор, Ганна та Тарас разом?
- На скільки більше зібрали батарейок Олена й Тарас, ніж Ігор?
- На скільки більше зібрали батарейок Максим та Ігор, ніж Ганна?

2. Заміни множення додаванням (за зразком). Обчисли.

$$1 \cdot 5 = 1 + 1 + 1 + 1 + 1 = 5 \quad 0 \cdot 3 = 0 + 0 + 0 = 0$$

$$1 \cdot 3 \quad 0 \cdot 5 \quad 1 \cdot 7 \quad 0 \cdot 2$$

Добутки $5 \cdot 1$ і $3 \cdot 0$ не можна замінити сумою.
Застосовуємо переставний закон множення.

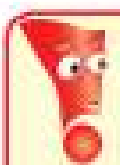
$$5 \cdot 1 = 1 \cdot 5 = 5$$

$$3 \cdot 0 = 0 \cdot 3 = 0$$

Під час множення 1 на будь-яке число в добуток отримуємо те саме число, а будь-якого числа на 0 — нуль.

3. Прочитай задачу. Зроби короткий запис. Розв'яжи.

Під час прибирання парку діти зібрали 2 пакети сміття по 5 кг кожний і контейнер масою 17 кг. Скільки всього кілограмів сміття зібрали діти?

Під час обчислення виразів із діями різного ступеня (множення і ділення та додавання і віднімання), коли немає дужок, спочатку виконуємо множення та ділення зліва направо, а потім додавання і віднімання:

$$2 \cdot 7 - 4 = 2 \cdot 7 = 14 - 4 = 10.$$

4. Обчисли вирази. Найбільший результат укаже на кількість водоспадів у Карпатах.

$$2 \cdot 6 - 4 \quad 2 \cdot 8 - 12 \quad 2 \cdot 7 + 0 \quad 2 \cdot 9 - 17$$

5. Обчисли вирази біля назв річок. Результати, більші 50, укажуть на річки, які протікають у Карпатах.

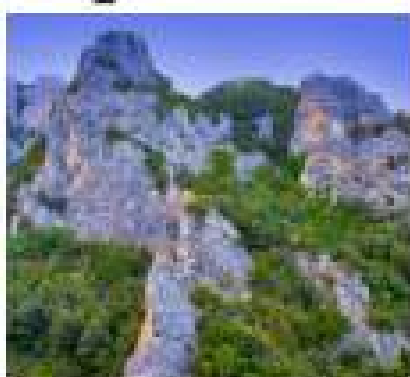
Дніпро	$2 \cdot 7 + 15$	Рось	$2 \cdot 4 + 9$	Прут	$2 \cdot 8 + 49$
Дністер	$2 \cdot 9 + 27$	Черемош	$2 \cdot 5 + 42$	Тиса	$2 \cdot 6 + 48$

79

Складання таблиці множення числа 3. Обчислення виразів. *Карпати — окраса України*

1. Обчисли вирази під назвами гір, яких немає в Україні.

Кримські

$$27 \cdot 1 + 13$$

Альпи

$$2 \cdot 3 + 36$$

Карпати

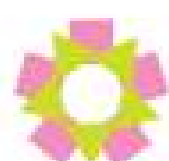

$$2 \cdot 8 + 40$$

Аппалачі

$$9 \cdot 2 + 14$$

2. Поясни, як складено таблицю множення числа 3.

$$3 + 3 = 6$$

$$3 + 3 + 3 = 9$$

$$3 + 3 + 3 + 3 = 12$$

$$3 + 3 + 3 + 3 + 3 = 15$$

$$3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 = 18$$

$$3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 = 21$$

$$3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 = 24$$

$$3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 = 27$$

$$3 \cdot 2 = 6$$

$$3 \cdot 3 = 9$$

$$3 \cdot 4 = 12$$

$$3 \cdot 5 = 15$$

$$3 \cdot 6 = 18$$

$$3 \cdot 7 = 21$$

$$3 \cdot 8 = 24$$

$$3 \cdot 9 = 27$$

3. Обчисли добутки. Скористайся таблицею множення.

$$3 \cdot 5$$

$$3 \cdot 3$$

$$3 \cdot 6$$

$$3 \cdot 8$$

$$3 \cdot 2$$

$$3 \cdot 9$$

4. На одній полонині паслося 3 отари овець. Скільки отар овець паслося на 3 полонинах?

5. Накресли квадрат зі стороною 3 см. Визнач периметр.

6. Обчисли вирази.

$$3 \cdot 6 + 20$$

$$3 \cdot 2 \cdot 2$$

$$3 \cdot 5 + 16$$

$$3 \cdot 4 + 61$$

$$3 \cdot 3 \cdot 3$$

$$3 \cdot 9 + 40$$

$$3 \cdot 7 + 39$$

$$3 \cdot 8 - 20$$

$$3 \cdot 8 - 14$$

80–81

Закріплення таблиці множення числа 3. Обчислення периметра прямокутника. *Гірські породи*

1. Обчисли вирази біля зображень гірських порід.

$3 \cdot 5$ сіль

$3 \cdot 7$ крейда

$3 \cdot 4$ глина

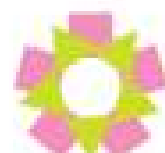
$3 \cdot 8$ вугілля

$3 \cdot 6$ пісок

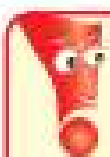

$3 \cdot 9$ залізна руда

2. Розкажіть однокласникам та однокласницям, де використовують гірські породи.

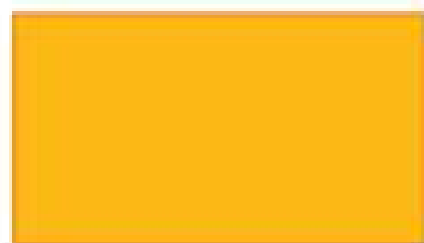
3. Мама купила 3 пачки солі по 8 грн і пачку цукру за 35 грн. Скільки всього грошей заплатила мама за всю покупку?

У прямокутника є *довша* й *коротша* сторони. Довшу сторону прямокутника називаємо *довжиною*, а коротшу — *шириною*.

4. Виміряй довжину й ширину кожного прямокутника. Порівняй їх.

Протилежні сторони прямокутника рівні.

5. Накресли прямокутник довжиною 5 см, а шириною 3 см. Обчисли периметр.

6. Прочитай задачу. Зроби короткий запис. Розв'яжи.

Глиняний півник коштує 47 грн, а чашка — на 3 грн дорожча. Скільки коштують глиняний півник і чашка разом?

7. Обчисли вирази.

$3 \cdot 1 + 15$

$3 \cdot 3 + 26$

$3 \cdot 4 + 19$

$3 \cdot 6 + 20$

82

Повторення вивчених випадків множення. Периметр п'ятикутника. *Ґрунти в Україні*

1. Обчисли вирази біля правильних, на твою думку, тверджень.

$3 \cdot 5 + 16$

$2 \cdot 9 + 18$

$3 \cdot 8 + 20$

У ґрунті ростуть рослини.

Найродючіший ґрунт — чорнозем.

У ґрунті живуть тварини.

2. Обчисли вирази під зображеннями тварин, які живуть у ґрунті.

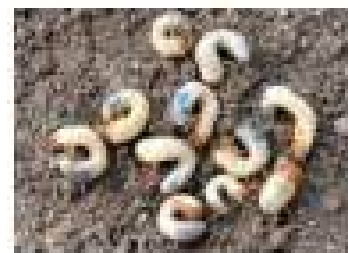
$3 \cdot 7 - 6$

$3 \cdot 9 - 4$

$3 \cdot 8 - 6$

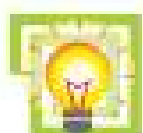
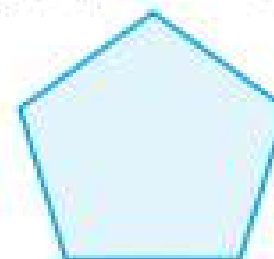
$2 \cdot 9 - 7$

$3 \cdot 6 + 42$

3. Для покращення врожайності ґрунту фермер використав 9 пакетів добрив по 3 кг в кожному. Скільки кілограмів добрив використав фермер для підвищення врожайності ґрунту?

4. Знайди периметр п'ятикутника.

5. Мишка відгризла в п'ятикутника 2 кути. Скільки кутів залишилося?

6. Обчисли вирази. Результати вкажуть на продовження прислів'їв.

Хто про землю дбає —

$28 - 6 + 4$

32

дорожча за золото.

Доглядай землю плідну,

$3 \cdot 9 + 27$

26

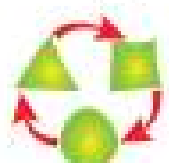
тому вона повертає.

Грудка рідної землі

$2 \cdot 8 + 16$

54

як матір рідну.

7. Обчисли кругові вирази.

$26 - 12 - 11$

$50 - 35 - 7$

$29 - 2 - 1$

$17 - 7 + 40$

$3 \cdot 4 + 5$

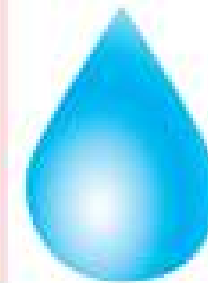
$8 \cdot 3 + 5$

83

Задачі на збільшення числа в кілька разів. Вода — безцінний скарб

1. Обчисли вирази біля властивостей, які має вода.

$7 \cdot 3$	безбарвна	$4 \cdot 0$	без запаху
$1 \cdot 8$	зі смаком полуниці	$2 \cdot 3$	прозора
$3 \cdot 7$	набуває форми посудини, у якій перебуває		

2. Обчисли вирази біля тверджень, які, на твою думку, є істинними.

$3 \cdot 7 + 4$	Завдяки прісній воді існує життя.
$3 \cdot 6 + 18$	В океанах і морях вода солона.
$3 \cdot 9 + 14$	Людина може пити тільки прісну воду.
$2 \cdot 8 + 12$	Для приготування їжі потрібна будь-яка вода.

3. У першому відрі було 4 л води, а в другому — удвічі більше. Скільки літрів води було в другому відрі?

4. Прочитай задачу. Зроби короткий запис. Розв'яжи.

У кіоску було 7 л вишневого соку, а яблучного — у 3 рази більше. Скільки всього літрів соку було в кіоску?

5. Родина Павла посадила біля озера 8 верб, а родина Галини — у 2 рази більше. Скільки верб посадили біля озера обидві родини разом?

6. Обчисли вирази під зображеннями дітей, які бережуть воду.

$$3 \cdot 6 + 12$$

$$3 \cdot 5 + 19$$

$$9 \cdot 2 + 4$$

$$2 \cdot 6 + 7$$

7. Виміряй довжину відрізка. Накресли у 2 рази довший.

84

Узагальнювальний урок

85

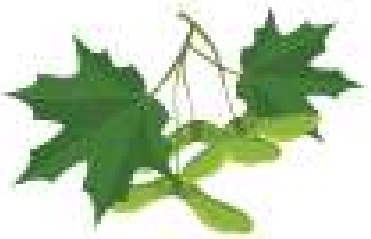
Порівняння задач. Обчислення виразів.

Ліси — легені планети

1. Обчисли вирази. Результати вкажуть, які бувають ліси в Україні.

бір	$2 \cdot 8 + 3$	23	Ліс, у якому переважають дуби.
діброва	$3 \cdot 8 - 1$	19	Хвойний ліс.
гай	$3 \cdot 9 + 1$	28	Невеликий ліс, у якому переважають берези.
байрак	$2 \cdot 7 + 10$	24	Яр, що заріс деревами.

2. Поверни деревам листки та плоди. Результати вкажуть, якому дереву належить листок.

$3 \cdot 8 + 16$		40	клен	$3 \cdot 9 + 9$	
		61	каштан		
$3 \cdot 5 + 8$		23	дуб	$3 \cdot 7 + 40$	
		48	береза		
$2 \cdot 8 + 32$		36	липа	$3 \cdot 4 + 4$	
		16	сосна		

3. Прочитай задачі. Визнач, яку з них розв'язують дією додавання, а яку — множенням. Запиши розв'язання.

1) Лісник посадив 5 дубів, а кленів — на 3 більше. Скільки кленів посадив лісник?

Пригадай!

Задачу, в умові якої сказано «на більше», розв'язуємо дією додавання.

2) Лісник посадив 5 дубів, а кленів — у 3 рази більше. Скільки кленів посадив лісник?

Задачу, в умові якої сказано «у разів більше», розв'я-
зуємо дією множення.

4. Прочитай задачу. Зміни умову так, щоб її можна було розв'язати дією множення. Запиши розв'язання.

На узліссі росте 4 сосни, а ялинок — на 3 більше. Скільки ялинок росте на узліссі?

5. Обчисли вирази під світлинами дерев, яких немає в Україні.

баобаб

$$3 \cdot 5 + 25$$

ковбасне дерево

$$3 \cdot 7 + 21$$

бавовняне дерево

$$3 \cdot 8 + 24$$

сагайдачне дерево

$$3 \cdot 9 + 23$$

аденіум

$$3 \cdot 6 + 18$$

ясен

$$3 \cdot 4 + 24$$

*Дізнатися більше про екзотичні дерева можна в енци-
клопедіях або за допомогою інтернету.*

6. Прочитай задачу. Зроби короткий запис. Розв'яжи.

На прогулянку до лісу пішло 3 дівчини, а хлопців — у 2 рази більше. Скільки всього дітей пішло до лісу?

7. Обчисли вирази.

$$2 \cdot 4 + 14$$

$$3 \cdot 6 + 28$$

$$2 \cdot 9 + 54$$

$$3 \cdot 8 + 71$$

8. Виконай дії з іменованими числами.

$$1 \text{ дм } 3 \text{ см} = \square \text{ см} \quad 32 \text{ см} = \square \text{ дм } \square \text{ см} \quad 18 \text{ кг} + 4 \text{ кг} = \square \text{ кг}$$

$$12 \text{ л} + 15 \text{ л} = \square \text{ л} \quad 4 \text{ см } 3 \text{ мм} = \square \text{ мм} \quad 4 \text{ см } 7 \text{ мм} = \square \text{ мм}$$

86

Дія ділення. Знак ділення. Перевірка результатів ділення дією множення

1. Ознайомтеся з поясненням задачі.

Мама спекла піцу. Поклала на 2 тарілки 6 шматків піци, поділивши порівну. Скільки шматків мама поклала в кожну тарілку?

Таку задачу розв'язуємо дією ділення. Потрібно 6 шматків поділити на 2 рівні частини.

Розв'язання записуємо так:

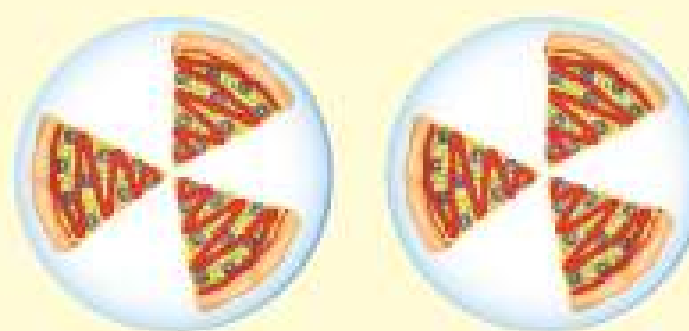
$$6 : 2 = 3 \text{ (шм.)}$$

Відповідь: 3 шматки.

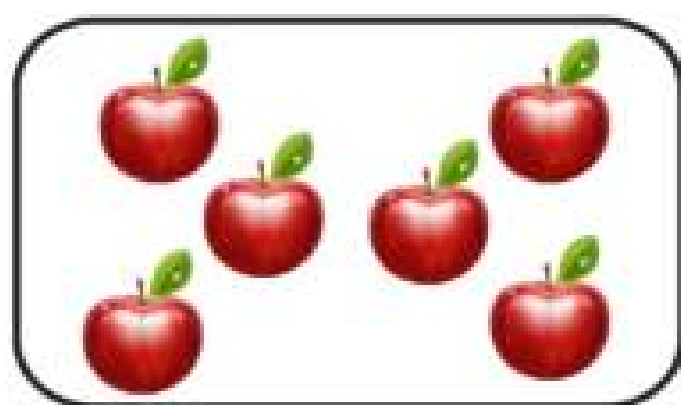
: — знак ділення.

Вираз $6 : 2$ називаємо *часткою*.

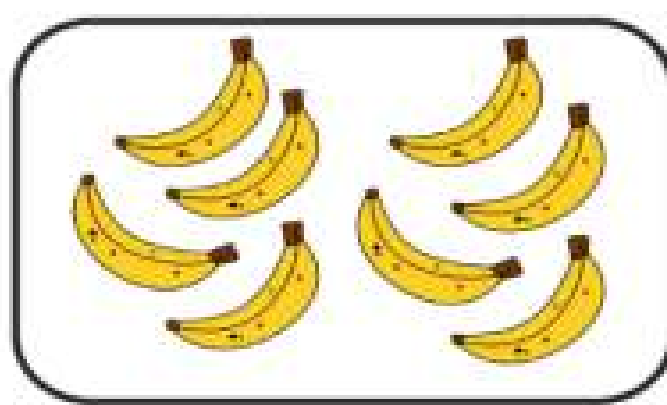
Перше число в записі вказує на те, яке число поділено на рівні частини, а друге — на скільки частин поділено перше число. Запис $6 : 2 = 3$ читаємо: «Шість поділити на два дорівнює трьом».

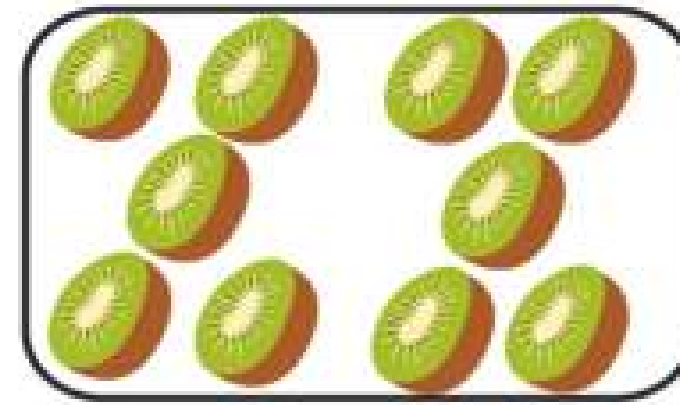
2. Поділи кожну групу предметів на 2 рівні частини. Скільки предметів у кожній частині? Перевір за допомогою множення.

$$6 : 2$$

$$8 : 2$$

$$10 : 2$$

3. Розкажіть, у яких життєвих ситуаціях доводиться використовувати дію ділення.

4. Обчисли вирази. Перевір результати за допомогою множення.

$$4 : 2$$

$$6 : 3$$

$$12 : 6$$

$$9 : 3$$

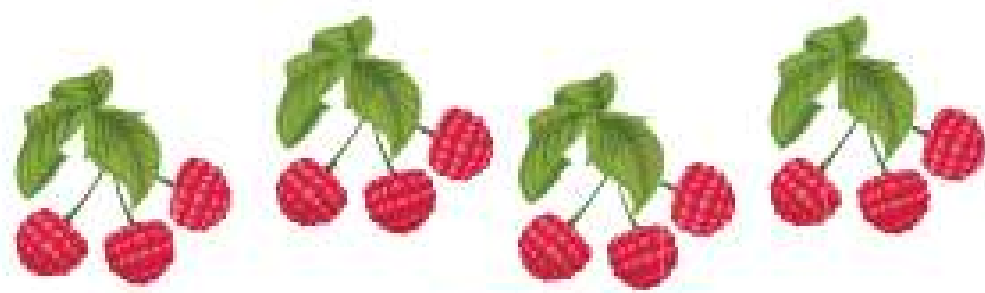
$$14 : 2$$

$$18 : 2$$

5. Склади й обчисли вирази на ділення за малюнками.

$$6 : \square = \square$$

$$12 : \square = \square$$

$$8 : \square = \square$$

$$16 : \square = \square$$

6. Прочитай задачу. Зроби короткий запис. Розв'яжи.

Мама купила 2 булочки по 7 грн і хліб за 27 грн. Скільки всього грошей заплатила мама?

7. Обчисли вирази.

$$3 \cdot 7 + 24$$

$$18 : 2 + 36$$

$$3 \cdot 8 + 14$$

$$3 \cdot 9 + 21$$

$$6 : 2 + 15$$

$$3 \cdot 3 + 16$$

$$20 : 2 + 18$$

$$7 \cdot 3 + 16$$

87

Назви компонентів і результатів дії ділення. Фруктові сади України

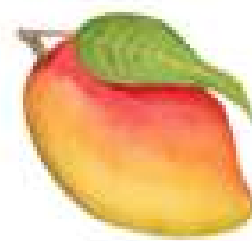
1. Обчисли вирази під зображеннями фруктів, які ростуть в українських садах.

$$2 \cdot 8 + 10$$

$$2 \cdot 9 + 20$$

$$3 \cdot 5 + 15$$

$$2 \cdot 5 + 8$$

$$3 \cdot 7 + 30$$

$$3 \cdot 9 + 40$$

$$2 \cdot 7 + 10$$

$$3 \cdot 3 + 30$$

2. Запам'ятайте назви чисел під час ділення.

6
ділене

:

2
дільник

=

3
частка

3. Назви компоненти в рівностях.

$$4 : 2 = 2 \quad 6 : 2 = 3 \quad 8 : 2 = 4 \quad 12 : 2 = 6 \quad 10 : 2 = 5$$

4. Запиши вирази.

Частка чисел **27** і **3**; різниця чисел **27** і **3**; сума чисел **27** і **3**.

5. Дідусь посадив 2 ряди вишень по 8 дерев у кожному й 5 абрикос. Скільки всього фруктових дерев посадив дідусь?

6. Мама купила 3 кг груш, а яблук — у 4 рази більше. Скільки всього кілограмів фруктів купила мама?

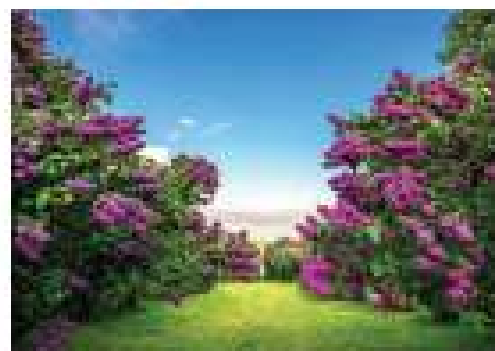
7. Ділянку з молодими саджанцями завдовжки 30 м, завширшки 20 м дідусь вирішив обгородити парканом. Якої довжини паркан йому потрібний?

8. Бабуся заготовила 8 банок сливового варення, а вишневого — у 2 рази більше. Скільки всього банок варення заготовила бабуся?

88

Зв'язок дій множення і ділення. *Ботанічні сади України*

1. Обчисли вирази під світлинами з ботанічного саду.

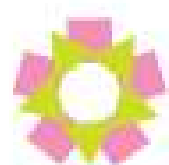
$$2 \cdot 9 + 2$$

$$3 \cdot 7 + 5$$

$$3 \cdot 8 + 10$$

2. Прочитайте пояснення до виразу на множення.

Якщо добуток двох чисел поділити на один із множників, то дістанемо інший множник. За значенням добутку чисел можна знайти частки. З кожного виразу на множення можна скласти два вирази на ділення.

$5 \cdot 2 = 10$ — скільки всього було квіток.

$10 : 2 = 5$ — скільки квіток у кожному рядку.

$10 : 5 = 2$ — скільки всього рядків.

3. Обчисли добутки та знайди частки біля зображень рослин, які можна побачити в ботанічному саду (за зразком).

азалія

$$\begin{aligned} 3 \cdot 8 &= 24 \\ 24 : 3 &= 8 \\ 24 : 8 &= 3 \end{aligned}$$

бананове дерево

$$3 \cdot 6$$

полуничне дерево

$$2 \cdot 9$$

клен

$$2 \cdot 8$$

сакура

$$3 \cdot 7$$

бамбук

$$3 \cdot 4$$

4. У ботанічному саду бабуся першого дня купила 3 фіалки, а другого дня — у 2 рази більше. Скільки всього фіалок придбала бабуся в ботанічному саду?

5. На центральній алеї посадили 8 троянд червоного кольору, а троянд білого кольору — у 2 рази більше. Скільки всього троянд посадили на алеї?

6. Обчисли вирази.

$$8 \cdot 2 + 27$$

$$56 - 16 + 41$$

$$7 \cdot 2 + 23$$

$$3 \cdot 9 + 24$$

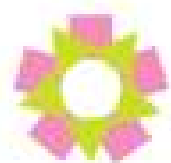
$$91 - 73 + 16$$

$$2 \cdot 6 + 44$$

89

Складання таблиці ділення на 2.

Квіткові галявини України

1. За таблицею множення числа **2** складемо таблицю ділення на число **2**.

$2 \cdot 2 = 4$	$4 : 2 = 2$
$2 \cdot 3 = 6$	$6 : 2 = 3$
$2 \cdot 4 = 8$	$8 : 2 = 4$
$2 \cdot 5 = 10$	$10 : 2 = 5$
$2 \cdot 6 = 12$	$12 : 2 = 6$
$2 \cdot 7 = 14$	$14 : 2 = 7$
$2 \cdot 8 = 16$	$16 : 2 = 8$
$2 \cdot 9 = 18$	$18 : 2 = 9$

2. Обчисли вирази.

$$\begin{array}{l} 16 : 2 \\ 20 : 2 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 8 : 2 \\ 10 : 2 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 14 : 2 \\ 18 : 2 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 6 : 2 \\ 4 : 2 \end{array}$$

3. Обчисли вирази. Результати, менші **50**, укажуть на квітки з лікувальними властивостями. Назви їх.

ромашка

$$3 \cdot 4 + 12$$

братки

$$18 : 2 + 50$$

настурція

$$3 \cdot 8 + 40$$

нагідки

$$14 : 2 + 19$$

конвалія

$$6 : 2 + 20$$

м'ята

$$3 \cdot 2 + 20$$

4. Обчисли вирази. Результати вкажуть, де в Україні найкращі квіткові галявини.

Долина
нарцисів

$$18 : 2 + 10$$

Долина
ірисів

$$16 : 2 + 24$$

Долина
орхідей

$$8 : 2 + 43$$

19 Закарпатська обл.,
м. Хуст

32 Вінницька обл.,
с. Снитків

65 Волинська обл.,
с. Линівка

38 Закарпатська обл.,
с. Колочава

47 Миколаївська обл.,
Кінбурнська коса

36 Співоче поле,
м. Київ

Долина
крокусів

$$14 : 2 + 31$$

Долина
тюльпанів

$$10 : 2 + 60$$

Долина
хризантем

$$12 : 2 + 30$$

5. Мама й бабуся садили тюльпани. Мама посадила 3 рядки по 7 тюльпанів у кожному, а бабуся — 25 тюльпанів. Скільки тюльпанів посадили мама й бабуся разом?

6. У мами було 90 грн. Вона купила 3 цибулини крокусів по 9 грн. Скільки грошей залишилося в мами?

7. Клумба має довжину 20 м, а ширину — 10 м. Якої довжини має бути для неї декоративний парканчик?

90

Розв'язання задач на ділення на рівні частини. *У степах України*

1. Обчисли вирази біля правильного, на твою думку, твердження.

Степи — це $\begin{cases} \text{безлісі рівнини, укриті рослинами.} \\ 18 : 2 + 13 \\ \text{рівнини з дрімучими лісами.} \\ 14 : 2 + 30 \end{cases}$

2. Обчисли вирази під світлинами степу.

$$8 : 2$$

$$10 : 2$$

$$7 \cdot 3$$

3. Обчисли вирази. Результати вкажуть, яку назву мають рослини та тварини в українських степах.

$$18 : 2 + 6$$

44

жито

18

ковила

$$56 + 27 - 83$$

$$12 : 2 + 12$$

47

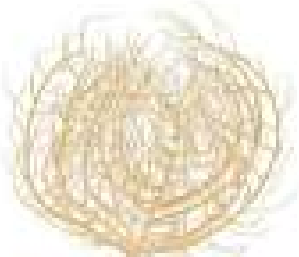
перекотиполе

0

дрохва

$$12 : 3 + 40$$

$$9 \cdot 3 + 20$$

15

ховрах

50

кукурудза

$$100 - 20 - 30$$

4. Прочитай задачу на ділення та пояснення до неї.

З нового врожаю пшениці спекли 10 пиріжків і розклали на 5 тарілок, порівну на кожну. Скільки пиріжків поклали на 1 тарілку?

 Спочатку покладемо по 1 пиріжку на кожну тарілку. Для цього візьмемо 5 разів по 1 пиріжку. Щоб покласти ще по 1 пиріжку на кожну тарілку, знову візьмемо 5 пиріжків. Розклали всі пиріжки. На кожну тарілку поклали 2 пиріжки.

$10 : 2 = 5$ (п.) Відповідь: 2 пиріжки.

Це задача на ділення на рівні частини.

5. Прочитай задачі на ділення на рівні частини. Запиши розв'язання.

1) 6 тюльпанів розмістили у 2 вази. Скільки тюльпанів поставили в 1 вазу?

2) 12 кг насіння соняшнику розфасували у 2 пакети. Скільки кілограмів соняшнику в 1 пакеті?

3) 18 ц пшениці насипали у 2 контейнери. Скільки центнерів пшениці насипали в 1 контейнер?

6. Дівчата плели вінки зі степових квітів. Вони взяли 9 квіток конюшини, а квіток ромашки — у 2 рази більше. Скільки всього квітів узяли дівчата для вінків?

7. Обчисли вирази.

$$2 \cdot 7 + 20$$

$$3 \cdot 6 + 10$$

$$2 \cdot 8 + 30$$

$$14 : 2 + 30$$

$$3 \cdot 5 + 40$$

$$18 : 2 + 23$$

91

Складання таблиці ділення на 3.

Заповідники України

1. Обчисли вирази, і ти дізнаєшся про відмінність між зоопарком і заповідником.

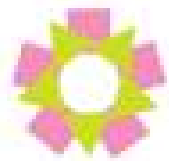
Заповідник
 $12 : 2 + 16$

Природна ділянка землі, де охороняють природу: рослини, тварин, воду.

Зоопарк
 $14 : 2 + 17$

Спеціально створений великий парк, у якому у вольєрах живуть тварини.

2. На території України 19 заповідників і 7 зоопарків. На скільки більше в Україні заповідників, ніж зоопарків?

3. За таблицею множення числа **3** складаємо таблицю ділення на число **3**.

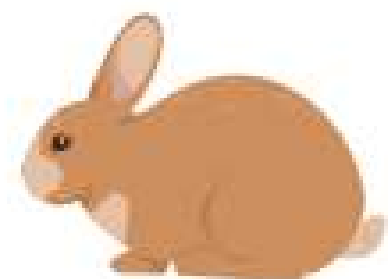
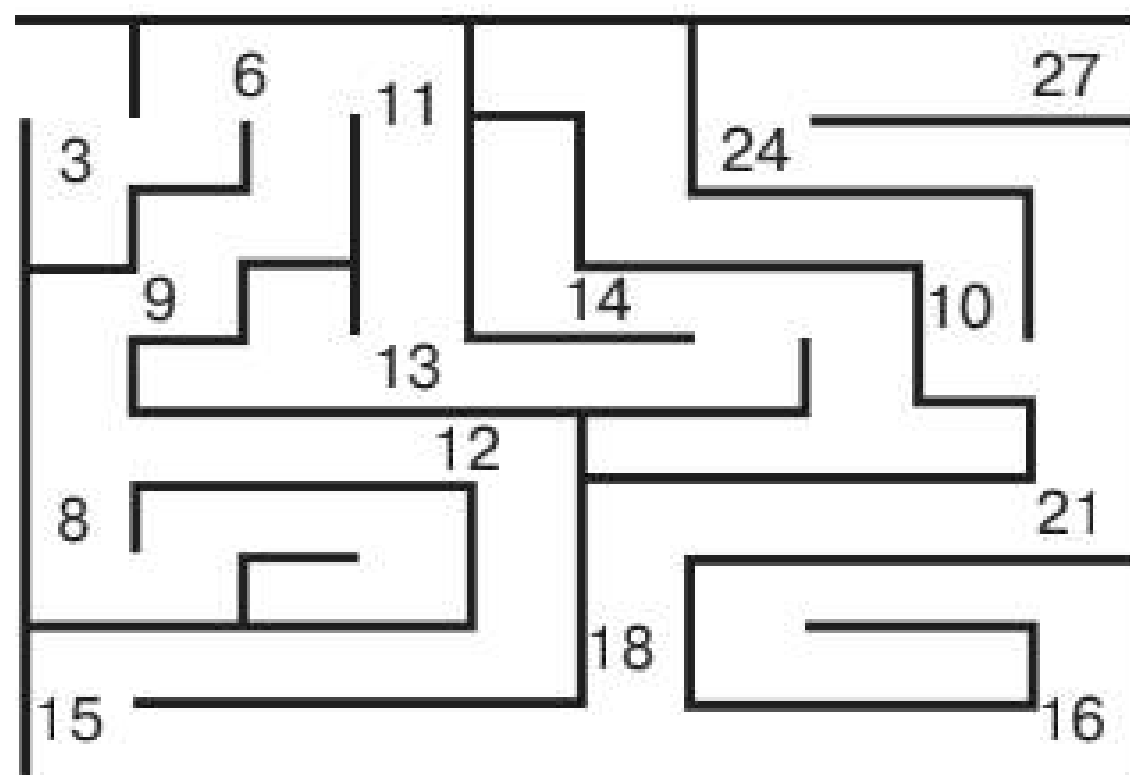
$3 \cdot 2 = 6$	$6 : 3 = 2$
$3 \cdot 3 = 9$	$9 : 3 = 3$
$3 \cdot 4 = 12$	$12 : 3 = 4$
$3 \cdot 5 = 15$	$15 : 3 = 5$
$3 \cdot 6 = 18$	$18 : 3 = 6$
$3 \cdot 7 = 21$	$21 : 3 = 7$
$3 \cdot 8 = 24$	$24 : 3 = 8$
$3 \cdot 9 = 27$	$27 : 3 = 9$

4. Розв'яжи задачі, скориставшись таблицями множення і ділення. Запиши розв'язання.

1) 3 птахи фламінго важать 6 кг. Скільки важить 1 фламінго?

2) Першого дня левиця доглядала за 3 левенятами. Другого дня левенят стало у 2 рази більше. Скількох левенят доглядала левиця другого дня?

5. Допоможи Андрію нагодувати кролика в контактному зоопарку. Рухатися можна числами, які діляться на **3**. Назви ці числа.

6. Для зебри заготовили 24 кг сіна, а для антилопи — у 3 рази менше. Скільки сіна заготовили для антилопи?

7. У зоопарку Микола зробив 27 знімків, а Катруся — у 3 рази менше. Скільки знімків зробили Катруся і Микола разом?

8. Обчисли вирази.

$9 : 3 + 5$

$18 : 3 + 12$

$12 : 3 + 10$

$21 : 3 + 24$

92

Закріплення вивчених випадків множення і ділення. Задачі на 2 дії. Червона книга України

1. Обчисли вирази біля правильного, на твою думку, твердження.

$27 : 3 + 4$

Це книга, у якій розповідається про рослини червоного кольору.

$21 : 3 + 10$

Це книга, яка містить перелік рідкісних рослин і тварин.

2. Запиши й обчисли вирази.

• Різницю чисел 24 і 18 помножити на 3. • Суму чисел 19 і 5 поділити на 3. • Добуток числа 3 й різниці чисел 19 і 10.

3. Розглянь діаграму тривалості життя тварин, занесених до Червоної книги України. Дай відповіді на запитання.

Роки життя тварин

- Скільки років живе зубр?
- У яких тварин однакова тривалість життя?
- Хто живе довше — чапля чи рись? На скільки?

4. Склади за малюнками та розв'яжи задачу із запитанням «У 3 рази важчий?».

9 кг

?, у 3 рази
важчий

5. Тато для підгодівлі диких тварин узимку заготовив 80 кг моркви, капусти — на 53 кг менше, ніж моркви, а буряків — утричі менше, ніж капусти. Скільки кілограмів буряків заготовив тато для підгодівлі тварин узимку?

6. У Соломії в колекції 24 марки з рідкісними рослинами, а з тваринами — у 3 рази менше. Скільки всього марок у колекції Соломії?

7. Обчисли вирази.

$$2 \cdot (21 - 14) \quad 3 \cdot (48 - 39) \quad (15 + 9) : 3 \quad (53 - 35) : 2$$

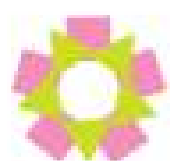
93

**Ділення чисел на 1. Ділення 0 на число.
Неможливість ділення на 0.**

Україна казками багата

1. Коза-Дерева роздала 7 капусти своїм 7 козеняткам. Скільки капусти отримало кожне козеня?
2. Розв'яжи задачі (усно).
 - Скільки крил у 3 лебедів? • Скільки лап у 3 котів?
 - Скільки хвостів у 5 лисиць?

3. У зайця в коморі 5 капусти, а моркви — у 3 рази більше. Скільки всього моркви в зайця?

4. Розгляньте рівності. Що ви помітили?

$$5 : 1 = 5$$

$$0 : 2 = 0$$

$$7 : 7 = 1$$

Поділивши будь-яке число на **1**, отримаємо те саме число.

$$a : 1 = a$$

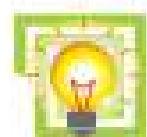
Поділивши будь-яке число (крім нуля) на це саме число, отримаємо **1**.

$$a : a = 1$$

Поділивши нуль на будь-яке число, у частці отримаємо **0**.

$$0 : a = 0$$

Ділити на **0** не можна!

5. У Сороки-Білобоки 5 малят-сороченят. Сорока роздала 5 цукерок 5 пташенятам порівну. По скільки цукерок отримало кожне пташеня?

6. Обчисли вирази.

$$7 : 7$$

$$6 : 1$$

$$0 : 34$$

$$8 : 8$$

$$23 : 23$$

$$0 : 51$$

7. «Засели» в рукавичку звірів, біля яких вирази з результатами, меншими **60**. Які це будуть тварини?

$$23 + 54$$

$$32 + 2$$

$$24 + 17$$

$$70 - 25$$

8. Розв'яжи задачу.

Стала вранці мишка-мати
Дітям зерна роздавати.
6 дітей, і всім вона
Роздала по 3 зерна

І собі взяла одне.
Скільки, вас питаю я,
Зернят з'їла вся сім'я?

94–95

Уроки закріплення матеріалу

96

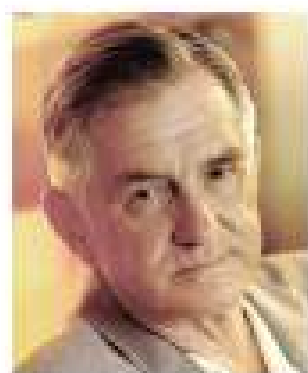
Розв'язання і порівняння задач. *Славетні українки й українці*

1. Обчисли вирази. Результати вкажуть, ким були відомі люди України, зображені на світлинах.

Олег Антонов

4

космонавт

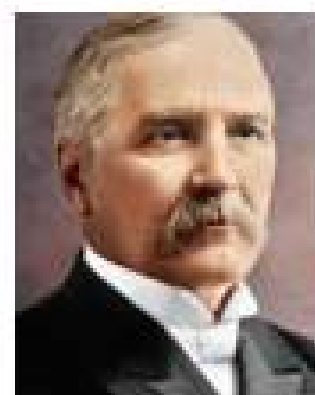

$$3 \cdot 0 + 30$$

24

письменник

Микола Лисенко

$$7 \cdot 3 + 40$$

Соломія
Крушельницька

30

конструктор
літаків

$$2 : 2 + 16$$

19

богатыр

Григорій
Сковорода

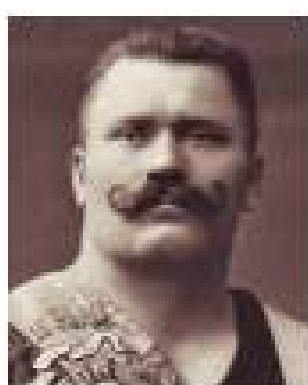

$$16 : 2 \cdot 3$$

Іван Піддубний

61

композитор

$$18 : 2 + 10$$

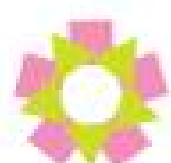
17

співачка

Леонід Каденюк

$$12 : 3 \cdot 1$$

2. Прочитайте задачі. Розв'яжіть. Що в них спільне, а що відмінне?

Художник розклав 12 пензлів у 3 пенали. Скільки пензлів він поклав у кожний пенал?

Відповідь: пензлі.

Це задача на ділення на рівні частини.

Художник розклав 12 пензлів у пенали по 3 в кожний. Скільки йому потрібно пеналів?

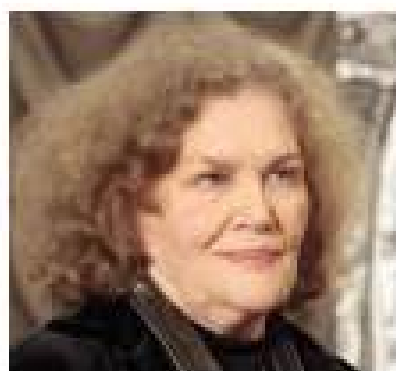
Відповідь: пенали.

Це задача на ділення на вміщення.

 Зверни увагу, яке найменування отримуємо у відповіді до кожної задачі.

3. Обчисли вирази. Результати вкажуть, які сучасні українські митці / мисткині прославляють Україну.

Ліна Костенко

$$24 : 24 \cdot 1$$

1 поетеса

21 співачка

Оксана Линів

$$8 : 2 \cdot 3$$

Вікторія Лук'янець

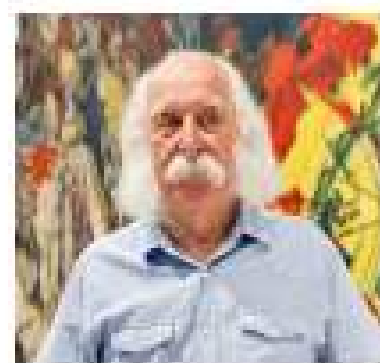

$$7 : 1 \cdot 3$$

12 диригентка

16 художник

Іван Марчук

$$0 : 16 + 16$$

4. У галереї була виставка картин Катерини Білокур, Євгенії Гапчинської та Юрія Клапоуха. Допоможи розібратися, де чия картина, якщо К. Білокур не малювала портрети, а Ю. Клапоух не малює квіти та янголів. Визнач авторів картин.

5. Порівняй і розв'яжи задачі.

У Катрусі було 15 листівок. Вона розклеїла їх в альбом по 3 листівки на кожну сторінку. Скільки сторінок знадобилося Катрусі?

У Катрусі було 15 листівок. Вона розклеїла їх в альбом на 3 сторінки. Скільки листівок наклеїла Катруся на 1 сторінку?

6. Простий олівець коштує 4 грн, а маркер — у 3 рази дорожчий. Скільки коштують олівець і маркер разом?

97 Знаходження значень виразів із діями різного ступеня. Перетворення іменованих чисел. *Україну працею звеличують*

1. Обчисли вирази біля слів, які доповнюють асоціативний «кущ» до слова *праця*.

обов'язок

$$7 \cdot 3$$

достаток

$$18 : 3$$

право

$$21 : 3$$

натхнення

$$8 \cdot 3$$

успіх

$$2 \cdot 3$$

мистецтво

$$6 \cdot 2$$

2. Обчисли вирази. Найбільший результат укаже, люди яких професій є найпотрібніші в Україні.

лікар

$$18 : 3 + 44$$

учитель

$$3 \cdot 7 + 29$$

фермер

$$74 - 3 \cdot 8$$

банкiр

$$3 \cdot 5 + 35$$

муляр

$$12 : 3 + 46$$

військовий

$$9 \cdot 3 + 23$$

Україні потрібні люди різних професій!

3. Розв'яжи задачі (усно). Якій умові відповідає розв'язання?

1) Фермер розлив 27 л молока в трилітрові банки. Скільки банок знадобилося?

$$27 : 3 = 9 \text{ (л)}$$

2) Фермер розлив 27 л молока в 3 бідони. Скільки літрів молока він налив у кожний бідон?

$$27 : 3 = 9 \text{ (б.)}$$

4. Обчисли вирази в тому рядку, де перелічено народні промисли України.

$15 : 3 \cdot 2$	Виготовлення ритуальних масок.
$12 : 3 \cdot 4$	Ікебана, оригамі.
$27 : 3 \cdot 2$	Гончарство, писанкарство, плетіння з лози, малярство.
$36 : 4 \cdot 2$	Ткацтво, килимарство, вишивання.

5. Майстриня вишила 15 дитячих сорочок, 12 жіночих, а чоловічих — у 3 рази менше, ніж жіночих. Скільки всього сорочок вишила майстриня?

6. Виконай ділення іменованих чисел. Поясни відмінність між виразами та їхніми значеннями.

$$10 \text{ кг} : 2$$

$$10 \text{ кг} : 2 \text{ кг}$$

$$12 \text{ м} : 3$$

$$12 \text{ м} : 3 \text{ м}$$

$$15 \text{ л} : 3$$

$$15 \text{ л} : 3 \text{ л}$$

$$12 \text{ кг} : 2$$

$$12 \text{ см} : 4 \text{ см}$$

7. Прочитай задачу. Зроби скорочений запис. Запиши розв'язання.

В ательє привезли 20 м ситцю, 21 м сатину, а шовку — у 3 рази менше, ніж сатину. Скільки всього тканини завезли в ательє?

8. Прочитай задачу. Визнач вираз, який є її розв'язанням.

Для їдальні закупили 35 кг картоплі та 2 сітки моркви по 3 кг у кожній. Яка маса всіх овочів?

$$1) 35 + 3 + 4$$

$$2) 3 \cdot 2 + 35$$

$$3) 35 + 2 \cdot 1$$

9. Розкажи сусіду / сусідці по парті, яка професія тебе приваблює.

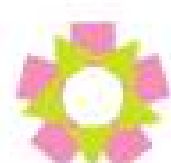
ЗАДАЧІ НА МНОЖЕННЯ ТА ДІЛЕННЯ

ЖИТТЯ ДІТЕЙ У ВСЬОМУ СВІТІ

98

Множення числа 4. Побудова відрізків.

Твої ровесники / ровесниці в усьому світі

1. Розгляньте значення кожного виразу на додавання числа 4 та таблицю множення числа 4.

$$4 + 4 = 8$$

$$4 + 4 + 4 = 12$$

$$4 + 4 + 4 + 4 = 16$$

$$4 + 4 + 4 + 4 + 4 = 20$$

$$4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 = 24$$

$$4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 = 28$$

$$4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 = 32$$

$$4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 = 36$$

$$4 \cdot 2 = 8$$

$$4 \cdot 3 = 12$$

$$4 \cdot 4 = 16$$

$$4 \cdot 5 = 20$$

$$4 \cdot 6 = 24$$

$$4 \cdot 7 = 28$$

$$4 \cdot 8 = 32$$

$$4 \cdot 9 = 36$$

2. Обчисли вирази. Результати вкажуть, чим відрізняються маленькі громадяни одних держав від інших.

$$45 - 2 \cdot 5$$

колір шкіри

$$67 - 3 \cdot 9$$

колір волосся

$$51 - 3 \cdot 7$$

форма очей

$$64 - 3 \cdot 8$$

освіта

$$24 - 12 : 3$$

мова

$$39 - 27 : 3$$

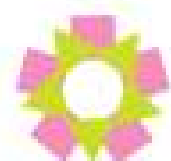
традиції

$$45 - 15 : 3$$

одяг

$$16 - 4 : 4$$

житло

3. Поділіться з однокласниками / однокласниками своїми міркуваннями, чи добре, що ми такі різні. Чому?

4. Для пошиття 1 сарі потрібно 4 м тканини. Скільки метрів тканини потрібно для пошиття 5 сарі?

- Як ти думаєш, громадянки якої країни носять це вбрання?

5. Накресли відрізок, у 4 рази коротший за поданий.

6. Обчисли вирази. Результати вкажуть, представник / представниця якої країни перед тобою.

$$4 + 4 + 4 + 4$$

16

Африка

$$4 + 4$$

12

Україна

20

Китай

8

Японія

$$4 + 4 + 4 + 4 + 4$$

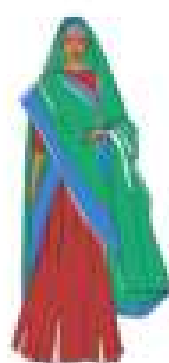

$$4 + 4 + 4$$

7. Обчисли добутки. Результати вкажуть, як називають традиційний одяг представників різних держав.

сарі

$$4 \cdot 5$$

20

Індія

12

Японія

вишиванка

$$4 \cdot 6$$

кімоно

$$4 \cdot 3$$

24

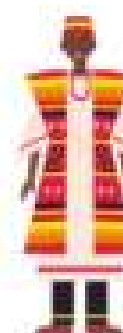
Україна

8

Африка

бубу,
або кенте

$$4 \cdot 2$$

8. Обчисли вирази. Результати вкажуть, як називають традиційне житло в різних народів.

іглу

$$4 \cdot 7$$

8

українці

28

ескімоси

хата

$$4 \cdot 2$$

юрта

$$4 \cdot 8$$

32

монголи

36

африканці

рондавель

$$4 \cdot 9$$

9. Обчисли вирази.

$$4 \cdot 6 + 2$$

$$4 \cdot 3 + 7$$

$$4 \cdot 7 - 6$$

$$4 \cdot 4 + 4$$

99

Складання таблиці множення числа 4. Великі права маленьких громадян

1. Обчисли вирази біля прав дитини.

$4 \cdot 5 + 2$	право на батьківське піклування
$17 + 4 \cdot 5$	право на охорону здоров'я
$86 - 4 \cdot 9$	право на освіту
$4 \cdot 7 + 2$	право на громадянство
$4 \cdot 8 + 30$	право на відпочинок
$4 \cdot 6 + 24$	право на дозвілля
$60 - 4 \cdot 2$	право на грубе ставлення

Права дитини визначені Конвенцією ООН.

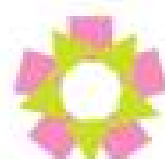

2. Чим подібні вирази та чим вони відрізняються?

$$23 + 23 + 23 + 23$$

$$7 + 7 + 7 + 7$$

$$15 + 15 + 15 + 15$$

3. Розгляньте результати в таблиці множення на 4.

$$2 + 2 + 2 + 2 = 8$$

$$2 \cdot 4 = 8$$

$$3 + 3 + 3 + 3 = 12$$

$$3 \cdot 4 = 12$$

$$4 + 4 + 4 + 4 = 16$$

$$4 \cdot 4 = 16$$

$$5 + 5 + 5 + 5 = 20$$

$$5 \cdot 4 = 20$$

$$6 + 6 + 6 + 6 = 24$$

$$6 \cdot 4 = 24$$

$$7 + 7 + 7 + 7 = 28$$

$$7 \cdot 4 = 28$$

$$8 + 8 + 8 + 8 = 32$$

$$8 \cdot 4 = 32$$

$$9 + 9 + 9 + 9 = 36$$

$$9 \cdot 4 = 36$$

4. Обчисли вирази, користуючись переставним законом множення.

$$8 \cdot 4$$

$$7 \cdot 4$$

$$4 \cdot 9$$

$$2 \cdot 4$$

$$4 \cdot 8$$

$$4 \cdot 7$$

$$9 \cdot 4$$

$$4 \cdot 2$$

5. Для ліплення вчителька підготувала 28 шматків пластиліну. Діти виготовили 4 казкових персонажів, витративши по 5 шматків пластиліну на кожного персонажа. Скільки шматків пластиліну залишилося?

6. У бабусі було 12 цукерок. Вона дала внукам по 3 цукерки, і в неї цукерок не залишилося. Скільки внуків було в бабусі?

7. Розглянь ілюстрації. Обчисли вирази. Визнач, на якій із них порушено права дітей (усно).

$$4 \cdot (11 - 3)$$

$$9 \cdot 4 + 40$$

$$8 \cdot 4 + 20$$

$$76 - 4 \cdot 4$$

$$80 - 4 \cdot 5$$

$$37 - 21 : 3$$

- До кого потрібно звернутися, якщо порушено твої права?

8. На майданчику гралося 7 дівчат, а хлопців — у 2 рази більше. Скільки всього дітей гралося на майданчику?

9. Обчисли вирази.

$$4 \cdot (12 - 5)$$

$$24 : (8 - 4)$$

$$21 : 3 + 8$$

$$47 + 5 \cdot 4$$

$$3 \cdot (11 - 5)$$

$$32 : (9 - 5)$$

$$24 : 3 + 5$$

$$21 + 5 \cdot 3$$

100

Складання таблиці ділення на 4. Обчислення виразів. *Улюблені іграшки твоїх ровесників / ровесниць*

1. Які із чисел, записаних біля іграшок, не є результатом множення числа 4. Визнач їх (усно).

16

8

15

21

2

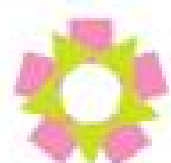
33

18

36

2. Якими із цих іграшок люблять гратися ваші ровесники / ровесниці з інших країн? Якими іграшками ви граєтеся?

3. Склади добутки з множником 4 й частки з дільником 4 за схемою. Запиши у два стовпчики (за зразком).

$$2 \cdot 4 = 8$$

$$8 : 4 = 2$$

2	3	4	5	6	7	8	9
·4							:4
8	12	16	20	24	28	32	36

4. Розгляньте, як виконано обчислення, і прочитайте пояснення про порядок дій у виразах.

$$\begin{array}{cc} 1 & 2 \\ 36 : 4 \cdot 2 = 9 \cdot 2 = 18 \end{array}$$

$$\begin{array}{cc} 1 & 2 \\ 2 \cdot 6 : 4 = 12 : 4 = 3 \end{array}$$

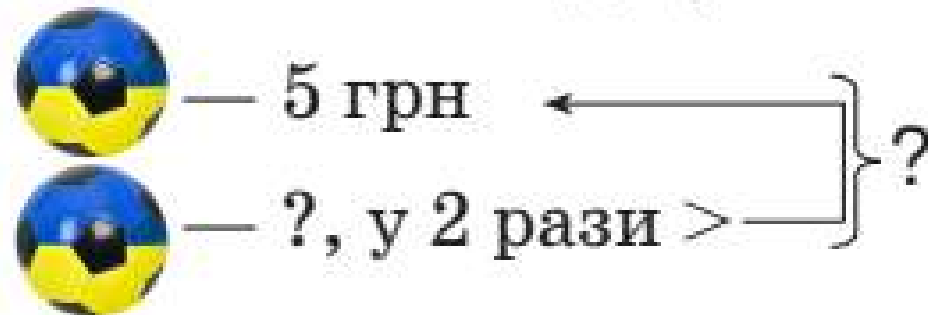
Якщо у виразі без дужок є тільки множення та ділення, їх виконують у тому порядку, у якому вони записані.

5. Обчисли вирази. Результати вкажуть на кольори деталей конструктора лего.

$12 : 2 : 3$		6		2	$4 \cdot 6 : 3$
$24 : 4 : 2$		3		8	$9 : 3 \cdot 3$
$3 \cdot 4 : 2$		16		9	$16 : 4 \cdot 4$

6. Джордж купив 8 порцій морозива й пригостив 4 друзів. Скільки порцій морозива отримала кожна дитина?

7. Розв'яжи задачу за малюнками й запитанням.

8. Обчисли вирази.

$$12 + 21 : 3 \quad 27 : 3 \cdot 4 \quad (12 + 12) : 4 \quad 21 : 3 \cdot 3$$

101

Задачі на кратне порівняння.

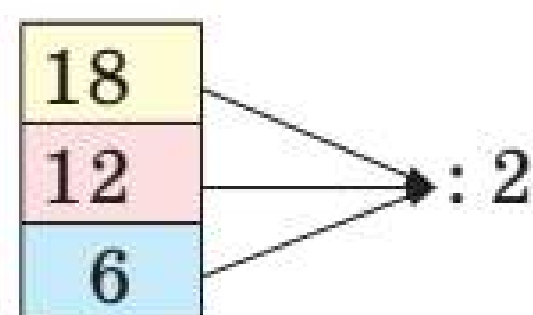
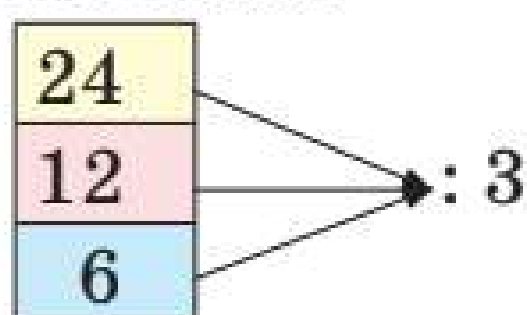
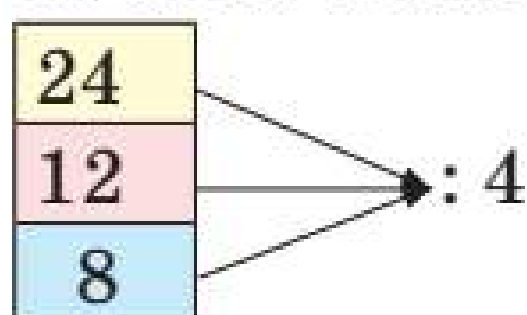
Конструктор — найлюбленіша іграшка

1. Алдан із конструктора використав 8 деталей для виготовлення крейсера, а Астан для виготовлення криголама — у 4 рази більше. Скільки деталей використав Астан для криголама?

2. Обчисли вирази.

$$24 : 3 : 4 \quad 24 : 4 : 3 \quad 6 \cdot 2 : 3 \quad 27 : 3 : 3$$

3. Обчисли частки за схемами.

4. Прочитай задачі.

1) У скільки разів зелена смужка довша, ніж синя?

$$12 \text{ см} : 4 \text{ см} = 3 \text{ р.}$$

Відповідь: у 3 рази довша.

2) У скільки разів червоний відрізок коротший, ніж синій?

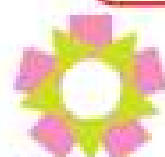

$$8 \text{ см} : 2 \text{ см} = 4 \text{ р.}$$

Відповідь: у 4 рази коротший.

Щоб дізнатися, у скільки разів одне число більше або менше за інше, треба поділити більше число на менше.

5. У скільки разів **8** більше, ніж **2**? У скільки разів **2** менше, ніж **8**?

6. Прочитай задачу. Зверни увагу на короткий запис.

Олівер на складання кенгуру з лего використав 36 деталей, а для собаки динго — 9 деталей. У скільки разів більше використав Олівер деталей на кенгуру, ніж на собаку динго?

К. — 36 д.
С. — 9 д. $\left. \begin{array}{l} \text{К.} \\ \text{С.} \end{array} \right\} \text{ у ? разів } >$

Це задача на кратне порівняння чисел, яку розв'язуємо дією ділення.

7. Обчисли вирази.

$$18 : 3 + 5$$

$$20 : 4 + 10$$

$$36 : 4 + 5$$

$$21 : 3 + 4$$

$$32 : 4 + 7$$

$$3 \cdot 4 : 2$$

103

Обчислення виразів. *Мрії твоїх ровесників / ровесниць за кордоном*

1. Заміни додавання однакових доданків множенням. Обчисли вирази.

$$5 + 5 + 5 + 5 + 25$$

$$5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 20$$

2. Пригадай переставний закон множення. Обчисли вирази.

$$3 \cdot 5$$

$$2 \cdot 5$$

$$3 \cdot 4$$

$$4 \cdot 5$$

$$5 \cdot 6$$

$$5 \cdot 3$$

$$5 \cdot 2$$

$$4 \cdot 3$$

$$5 \cdot 4$$

$$6 \cdot 5$$

3. Хлопчик у басейні проплив 4 м, а його тато — 36 м. У скільки разів більше проплив тато, ніж хлопчик?

4. Обчисли вирази. Результати вкажуть, про що мріють твої ровесники / ровесниці в інших країнах.

Маркус

- 52** мріє побувати в Україні, у Голосіївському лісі

$$3 \cdot 4 + 40$$

Олеся

$$(16 + 4) : 4$$

Лукас

- 21** мріє мати собаку

$$32 + 16 : 4$$

Вейла

$$36 : 4 \cdot 3$$

Роберт

- 27** мріє навчатися в школі

$$28 : 4 \cdot 3$$

Чан

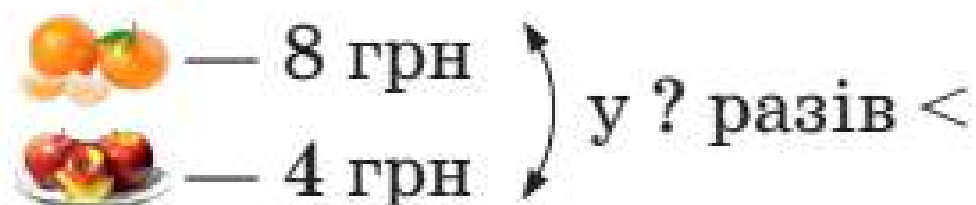

$$16 : 4 \cdot 3$$

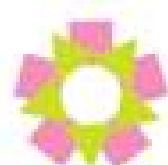
5. Обчисли вирази.

$$(47 - 15) : 4 \quad 5 \cdot 8 + 15 \quad 52 - 36 : 4 \quad 5 \cdot 8 - 15$$

6. Склади задачу за малюнками та запитанням.

104 Обчислення добутків за таблицею множення. *Про що мріють діти різних країн*

1. Розгляньте таблицю множення. Визначте, як можна обчислити добуток $5 \cdot 5$.

·	2	3	4	5	6	7	8	9
2	4	6	8	10	12	14	16	18
3	6	9	12	15	18	21	24	27
4	8	12	16	20	24	28	32	36
5	10	15	20	25	30	35	40	45

У першому рядку й першому стовпці записані множники. Від першого й другого множників умовно проводимо стрілки. У комірці, де вони перетинаються, отримуємо результат. Отже, $5 \cdot 5 = 25$.

2. Обчисли добутки за таблицею.

$$4 \cdot 8 \quad 6 \cdot 4 \quad 9 \cdot 5 \quad 8 \cdot 5 \quad 5 \cdot 5 \quad 7 \cdot 4$$

3. Джулії купили 4 ручки та 12 зошитів. У скільки разів більше купили зошитів, ніж ручок?

4. Олеся чекала тата з побратимами. Для зустрічі вона намалювала квіти: 8 тюльпанів, а ромашок — 4. У скільки разів більше Олеся намалювала тюльпанів, ніж ромашок?

5. Для участі в карнавалі в Мексиці мама Люсії купила 2 маски по 5 песо й одне сомбреро за 20 песо. Скільки грошей заплатила мама за всі товари?

6. Обчисли вирази.

$$5 \cdot 7 + 8$$

$$5 \cdot 8 + 40$$

$$5 \cdot 3 - 8$$

$$5 \cdot 5 + 25$$

$$60 - 45 : 5$$

$$45 - 20 : 4$$

105

Визначення часу за годинником. Хвилина

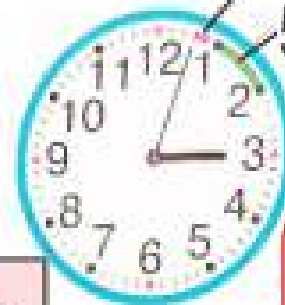
1. Розгляньте позначки на циферблаті годинника. Крім великих поділок, на циферблаті є малі поділки. За ними можна визначити хвилини. Велика стрілка проходить проміжок між двома малими поділками за 1 хв. На скільки частин поділений проміжок між двома великими поділками?

Коротко записують:

1 хв

1 година

5 хвилин

1 год = 60 хв

Число на циферблаті	Кількість хвилин
1	5
2	10
3	15
4	20
5	25
6	30
7	35
8	40
9	45
10	50
11	55
12	60 або 0

Хвилинна стрілка проходить проміжок між двома цифрами за 5 хв. За 1 год хвилинна стрілка робить повний оберт.

Увага! У таблиці записані результати множення на число 5.

Щоб навчитися визначати час, запам'ятай, якій кількості хвилин відповідають числа біля великих позначок на циферблаті.

2. Визнач час за кожним годинником (усно).

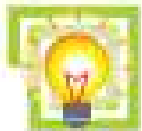

3. Розв'яжи задачі. Запиши розв'язання.

1) Злива розпочалася о 21.00 і тривала 2 год. О котрій годині вона закінчилася?

2) Тренування з плавання тривало 3 год й закінчилося о 15.00. Коли Сандер розпочав тренування?

3) Урок розпочався о 9.00 і тривав 40 хв. Коли Зейла ви-йшла на перерву?

4. Діти гралися в хованки, а Юрас жмурився. Коли він почав шукати дітей, то помітив під парканом 8 дитячих ніг, а в кущах ще 3 голови. Скільки всього дітей помітив Юрас?

5. Марта вивчала щодня по 5 нових англійських слів. Скільки слів вона вивчила за тиждень?

6. Добери пропущені числа. Запиши рівності.

$$\square : 5 = 3$$

$$\square : 5 = 6$$

$$45 : \square = 9$$

$$\square : 5 = 5$$

106

Складання за схемою добутків із множителем 5 і часток із дільником 5.

Які домашні улюбленці є у твоїх зарубіжних однолітків

1. Патрік і Джесіка з далекої Австралії понад усе люблять котів. Скільки чобітків потрібно Джесіці, щоб узути 3 кошенят?

2. Кіт Патріка спить 13 год на добу. О котрій годині він прокинеться, якщо ляже спати о 20.00?

3. Склади добутки з множником 5 і частки з дільником 5 за схемою. Запиши їх у два стовпчики.

2	3	4	5	6	7	8	9
·5							:5
10	15	20	25	30	35	40	45

4. На виставку котів прийшли перші відвідувачі: 45 дорослих і 9 дітей. У скільки разів більше дорослих, ніж дітей, прийшло на виставку?

5. У виставці котів узяли участь 24 сіамські кішки та 6 сфінксів. У скільки разів менше було сфінксів?

сіамські кішки — 24 к.

сфінкси — 6 к.

у ? разів <

6. У холодильнику було 15 пакетів сухого котячого корму, 20 пакетів «Wiskas», а рибних консервів — у 5 разів менше, ніж «Wiskas». Скільки всього пакетів котячого корму було в холодильнику?

7. Обчисли вирази.

$$40 - 5 \cdot 4$$

$$5 \cdot 8 + 20$$

$$40 - 5 \cdot 5$$

$$5 \cdot 5 + 25$$

$$5 \cdot 6 + 20$$

$$5 \cdot 5 + 16$$

107

Складання добутків із множником 5.

Які чотирилапі пухнастики є у твоїх зарубіжних однолітків

1. Обчисли вирази.

$$5 \cdot 5 - 20$$

$$3 \cdot 4 : 2$$

$$7 + 2 \cdot 4$$

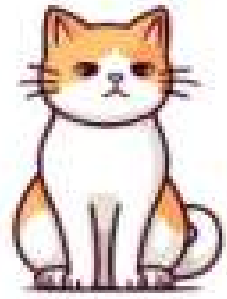
$$5 \cdot 6 + 30$$

$$5 \cdot 4 - 12$$

$$3 \cdot 8 : 4$$

2. Допоможи Джесіці покласти кожного кота на його подушку. Укажи кличку кота.

1
 $(37 - 27) : 5$

36

Джерік

2
 $45 - 45 : 5$

2

Том

3
 $5 \cdot 3 - 15$

24

Маркіз

4
 $20 + 20 : 5$

0

Леопольд

3. Обчисли вирази. Результати вкажуть, які породи котів найпопулярніші.

$5 \cdot 7 - 22$

55 сіамська кішка

58 мейн-кун

$48 + 5 \cdot 2$

84 канадський сфінкс

13 бенгальська кішка

$41 - 5 \cdot 3$

26 персидський кіт

10 британська короткошерста

$5 \cdot 5 + 30$

$30 - 5 \cdot 4$

$54 + 5 \cdot 6$

4. В Олівії було в колекції 25 листівок із зображенням котів, а із зображенням песиків — у 5 разів менше. Скільки всього листівок було в колекції Олівії?

5. У першій, другій та третій квартирах живуть три коти: чорний, білий і рудий. У першій та другій квартирах живе не чорний кіт. Білий живе не в першій квартирі. Який номер квартири кожного кота?

6. В одному котячому притулку було 5 котів, а в другому — у 2 рази більше. Скільки котів чекають на своїх господарів у притулках разом?

7. Обчисли вирази.

$$\begin{array}{l} 25 : 5 \cdot 4 \\ 40 : 5 \cdot 3 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 20 : 4 \cdot 3 \\ 45 : 5 \cdot 2 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 35 : 5 \cdot 2 \\ 30 : 5 \cdot 3 \end{array}$$

108

Буквені вирази. Складання добутків та обчислення їхніх значень.

Які чотирилапі друзі у твоїх ровесників за кордоном

1. Склади добутки й обчисли їхнє значення за таблицею.

5	5	5	5	5	5	5	5
.							
6	7	3	5	4	8	2	9

- Назви перший множник у всіх добутках. Чи змінюється другий множник? Чи подібні добутки між собою?

Для всіх складених виразів можна застосувати такий запис: $5 \cdot a$, де 5 — перший множник, однаковий для всіх виразів; a — другий множник, що змінюється.

Якщо $a = 6$, то $5 \cdot a = 5 \cdot 6 = 30$.

Якщо $a = 7$, то $5 \cdot a = 5 \cdot 7 = 35$.

Якщо $a = 9$, то $5 \cdot a = 5 \cdot 9 = 45$.

Вирази, що містять у своєму записі букву, називаємо **буквеними**. У них для позначення числа, що змінюється, використовуємо букви латинського алфавіту.

2. Обчисли значення виразу $17 + a$, якщо $a = 10$; $a = 15$; $a = 43$.

3. Обчисли вирази. Результати вкажуть, які породи собак любляють співвітчизники Вільяма.

$$36 : 4 + 20$$

$$36 : 4 \cdot 5$$

$$18 : 3 \cdot 5$$

45 коргі

29 бульдог

24 вівчарка

30 болонка

21 шпіц

12 далматинець

$$12 : 2 \cdot 4$$

$$18 - 12 : 2$$

$$16 + 20 : 4$$

4. Чарльз купив для свого пса першого дня корму на 5 євро, а на другий день заплатив у 2 рази більше. Скільки грошей заплатив Чарльз за 2 дні разом?

5. Маса лабрадора — 30 кг, а маса чихуахуа — 3 кг. У скільки разів лабрадор важчий за чихуахуа?

6. Песикам час підкріпитися. Щоб вони могли це зробити, поділи число на кожній бляшанці з консервами на 5 і додай до частки число 6. Запиши відповідь.

7. Обчисли значення виразу $a - 37$, якщо $a = 53$; $a = 65$; $a = 87$; $a = 91$.

109

Буквені вирази. Які домашні улюбленці у твоїх ровесників за кордоном

1. Вибери такі три числа з кожної картки, щоб скласти з них рівність на множення або на додавання. Запиши рівності.

5 8 10 2

8 10 2 9

4 32 8 16

10 60 50 40

2. Німецька вівчарка важить 32 кг, а болонка — 4 кг. У скільки разів вівчарка важча, ніж болонка?
3. Зріст у загривку лабрадора — 60 см, а в бігля — 35 см. Хто з них вищий? На скільки?
4. Песик на сніданок з'їв 3 сосиски, а на обід — у 2 рази більше. Скільки сосисок з'їв песик на сніданок та обід разом?
5. Першими космонавтами були собаки. Обчисли вирази та знайди, у якій ракеті побували дослідники космосу.

1

2

3

4

5

$$80 - 4 \cdot 8$$

$$5 \cdot 5 + 20$$

$$25 + 5 \cdot 2$$

$$80 - 5 \cdot 4$$

$$55 - 5 \cdot 8$$

45

60

48

15

35

6. У виставці собак брало участь 14 пуделів.
 - 1) Спочатку їх розділили на 2 однакові групи. Скільки пуделів у кожній групі?
 - 2) Потім усіх пуделів поставили парами. Скільки пар пуделів сформували?

3) Наприкінці двох пуделів грумер узяв на руки, а решту розділили порівну на 3 групи. Скільки пуделів у кожній із трьох груп?

7. Обчисли значення виразу $a : 5$, якщо $a = 5$; $a = 25$; $a = 30$; $a = 35$.

110

Обчислення значень буквених виразів. Визначення часу за годинником. Які домашні улюбленці є у твоїх зарубіжних однолітків

1. Обчисли вирази. Результати вкажуть, яких ще улюбленців мають твої ровесники / ровесниці за кордоном.

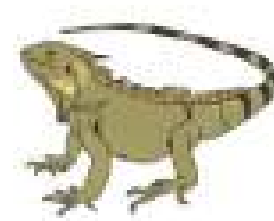
$5 \cdot 5 + 8$

18

Ешлі

$100 - 5 \cdot 7$

33

Садако

$2 \cdot 5 + 8$

46

Софія

$5 \cdot 8 + 6$

51

Арела

$5 \cdot 9 + 7$

52

Джек

$5 \cdot 6 + 21$

65

Лео

2. Склади по 2 задачі за поданими схемами та запитаннями «На скільки більше?», «У скільки разів більше?». Обчисли.

3. Порівняй. Добери знаки ($>$, $<$, $=$). Запиши рівності й нерівності.

$40 : 5 \square 10$

$15 : 5 \square 5$

$3 \cdot 7 \square 20$

$7 \cdot 5 \square 30$

$14 \text{ м} : 2 \square 3 \text{ м}$

$3 \text{ л} \cdot 4 \square 10 \text{ л}$

4. Обчисли значення виразу $c + 29$, якщо $c = 63$; $c = 47$; $c = 51$; $c = 65$.

5. Софія розподілила 36 г корму для 4 папуг. Скільки грамів корму отримав 1 папуга?

6. Ешлі й Арела виводять на прогулянку черепаху та єнота о 14.00. Черепаха гуляє 40 хв, а єнот — 50 хв. Коли тварини повертаються додому?

 7. Допоможи Садако або Ханако розселити рибок в акваріумах. В акваріум Садако — рибки зі значенням < 40 , а в акваріум Ханако — > 40 .

< 40

$5 \cdot 8 + 9$

 $8 \cdot 4 + 15$

$3 \cdot 7 + 15$

 $35 : 5 \cdot 2$

$3 \cdot 8 + 24$

 $40 : 5 + 12$

> 40

8. Знайди значення частки $v : 3$, якщо $v = 3$; $v = 9$; $v = 15$; $v = 18$.

111

Складання за схемою добутків із першим множником 6. У яких школах навчаються твої ровесники / ровесниці за кордоном

1. Заміни множення додаванням. Запиши й обчисли вирази.

$13 \cdot 4$	$9 \cdot 6$	$18 \cdot 3$	$47 \cdot 2$	$25 \cdot 4$
--------------	-------------	--------------	--------------	--------------

2. Заміни додавання однакових доданків множенням. Запиши й обчисли вирази.

$3 + 3 + 3 + 3$	$5 + 5 + 5 + 32$	$4 + 4 + 44$
-----------------	------------------	--------------

3. Склади добутки з першим множником 6 (за схемою). Запиши в стовпчик.

2	3	4	5	6	7	8	9
↓ ·6	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓
12	18	24	30	36	42	48	54

4. Обчисли вирази. Результати вкажуть, які школи існують у світі.

школа у формі
кота

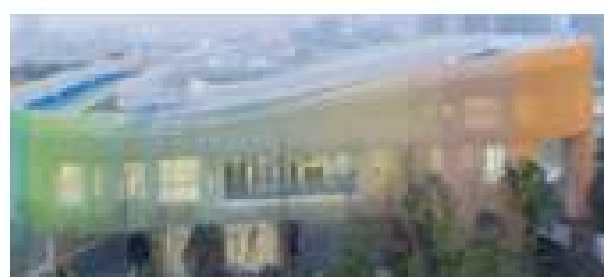
$$6 \cdot 5 + 21$$

веселкова школа

$$6 \cdot 6 + 40$$

школа з велодоріж-
ками на даху

$$6 \cdot 7 - 20$$

55 Індія

51 Німеччина

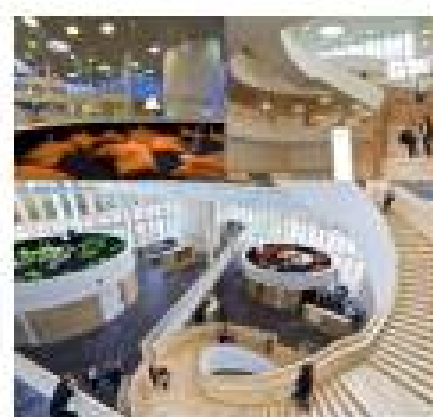
34 США

76 Сингапур

18 Данія

22 Китай

школа без стін

$$6 \cdot 8 - 30$$

підземна школа

$$6 \cdot 9 - 20$$

школа з атракціо-
нами

$$6 \cdot 4 + 31$$

5. Розкажіть однокласникам / однокласницям, у якій із шкіл ви хотіли б навчатися.

6. Пригадай переставний закон множення. Обчисли вирази.

$$2 \cdot 6$$

$$6 \cdot 4$$

$$3 \cdot 6$$

$$6 \cdot 5$$

$$7 \cdot 6$$

$$6 \cdot 2$$

$$4 \cdot 6$$

$$6 \cdot 3$$

$$5 \cdot 6$$

$$6 \cdot 7$$

7. Луїза та Поль для творчості взяли 2 аркуші білого паперу, синього — на 10 аркушів більше, ніж білого,

а жовтого — у 2 рази менше, ніж синього. Скільки аркушів жовтого паперу взяли Поль із Луїзою?

8. Виміряй довжину відрізка. Накресли відрізок, у 6 разів коротший.

112

Розв'язання вправ і задач на засвоєння вивчених таблиць множення та ділення.

Які бувають школи у твоїх ровесників / ровесниць за кордоном

1. Обчисли значення виразу $c \cdot 6 - 40$, якщо $c = 8$; $c = 9$.
2. Обчисли вирази. Результати вкажуть, які школи є в інших країнах.

школа в м. Лагосі

$$6 \cdot 7 + 20$$

80 Камбоджа

школа на воді

$$5 \cdot 8 + 40$$

55 США

зелена школа

$$6 \cdot 9 + 6$$

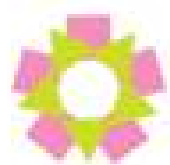
62 Нігерія

школа космічних досліджень

$$6 \cdot 8 + 7$$

60 Франція

3. Розгляньте світлину. Прочитайте підпис. Якою ви уявляєте школу майбутнього? Поділіться своїми думками з однокласниками й однокласницями.

школа
майбутнього

4. У школу для учнів завезли 3 ящики з фруктами по 8 кг у кожному й 1 ящик з овочами масою 15 кг. Чого привезли більше — овочів чи фруктів? На скільки кілограмів більше?

5. Розв'яжи задачі. Запиши розв'язання.

1) Кмітлива Аліса за 1 год розв'язала 8 задач. Скільки задач вона розв'яже за 3 години?

2) Винахідник Майкл за 1 год зібрав 3 машини з конструктора. За скільки годин він поповнить свою колекцію ще 9 машинами?

3) Арчі має 45 солдатиків. Він розставив їх у 9 однакових колон. Скільки солдатиків у кожній колоні?

4) Ендрю має 48 кольорових олівців. Він розклав їх у коробки по 6 олівців. Скільки було коробок з олівцями?

6. Майкл, Ендрю та Олег малювали. Двоє хлопчиків малювали червоною фарбою, а третій — зеленою. Ендрю та Олег малювали фарбою однакового кольору. Якою фарбою малював Майкл?

7. У Лаури на столі 2 фломастери, олівців — у 6 разів більше, ніж фломастерів, а зошитів — у 4 рази менше, ніж олівців. Скільки зошитів у Лаури?

8. Обчисли вирази.

$$23 + 6 \cdot 8$$

$$63 - 6 \cdot 4$$

$$80 - 6 \cdot 5$$

$$(42 - 35) \cdot 5$$

113

Обчислення добутків із першим множником 6. Якою буває дорога до школи

1. Запиши вирази й обчисли їхні значення.

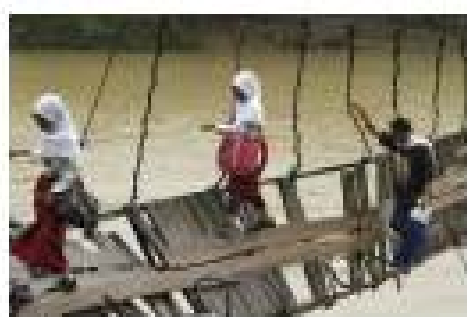
• Різниця числа 40 і частки чисел 18 і 6. • Сума добутку чисел 5 і 6 і числа 56. • Сума числа 12 і добутку чисел 2 і 3.

2. Обчисли вирази біля правил, які роблять твою дорогу до школи безпечною.

6 · 5	Ти користуєшся світловідбивачами на одязі й ранці.
6 · 8	Ти під час поїздки на автомобілі пристібаєшся ременем безпеки.
6 · 7	Ти носиш взуття, що ковзає.
6 · 9	Ти уважно стежиш за сигналами світлофора, переходиш дорогу по «зебрі» лише на зелене світло.
6 · 6	Ти ходиш тільки тротуаром, притримуючись правого боку.

3. Обчисли вирази. Результати вкажуть, у яких країнах світу найнебезпечніші дороги до школи.

переходять по
містку через річку

$$36 - 6 \cdot 2$$

переміщуються
по тросах

$$6 \cdot 6 + 5$$

долають перешкоди
над водою

$$42 - 42 : 6$$

24 В'єтнам

41 Колумбія

35 Непал

53 Індія

62 Бангладеш

64 Китай

їдуть на буйволі

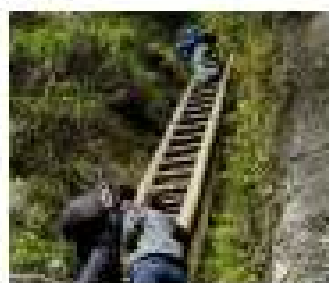
$$6 \cdot 8 + 5$$

їдуть по скелях

$$6 \cdot 7 + 20$$

піднімаються по
драбинах

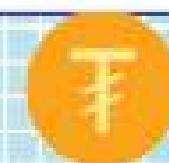

$$6 \cdot 9 + 10$$

4. Баяр дорогою до школи купив 3 порції морозива по 5 тугриків, а Баярма — фруктів на 30 тугриків. Хто заплатив більше? На скільки?

Тугрик — грошова одиниця Монголії.

5. Дамір долає дорогу до школи за допомогою драбин. На першій драбині 7 щаблів, а на другій — у 2 рази більше. Скільки щаблів повинен подолати Дамір дорогою до школи?

6. Фермер привіз для школи 3 ящики бананів по 8 кг у кожному та 15 кг авокадо. Скільки всього кілограмів фруктів привіз до школи фермер?

7. Обчисли вирази.

$$45 - 16 : 2$$

$$45 + 54 : 6$$

$$12 : 6 + 24$$

$$36 + 36 : 4$$

$$72 - 42 : 6$$

$$45 : 5 - 6$$

114

Задачі на знаходження суми двох добутоків. Коло, круг. Школа «пригод». Пошук скарбів

1. Заповни таблицю.

<i>a</i>	15	10	20	5	30	35	40
<i>a : 5</i>							

В Італії є школа «пригод». Відчуй себе віртуальним учнем / віртуальною ученицею цієї школи.

2. Макс із татом зібрали модель піратського корабля за тиждень. Вони працювали щодня по 3 год. За скільки годин вони зібрали корабель?

3. Допоможи піратам зібратися в подорож на Острів скарбів.

1) Один пірат щодня потребує 6 пляшок води. Скільки знадобиться води на: 8 днів; 4 дні; 6 днів?

2) Кожного дня пірати з'їдають 6 банок консервів. Скільки банок консервів знадобиться на: 3 дні; 5 днів; 7 днів?

3) Одному пірату необхідно взяти 5 шабель. Скільки шабель мають узяти: 9 піратів; 5 піратів; 8 піратів?

4. Склади й розв'яжи задачу.

Продукт	Ціна	Кількість	Вартість покупки
	9 грн	3 шт.	}
	5 грн	2 шт.	

Це задача на знаходження суми двох добутків.

5. Розв'яжи задачу за поданим планом.

На борт піратського корабля завантажили 8 ящиків цукерок по 6 кг у кожному та 5 ящиків печива по 5 кг у кожному. Скільки всього кілограмів смаколиків завантажили на піратський корабель?

Короткий запис

Ц. — 8 ящ. по 6 кг
П. — 5 ящ. по 5 кг } ?

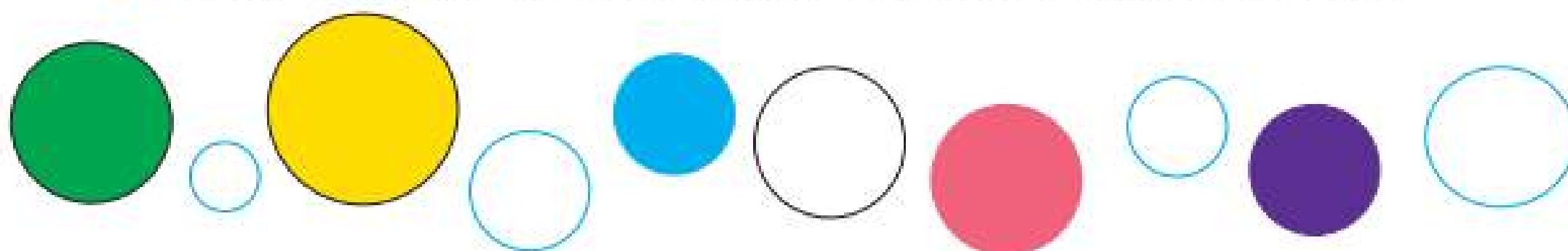
План розв'язання

1) Скільки кілограмів цукерок завантажили на корабель?

2) Скільки кілограмів печива завантажили на корабель?

3) Скільки всього кілограмів печива та цукерок завантажили на корабель?

6. Скільки кругів на малюнку? Скільки кіл на малюнку?

Пригадай!

Коло — це замкнена крива, яка є межею круга.

7. Визнач, які предмети мають форму кола. Назви свої варіанти.

8. Обчисли вирази.

$$25 : 5 + 25$$

$$48 : 6 + 3 \cdot 5$$

$$42 : 6 + 13$$

$$(70 - 16) : 6$$

$$71 - 6 \cdot 6$$

$$6 \cdot 7 - 35$$

115

Обчислення добутків із першим множником 7. Розв'язання задач. *Школа «пригод». Пошук скарбів*

1. Заповни таблицю.

<i>a</i>	42	14	35	28	21	56	63	7
<i>a : 7</i>								

2. На борт корабля взяли 7 ящиків рибних консервів по 8 шт. у кожному ящику та 5 ящиків м'ясних консервів по 6 шт. у кожному. Скільки всього штук консервів узяли на корабель?

3. Обчисли вирази. Результати вкажуть, на якому кораблі пливе кожний із піратів.

Джек

$$7 \cdot 8 + 2$$

Роберт

$$7 \cdot 9 - 19$$

Олівер

$$7 \cdot 9 - 1$$

«Відважний»

58

«Сміливий»

44

«Хоробрий»

62

Макс

$$7 \cdot 8 - 12$$

Майкл

$$6 \cdot 9 + 4$$

Пітер

$$7 \cdot 8 + 6$$

4. Допоможи кораблю допливти до Острова скарбів. Укажи йому шлях, використовуючи результати таблиці множення на 7. Назви ці числа.

5. На Острові скарбів пірати з одного корабля знайшли 7 золотих монет, а з другого корабля — у 2 рази більше. Скільки монет знайшли на Острові скарбів пірати з обох кораблів разом?

6. Добери числа. Запиши рівності.

$$\square \cdot 5 = 30$$

$$\square \cdot 4 = 20$$

$$7 \cdot \square = 63$$

$$6 \cdot \square = 12$$

$$\square \cdot 7 = 14$$

116

Способи обчислення периметра прямокутника. Дії з іменованими числами

1. Розглянь таблицю. Дай відповіді на запитання. Виконай завдання.

·	2	3	4	5	6	7	8	9
2	4	6	8	10	12	14	16	18
3	6	9	12	15	18	21	24	27
4	8	12	16	20	24	28	32	36
5	10	15	20	25	30	35	40	45
6	12	18	24	30	36	42	48	54
7	14	21	28	35	42	49	56	63

- Скільки є добутків, значення яких дорівнює **12**? Запиши.
- Скільки є добутків, значення яких дорівнює **20**? Запиши.
- Запиши всі добутки двох однакових множників та їхні значення.
- Запиши в стовпчик усі добутки, у яких перший множник дорівнює **7**.

2. Обчисли вирази.

$$24 : 6 \cdot 7$$

$$32 : 4 \cdot 3$$

$$7 \cdot (28 : 4)$$

$$8 \cdot 3 : 6$$

3. Визнач, хто в якому будинку живе (усно).

година

сантиметр

рік

дециметр

центнер

Час

Місткість

Довжина

Маса

літр

хвилина

метр

доба

кілограм

місяць

4. Назви пропущені числа.

$$1 \text{ дм} = \square \text{ см}$$

$$1 \text{ ц} = \square \text{ кг}$$

$$1 \text{ м} = \square \text{ см}$$

$$1 \text{ год} = \square \text{ хв}$$

$$1 \text{ м} = \square \text{ дм}$$

$$1 \text{ доба} = \square \text{ год}$$

5. Виконай дії з іменованими числами.

$$7 \text{ м} \cdot 5 = \square \text{ м}$$

$$4 \text{ ц} \cdot 3 = \square \text{ ц}$$

$$42 \text{ кг} : 6 = \square \text{ кг}$$

$$30 \text{ см} : 5 \text{ см} = \square$$

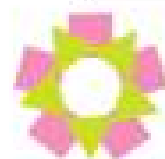
$$3 \text{ год} \cdot 5 = \square \text{ год}$$

$$16 \text{ л} : 4 \text{ л} = \square$$

6. Прочитай та розв'яжи задачі. Порівняй їх.

Стрічку завдовжки 20 м розрізали на 4 рівні частини. Якої довжини кожна частина?

Стрічку завдовжки 20 м розрізали на частини довжиною по 4 м. На скільки частин розрізали стрічку?

7. Пригадайте, що таке *периметр* багатокутника.

Периметр прямокутника можна обчислити кількома способами.

I спосіб: $2 \text{ см} + 5 \text{ см} + 2 \text{ см} + 5 \text{ см} = 14 \text{ см}.$

II спосіб: $2 \text{ см} \cdot 2 + 5 \text{ см} \cdot 2 = 4 \text{ см} + 10 \text{ см} = 14 \text{ см}.$

Обчислюючи цим способом, ширину й довжину множимо на 2 й знаходимо суму цих добутків.

III спосіб: $(5 \text{ см} + 2 \text{ см}) \cdot 2 = 7 \text{ см} \cdot 2 = 14 \text{ см}$.

Обчислюючи цим способом, додаємо довжину й ширину та цю суму множимо на 2.

8. Обчисли периметр прямокутника різними способами.

117

**Обчислення добутків із множником 7.
Периметр квадрата. Школа морських досліджень**

1. Обчисли вирази. Результати вкажуть, у яких країнах є школи морських досліджень.

$$7 \cdot 7 + 2$$

$$7 \cdot 3 + 20$$

$$7 \cdot 8 - 21$$

51

Сингапур

41

Велика Британія

35

Польща

70

Швеція

52

Норвегія

58

Україна

$$7 \cdot 9 + 7$$

$$7 \cdot 6 + 10$$

$$7 \cdot 4 + 30$$

2. Щоб стати віртуальним учнем / віртуальною ученицею школи морських досліджень, тобі потрібно пройти квест-випробування.

Маяки освітлюють у морі шлях кораблям у темну частину доби. Вони бувають різні. Виконавши дії в стовпчиках, ти дізнаєшся висоту маяків.

–	97
	75
+	
	19
+	
	28
–	
	44

+	24
	49
–	
	35
+	
	14
–	
	36

–	76
	55
+	
	17
+	
	27
–	
	43

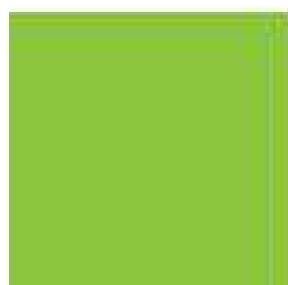
Одним із найвищих маяків світу був Александрійський — заввишки 180 м. Його вважають одним із 7-ми чудес світу.

3. Розв'яжи задачі (усно).

1) У порту стояло 28 моторних човнів, вітрильників — у 7 разів менше, а човнів із веслами — на 7 більше, ніж вітрильників. Скільки було човнів, які працюють без пального?

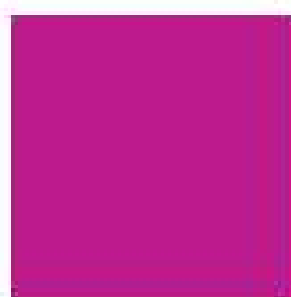
2) Кашалот може перебувати під водою 60 хв, бобер — на 44 хв менше, ніж кашалот, а нетренована людина може затримати дихання на час, у 8 разів менший, ніж бобер. Скільки часу людина може не дихати під водою?

4. Обчисли периметр квадрата дією додавання. Як можна обчислити периметр квадрата іншим способом?

Щоб обчислити периметр квадрата, треба довжину його сторони помножити на 4.

5. Обчисли периметр кожної фігури.

6. Накресли квадрат зі стороною 4 см. Обчисли периметр.

7. Обчисли вирази.

$$36 : 6 \cdot 2$$

$$54 : 6 \cdot 2$$

$$28 : 4 \cdot 2$$

$$45 : 5 \cdot 4$$

$$35 : 5 \cdot 2$$

$$24 : 3 \cdot 6$$

118

Знаходження невідомого множника. Розв'язання задач. Школа морських досліджень

1. Назви числа, пропущені в таблиці. Як знайти невідомий множник?

Перший множник	3	4		5	7			7	
Другий множник			7			7	3		5
Добуток	21	32	14	25	21	49	9	35	40

2. Добери числа. Запиши рівності.

$$\square \cdot 5 = 30 \quad 6 \cdot \square = 12 \quad \square \cdot 4 = 20 \quad 7 \cdot \square = 63 \quad \square \cdot 7 = 14$$

3. Прочитай задачі. Чим вони подібні та чим відрізняються?

1) На риболовецьке судно завантажили 7 контейнерів крабів по 6 кг у кожному та 5 контейнерів кальмарів по 8 кг у кожному. Скільки всього морепродуктів завантажили на риболовецьке судно?

2) На риболовецьке судно завантажили 7 контейнерів крабів по 6 кг у кожному та 5 контейнерів кальмарів по 8 кг у кожному. Чого завантажили більше — крабів чи кальмарів? На скільки?

4. Визнач, до яких кораблів летять чайки. Запиши рівності.

 $3 \cdot 7 + 15$				$4 \cdot 8 + 2$
	36	41	34	
 $6 \cdot 7 - 1$				$6 \cdot 9 - 14$
	45	40		$5 \cdot 8 + 5$

5. У море вийшли молоді моряки. На 4 кораблях було по 7 моряків, а на 3 кораблях — по 8 моряків. Скільки всього моряків вийшло в море?

6. Допоможи дослідникам відшукати діамант «Серце океану». Обчисли вирази. Результат укаже, скільки днів тривало їхнє дослідження.

7. Добери числа. Запиши.

$$\square \cdot 5 = 25$$

$$7 \cdot \square = 14$$

$$\square \cdot 5 = 25$$

$$7 \cdot \square = 49$$

$$7 \cdot \square = 63$$

$$7 \cdot \square = 28$$

119–120

Узагальнювальні уроки. Повторення вивченого матеріалу

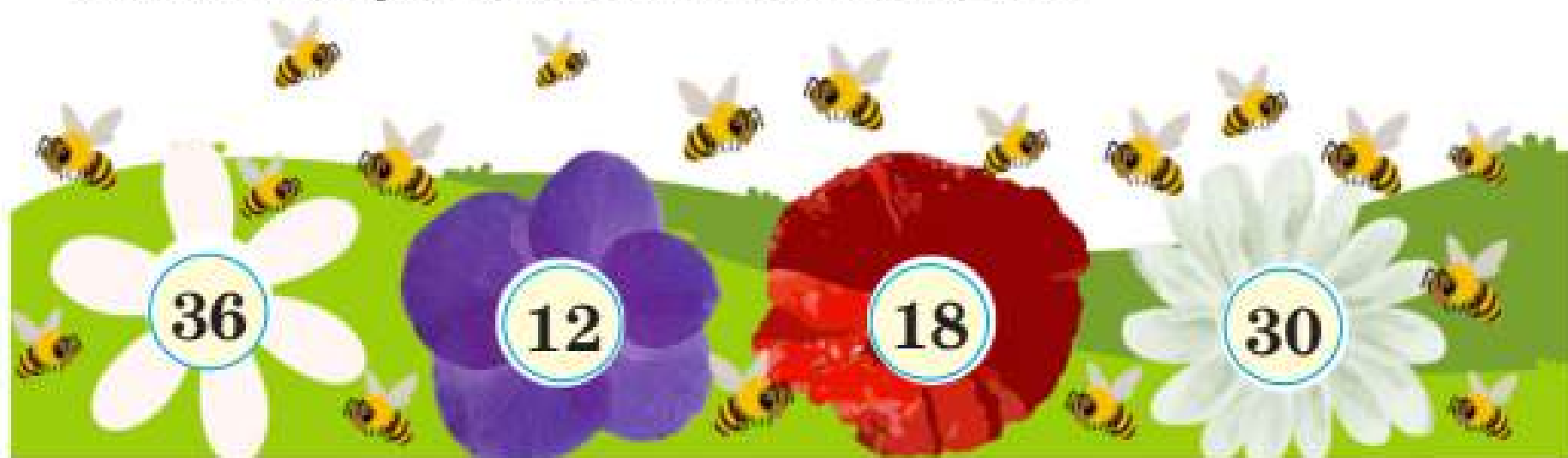
121

Складання за схемою добутків із першим множником 8. Обчислення периметра. *Школа дослідників природи*

1. Склади добутки з першим множником 8 за схемою. Запиши.

• 2	3	4	5	6	7	8	9
8 ↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓
16	24	32	40	48	56	64	72

2. Визнач, скільки бджіл сяде на квітку, якщо число всередині квітки вказує на кількість їхніх лапок.

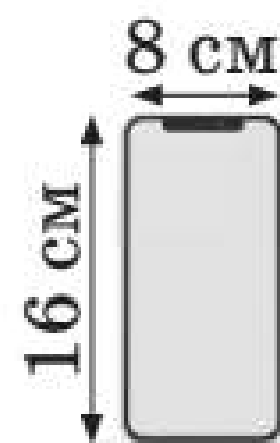
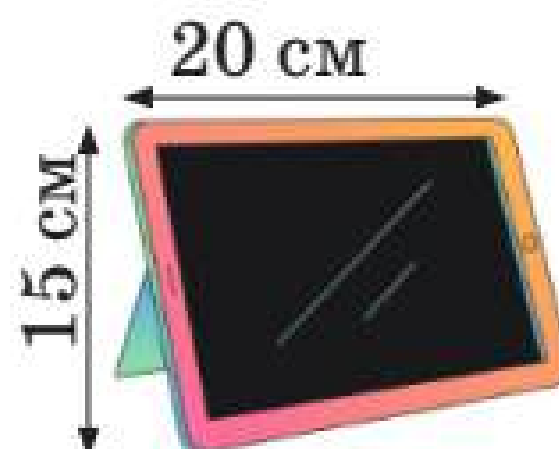
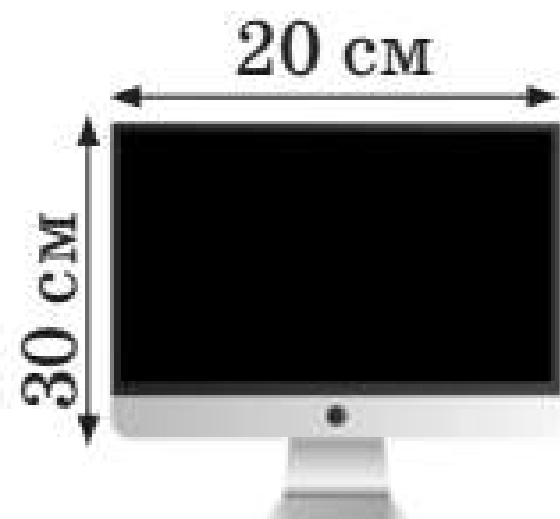
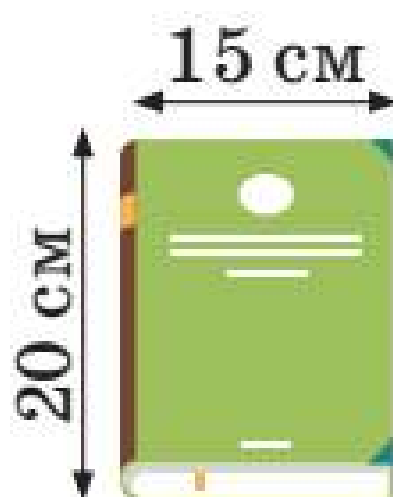

3. Розв'яжи задачі (усно).

1) Лео дослідив, що в ґрунті живе черв'як завдовжки 8 см, а його тато — у 4 рази довший. Яка довжина черв'яка-тата?

2) Один кріт прорив хід завдовжки 16 м, а інший — удвічі коротший. Якої довжини хід прорив другий кріт?

4. Визнач периметр кожного предмета, який допомагає пізнавати природу.

Пригадай!

1. Периметр квадрата: $P = a \cdot 4$.
2. Периметр прямокутника: $P = a + a + b + b$, або $P = a \cdot 2 + b \cdot 2$, або $P = (a + b) \cdot 2$.

5. Обчисли вирази.

$7 \text{ кг} \cdot 8$

$8 \text{ кг} \cdot 9$

$14 \text{ м} : 7$

$20 \text{ м} : 5$

$15 \text{ см} : 3 \text{ см}$

$64 \text{ см} : 8 \text{ см}$

6. Допоможи гусені розв'язати кругові вирази.

$5 \cdot 8 - 35$

$(30 - 25) \cdot 7$

$(35 - 20) : 3$

$12 : 4 \cdot 5$

$(15 - 10) \cdot 6$

$5 \cdot 9 - 33$

122**Розв'язання вправ і задач на вивчені випадки множення та ділення.****Математика у світі природи****1.** Порівняй вирази. Постав знаки ($>$, $<$, $=$).

$34 + 6 \square 8 \cdot 5$

$2 + 2 \square 2 \cdot 3$

$35 : 5 \square 25 : 5$

$8 \cdot 8 \square 8 + 8$

$27 : 3 \square 14 : 2$

$8 \cdot 9 \square 8 + 9$

2. Перевір, чи правильно обчислено вирази. Постав дужки, щоб значення виразів було правильним.

$2 + 2 \cdot 2 = 8$

$5 + 5 \cdot 5 = 30$

$3 + 3 \cdot 3 = 18$

$4 + 4 \cdot 4 = 32$

В одній зі шкіл Австралії учні досліджують і вивчають метеликів.

3. Метелики мають свої назви. Обчисли вирази. Результати вкажуть на назви метеликів.

$$5 \cdot 8 + 12$$

70 Павиче око

52 Адмірал

$$8 \cdot 4 + 32$$

$$8 \cdot 8 + 6$$

64 Махаон

36 Химера

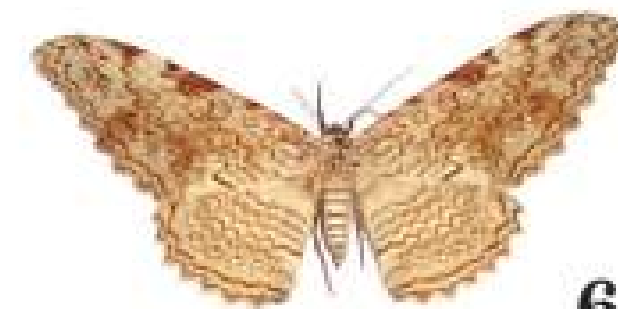
$$8 \cdot 2 + 20$$

$$6 \cdot 8 + 10$$

50 Агрипіна

58 Шовкопряд

$$8 \cdot 3 + 26$$

Найбільший у світі метелик — гігант Атлант — має розмах крил 26 см.

4. Досліди, на скільки сантиметрів розмах крил цього метелика більший від сторінки твого зошита.
5. Олівер у розпліднику метеликів побачив 8 Махаонів, а Адміралів — у 2 рази більше. Скільки всього метеликів побачив Олівер у розпліднику?
6. Побудуй прямокутник, довжина якого дорівнює 6 см, а ширина — 3 см.

7. Розв'яжіть кругові вирази та розкажіть, як метелик з'являється на світ.

$$8 \cdot 6 - 6$$

$$(32 + 8) : 8$$

$$5 \cdot 8 + 16$$

$$12 : 3 \cdot 8$$

$$(21 - 5) : 2$$

$$42 : 7 \cdot 2$$

$$56 : 8 \cdot 3$$

123

Обчислення добутоків із множником числа 8 і частки з дільником 8. **Школа космічних досліджень**

У багатьох країнах існують школи космічних досліджень. Учні віртуально мандрують безмежними шляхами справжнього космосу, пізнають зоряне небо.

1. Обчисли вирази. Результати вкажуть, хто з дітей на яку планету здійснив віртуальну космічну подорож.

2. Запиши всі вирази на множення, результати яких більші за **40**, але менші за **70**.

3. Збираючись у космічний політ, Джордж, Арчі та Максим купили 8 кг цукерок «Злітна», а цукерок «Лайка» — у 2 рази більше. Скільки всього кілограмів цукерок купили діти?

4. До космічних досліджень готувалися 2 команди хлопців по 8 осіб у кожній і 3 команди дівчат по 7 осіб у кожній. Скільки всього дітей готувалися до космічних досліджень?

5. Добери числа. Запиши.

$$\square \cdot 8 = 32$$

$$5 \cdot \square = 25$$

$$8 \cdot \square = 40$$

$$6 \cdot \square = 48$$

$$7 \cdot \square = 42$$

$$6 \cdot \square = 36$$

6. Побудуй прямокутник, довжина якого — 6 см, а ширина — у 3 рази менша. Обчисли периметр.

7. Побудуй квадрат із таким периметром, як у прямокутника.

124 Знаходження невідомого дільника.

Школа космічних досліджень

1. Обчисли частки та склади добуток і частку (за зразком).

$$45 : 5 = 9$$

$$5 \cdot 9 = 45$$

$$45 : 9 = 5$$

$$40 : 5$$

$$40 : 8$$

$$32 : 4$$

$$27 : 3$$

$$54 : 6$$

$$48 : 8$$

2. Назви числа, пропущені в таблиці. Як знайти невідомий дільник?

Ділене	32	48	40	56	72	24	56	16
Дільник								
Частка	4	8	5	8	8	3	7	8

Щоб знайти невідомий дільник, треба ділене поділити на частку.

3. Розв'яжи задачі (усно).

1) Інопланетянин задумав число, поділив на нього число 30 та отримав у відповіді 5. Яке число задумав інопланетянин?

2) Гуманоїд поділив число 18 на задумане число й отримав 2. Яке число задумав гуманоїд?

4. Добери числа. Запиши рівності.

$$35 : \square = 7$$

$$24 : \square = 8$$

$$56 : \square = 8$$

$$27 : \square = 3$$

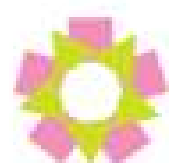
$$42 : \square = 7$$

$$20 : \square = 5$$

5. Марсіани запропонували розв'язати задачу за поданим планом.

Астронавти взяли кілька пакетів космічної їжі по 3 тюбики в 1 пакеті. Після того як 9 тюбиків з'їли, залишилося ще 12. Скільки пакетів космічної їжі взяли астронавти?

План розв'язання	
1) Скільки тюбиків космічної їжі взяли астронавти?	2) Скільки пакетів космічної їжі взяли астронавти?
Відповідь: узяли пакетів.	

6. Поміркуйте, який шлях не можна побачити вдень. Підготуйте повідомлення на тему «По якому шляху не ходила жодна людина?».

Чумацький Шлях — назва нашої галактики.

7. Уяви себе капітаном космічного корабля, який пробув у космосі цілий квітень і ще 3 дні та повернувся додому. Скільки років капітану?

125

Складання таблиці за схемою добутків із множитком 9. Визначення часу за годинником. *Школа олімпійського резерву*

- Визнач за годинниками, коли закінчуються тренування, якщо вони тривають 40 хв.

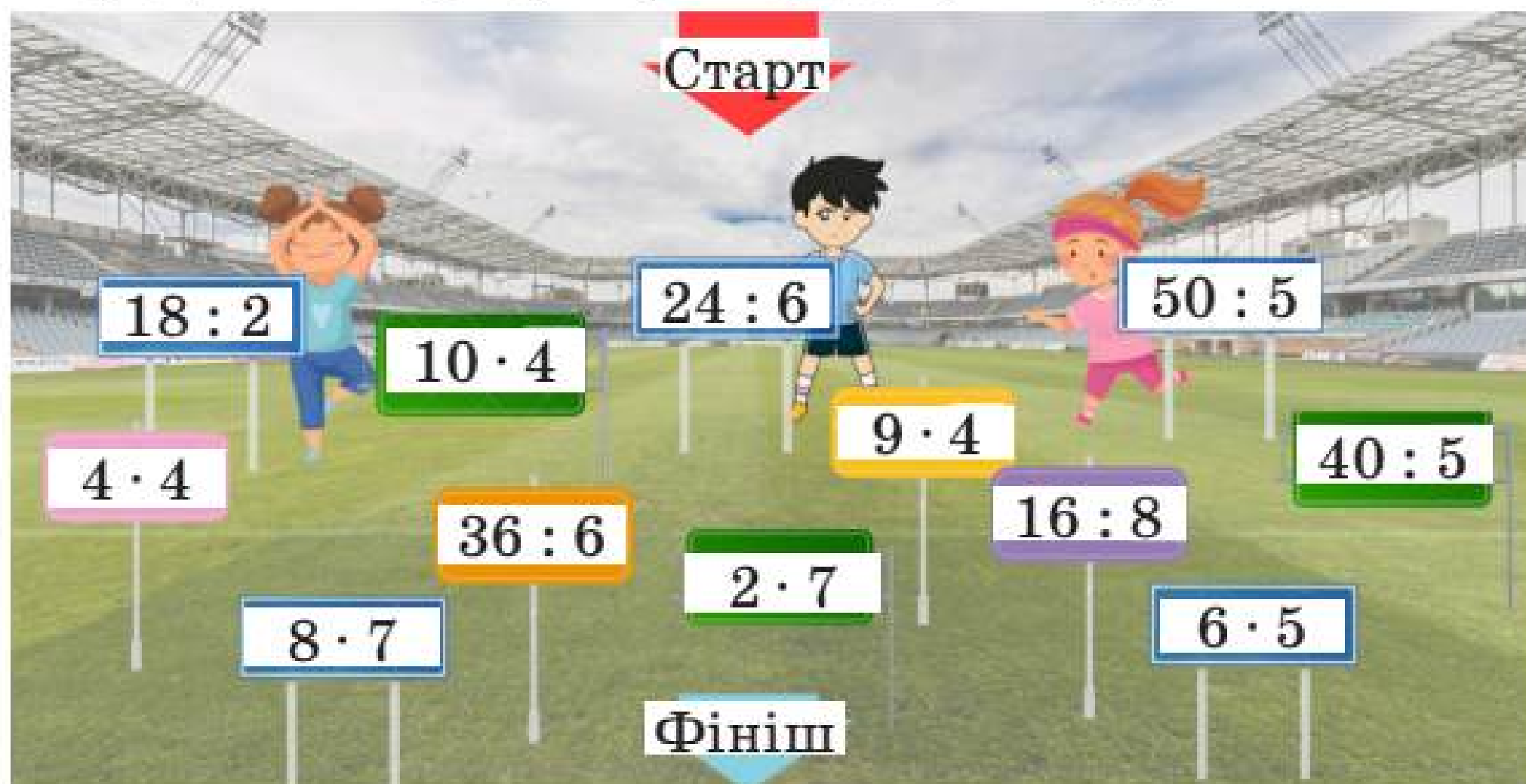
Бокс		Біг		Плавання	
					
Початок	Кінець	Початок	Кінець	Початок	Кінець

- Склади добутки з першим множитком 9 за схемою (усно).

2	3	4	5	6	7	8	9
•9 ↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓
18	27	36	45	54	63	72	81

- Готуючи дітей до спортивних змагань, тренер провів «веселі старт» для Катрін, Діани та Джо. На старті учасники змагань обчислюють вираз, потім шукають наступний вираз, що починається із числа, яке є значенням попереднього виразу. Проведи до фінішу учасників.

4. Для веселих стартів діти розрізали 56 м стрічки на 8 рівних частин. Яка довжина однієї частини?

5. Спортсмени взяли на змагання 4 прапорці синього кольору та 8 прапорців білого кольору. У скільки разів більше було білих прапорців, ніж синіх?

6. 24 тенісні м'ячики поклали порівну в 4 ящики, а решту 12 м'ячиків поклали в кошик. У скільки разів більше лежало м'ячиків у кошику, ніж у ящику?

7. Обчисли вирази.

$$9 \cdot 8 \quad 9 \cdot (43 - 38) \quad 9 \cdot 9 \quad 32 : 8 \cdot 9 \quad 9 \cdot 4 : 6$$

126

Робота з узагальненою таблицею множення. Обчислення виразів.

Школа олімпійського резерву

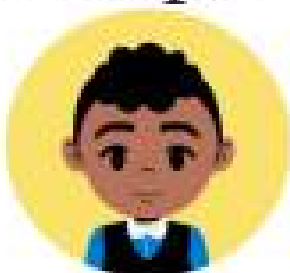
1. Обчисли вирази. Результати вкажуть, хто в якому виді спорту мріє виступити на Олімпійських іграх.

Джуліанна

$$64 : 8 \cdot 3$$

Роберт

$$28 : 4 \cdot 7$$

Фернанда

$$9 \cdot 4 : 6$$

74

футбол

22

плавання

36

бокс

24

баскетбол

6

фігурне катання

49

хокей

Карлос

$$9 \cdot 8 + 2$$

Педро

$$32 : 8 \cdot 9$$

Філіпа

$$7 \cdot 1 + 15$$

2. Запиши вирази й обчисли їхнє значення.

- Ділене — **64**, дільник — **8**. Знайди частку.
- Ділене — **32**, дільник — сума чисел **3** і **5**. Знайди частку.
- Суму чисел **12** і **15** зменшити втричі.
- Число **37** збільшити на частку чисел **16** і **8**.

3. Розглянь таблицю. Дай відповіді на запитання. Виконай завдання.

•	2	3	4	5	6	7	8	9
2	4	6	8	10	12	14	16	18
3	6	9	12	15	18	21	24	27
4	8	12	16	20	24	28	32	36
5	10	15	20	25	30	35	40	45
6	12	18	24	30	36	42	48	54
7	14	21	28	35	42	49	56	63
8	16	24	32	40	48	56	64	72
9	18	27	36	45	54	63	72	81

- Запиши всі добутки, у яких другий множник дорівнює **9**.
- Скільки є добутків, значення яких дорівнює **40**? Запиши.
- Скільки є добутків, значення яких дорівнює **24**? Запиши.
- Скільки є добутків, значення яких дорівнює **36**? Запиши.
- * Скільки всього добутків можна скласти за цією таблицею?

4. Для тренувань олімпійський комітет придбав 36 футбольних м'ячів, а баскетбольних — у 4 рази менше. Скільки всього м'ячів придбав олімпійський комітет для тренувань?

5. Для участі у відкритті Олімпійських ігор пошили 6 жіночих і 3 чоловічих костюми. До кожного костюма пришили по 9 ґудзиків. Скільки всього пришили ґудзиків?

6. На руках у спортсменів по 10 пальців. Скільки пальців у них на 10 руках?

7. Обчисли вирази.

$$72 : 8 \cdot 9$$

$$(32 + 4) : 4$$

$$48 : (26 - 20)$$

$$54 : 6 \cdot 3$$

$$63 : 7 \cdot 4$$

$$42 : (24 - 17)$$

127

Складання за схемою добутків із множником 9 і частки з дільником 9.

Робота з діаграмою. Школа олімпійського резерву

1. П'ять кілець — символ Олімпійських ігор. Вони символізують єдність п'яти континентів. Обчисли вирази. Результати вкажуть, який колір позначає континент.

Африка
 $3 \cdot 8 : 4$

Америка
 $6 \cdot 6 : 4$

Європа
 $(20 + 22) : 6$

Азія
 $(23 + 22) : 9$

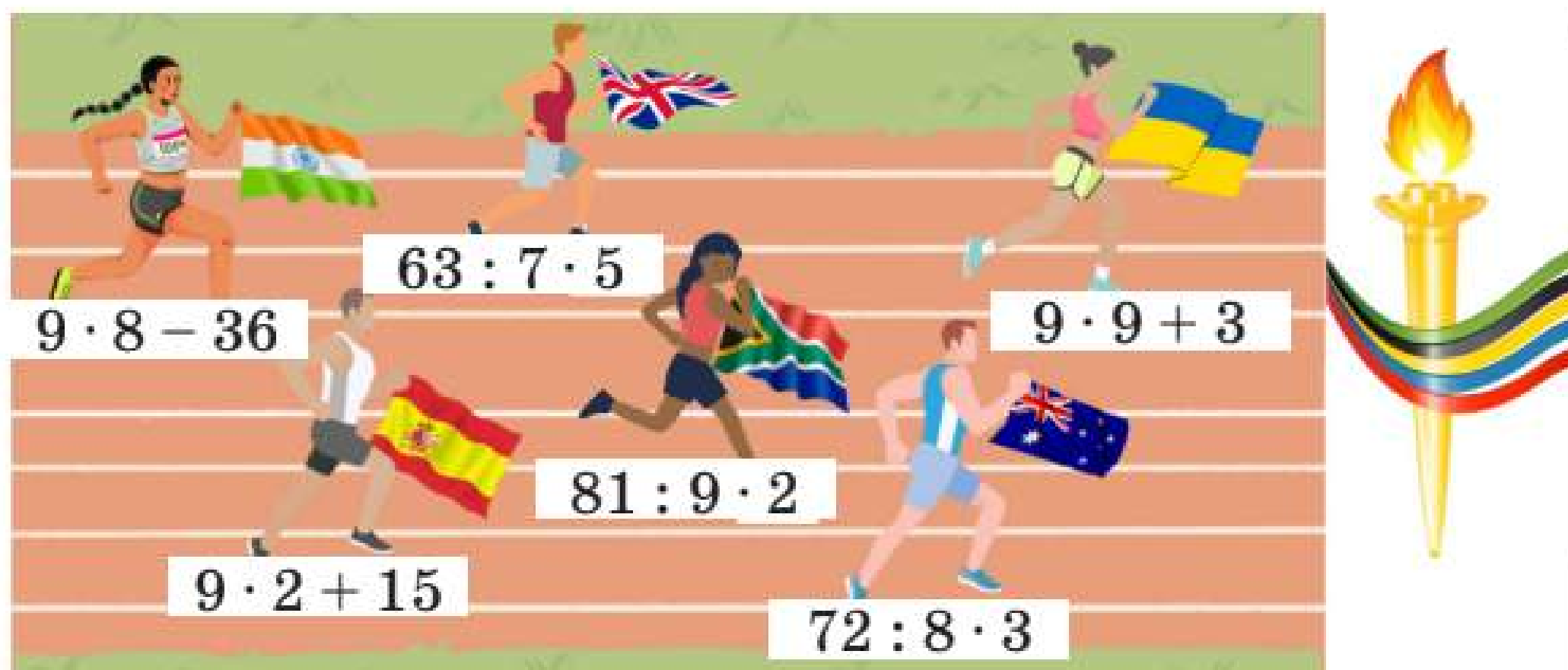
Австралія
 $(33 + 31) : 8$

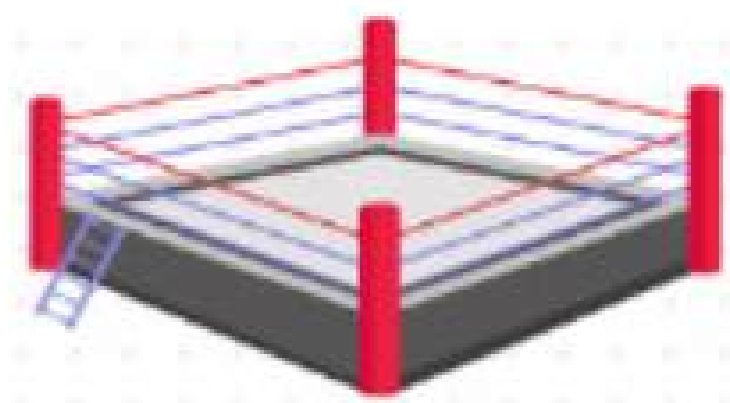
2. Складіть за схемою добутки з множником 9 і частки з дільником 9 (усно).

2	3	4	5	6	7	8	9
$\cdot 9$							$: 9$
18	27	36	45	54	63	72	81

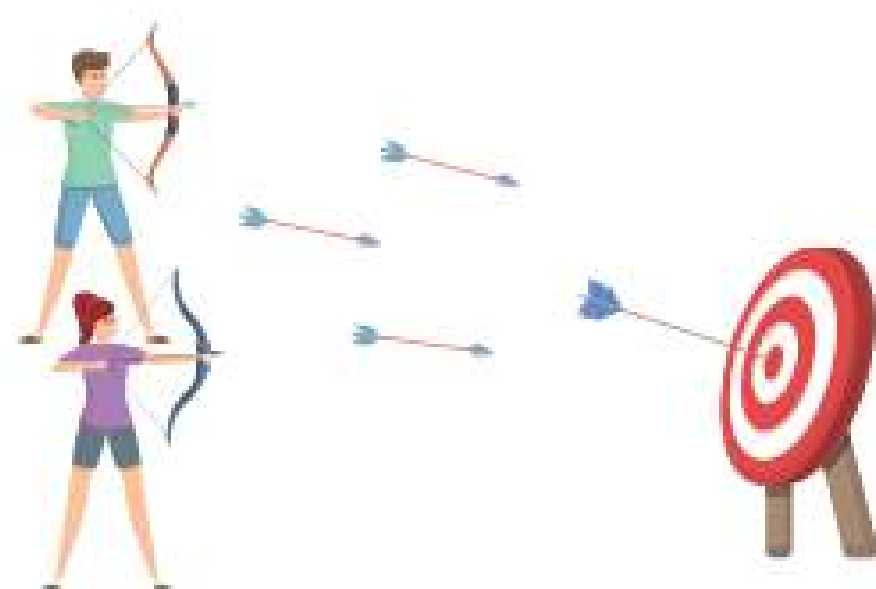
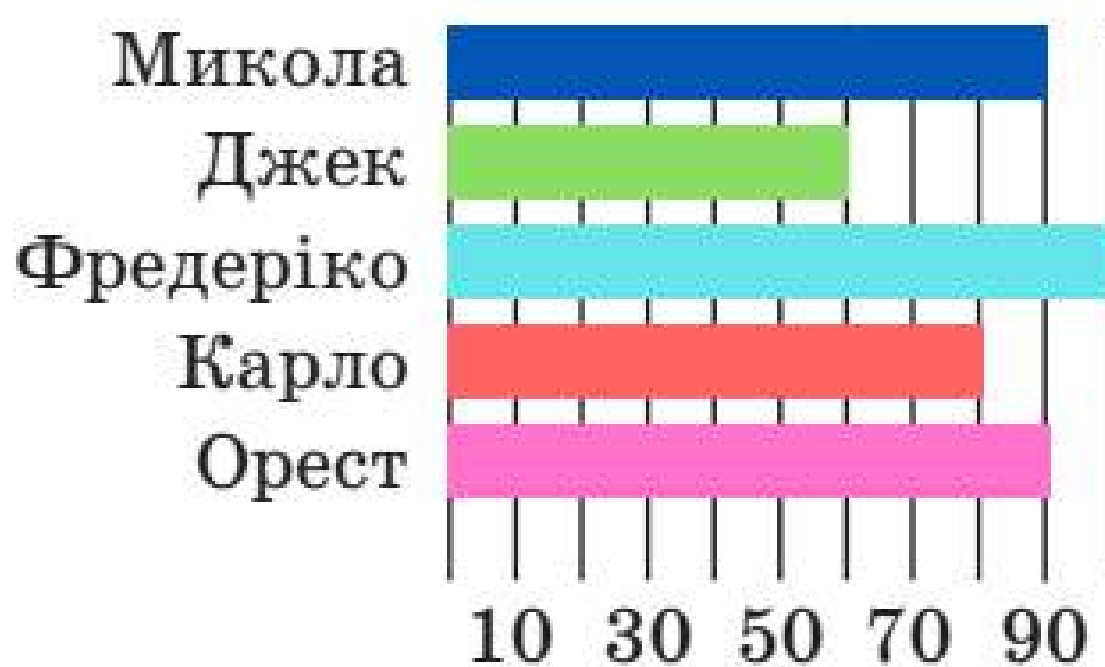
3. Обчисли вирази. Вираз із найбільшим результатом розміщений під зображенням спортсмена / спортсменки, який / яка запалюватиме олімпійський вогонь.

4. Для змагань із боксу організатори підготували майданчик квадратної форми завдовжки 8 м. Якої довжини має бути канат, щоб обгородити цей майданчик?

5. Результати змагань спортсменів зі стрільби з лука відобразили на діаграмі. Розглянь діаграму та дай відповіді на запитання.

Кількість очок

- Хто переміг?
- У кого другий результат?
- Хто з хлопців набрав однакову кількість очок?

- Поставте одне одному ще кілька запитань за поданою діаграмою.

6. У тренера було 26 синіх і 14 жовтих гімнастичних стрічок. Частину роздали 6 гімнасткам по 2 стрічки кожній. Скільки стрічок залишилося в тренера?

7. Обчисли вирази.

$$36 : 4 \cdot 9$$

$$9 \cdot (81 - 72)$$

$$42 : 7 \cdot 4$$

$$81 : (18 - 9)$$

$$6 \cdot (64 - 59)$$

$$72 : (26 - 17)$$

128

Знаходження невідомого діленого.

Обчислення значень буквених виразів.

Великі можливості дітей з особливими потребами

1. Розглянь малюнки. Поміркуй, чи всі спортсмени мають рівні можливості. На якому з малюнків люди подбали одне про одного? Обчисли під ним вираз.

$$36 : 9 \cdot 8$$

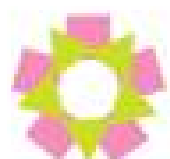

$$72 : 8 \cdot 3$$

2. Довжина одного пандуса — 12 м, а другого — 6 м. У скільки разів перший пандус довший за другий?

Пандус — спеціальна доріжка, призначена для руху візків, що поєднує різні за висотою поверхні.

3. Чи обладнані пандусами ваша школа, будинки навколо неї?

4. Обчисли вирази під зображеннями дітей з особливими потребами.

$$3 \cdot 5 + 12$$

$$9 \cdot 3 + 16$$

$$9 \cdot 9 + 4$$

$$36 : (12 - 3)$$

$$42 : (14 - 7)$$

$$21 : 3 \cdot 4$$

5. Назви числа, пропущені в таблиці. Як знайти невідоме ділене?

Ділене								
Дільник	9	7	4	3	5	6	4	9
Частка	4	8	5	9	8	3	7	6

6. Добери числа. Запиши рівності.

$$\square : 5 = 7$$

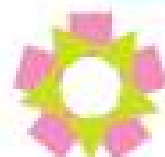
$$\square : 6 = 7$$

$$\square : 4 = 9$$

$$\square : 9 = 9$$

$$\square : 2 = 4$$

$$\square : 3 = 8$$

7. Поміркуйте. Діти прийшли відвідати Софію, яка почала одужувати, і грали з нею в гру на розгадування чисел.

1) Софія задумала число, поділила його на 9 та отримала відповідь 5. Яке число задумала Софія?

2) Сюзанна задумала число, поділила його на 8 — отримала 4. Яке число задумала Сюзанна?

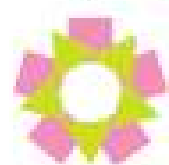
$$\square : 9 = 5$$

$$\square : 8 = 4$$

8. Обчисли значення виразу $c : 9 + 37$, якщо $c = 45$; $c = 63$; $c = 81$.

130

Множення і ділення на 10. Який буває шкільний одяг

1. Розгляньте, як виконано обчислення. Прочитайте пояснення.

$$3 \cdot 10 = 10 \cdot 3 = 10 + 10 + 10 = 30$$

$$5 \cdot 10 = 10 \cdot 5 = 10 + 10 + 10 + 10 + 10 = 50$$

$$\text{Отже, } 3 \cdot 10 = 30; 5 \cdot 10 = 50.$$

Щоб помножити число на **10**, достатньо до нього справа дописати один нуль.

2. Обчисли вирази. Результати вкажуть, який шкільний одяг носять учні в інших країнах світу.

$$10 \cdot 3 + 40$$

60 США

70 Японія

$$10 \cdot 4 + 20$$

50 Австралія

40 Велика Британія

$$10 \cdot 7 + 20$$

80 Китай

10 В'єтнам

$$10 \cdot 2 + 30$$

30 Індія

90 Мексика

$$10 \cdot 8 - 40$$

$$10 \cdot 5 - 40$$

$$10 \cdot 6 - 30$$

$$10 \cdot 9 - 10$$

Щоб поділити число на **10**, достатньо від нього справа відкинути один нуль.

3. Обчисли вирази.

$$30 : 10 \quad 3 \cdot 10 \quad 10 : 10 \quad 2 \cdot 10 : 4 \quad 5 \cdot 8 : 10$$

4. Обчисли вирази. Результат із більшим значенням укаже, яку форму носили твої дідусь і бабуся.

$$5 \cdot 10 - 43$$

$$5 \cdot 10 + 36$$

5. Обчисли значення виразу $c \cdot 5 + 37$, якщо $c = 1$; $c = 0$; $c = 10$.

6. Обчисли вирази.

$$\begin{array}{llll} 2 \text{ год} \cdot 10 & 4 \text{ м} \cdot 10 & 5 \text{ л} \cdot 10 & 80 \text{ см} : 10 \\ 2 \text{ хв} \cdot 10 & 4 \text{ дм} \cdot 10 & 3 \text{ ц} \cdot 10 & 30 \text{ м} : 10 \end{array}$$

7. Для пошиття шкільної форми 1 хлопцеві потрібно 3 м тканини, а для пошиття форми 1 дівчині — на 1 м менше. Скільки потрібно тканини, щоб пошити шкільну форму для 10 дівчат?

8. Обчисли периметр прямокутника, довжина якого дорівнює 7 см, а ширина — на 4 см менша, ніж довжина.

131

Обчислення виразів і розв'язання задач за таблицями множення та ділення.

Як святкують дні народження твої однолітки за кордоном

1. Запиши вирази й обчисли їхнє значення.

- Добуток **10** і **3** зменшити на **8**.
- Число **90** зменшити на добуток чисел **8** і **9**.
- Частку чисел **90** і **10** помножити на **6**.
- Добуток чисел **9** і **4** поділити на **6**.

2. Обчисли вирази. Результати вкажуть, як святкують дні народження твої однолітки в різних країнах.

54 Ямайка

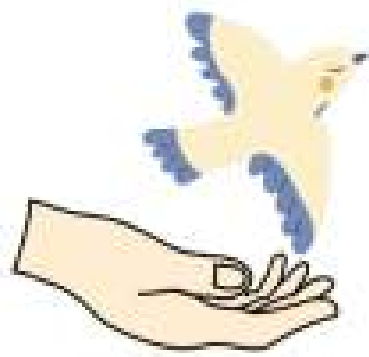
$$24 : 3 \cdot 8$$

Обсипають іменинника борошном.

45 Китай

$$54 : 6 \cdot 6$$

Імениннику дарують барвистий капелюх.

72 Таїланд

$$45 : 5 \cdot 8$$

Випускають на волю пташку, а іменинник загадує бажання.

64 Нідерланди

$$81 : 9 \cdot 5$$

Готують довгі макарони, що є символом довголіття.

3. У Барбари було 60 євро. Вона купила свічки по 6 євро за кожну. Скільки свічок купила Барбара?

4. Роберту на день народження подарували 3 пакети мандаринів по 7 штук у кожному й 9 пакетів апельсинів по 5 у кожному. Скільки всього фруктів подарували Роберту на день народження?

5. До Луїзи на день народження прийшли друзі о 14 год 30 хв, а залишили свято о 17.00. Скільки часу тривало свято?

6. Діти на дні народження в Артура бавилися в супергероїв. Стань і ти віртуальним гостем і допоможи створити сироп суперсили для супергероїв.

розум	$7 \cdot 9 =$		краплі
відвага	$7 \cdot 7 =$		крапель
сила	$7 \cdot 8 =$		крапель
кмітливість	$7 \cdot 5 =$		крапель
доброта	$7 \cdot 6 =$		краплі
швидкість	$7 \cdot 4 =$		крапель

7. У будинку живе 10 сімей по 4 особи в кожній і 6 сімей по 3 особи в кожній. Скільки всього осіб живе в будинку?

8. Обчисли вирази.

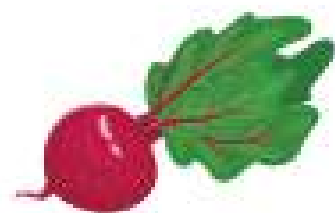
$$(47 + 38) \cdot 1 \quad 3 \cdot 9 \cdot 1 \quad 72 : 9 : 1 \quad 0 : (15 + 15) \quad 23 \cdot 0 + 6 \cdot 0$$

132

Обчислення виразів на вивчені випадки множення і ділення. Розв'язання задач.

Народні свята у твоїх ровесників за кордоном

1. Андрієва мама ділиться рецептом українського борщу з мамою Олівера. Обчисли вирази під назвами тих продуктів, які необхідні для приготування борщу.

$$24 : (16 - 8)$$

$$35 : (28 - 21)$$

$$81 : (11 - 2)$$

$$72 : 8 \cdot 3$$

$$56 : 7 \cdot 8$$

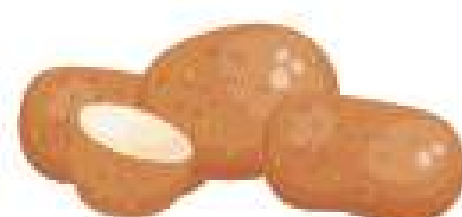
$$18 : (40 - 31)$$

$$48 : (24 : 3)$$

$$63 : 9 \cdot 3$$

$$54 : 6 \cdot 3$$

$$80 : 10 \cdot 2$$

2. Обчисли вирази. Результати вкажуть, яке свято в якій країні популярне.

свято Івана
Купала
 $9 \cdot 8 - 20$

фестиваль троянд
 $8 \cdot 4 + 32$

день шашок
 $9 \cdot 9 - 20$

52 Україна

79 Італія

64 Болгарія

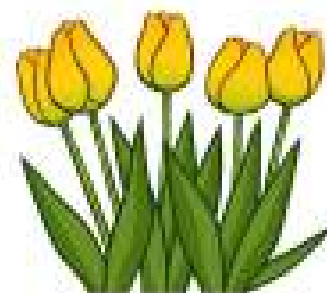
67 Нідерланди

61 США

75 Іспанія

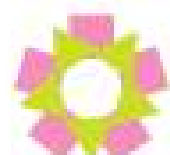
фестиваль
морозива
 $8 \cdot 8 + 15$

свято тюльпанів
 $7 \cdot 7 + 18$

день цирку
 $26 + 7 \cdot 7$

3. Розкажіть однокласникам та однокласницям, які ще незвичні свята відзначають в інших країнах.

4. Для святкування Івана Купала діти заготовили 72 волошки й 9 ромашок. У скільки разів більше діти зібрали волошок, ніж ромашок?

5. Дізнайся, на якій висоті в цирку працюють канатоходці, якщо відстань від арени до купола — 24 м, а канат натягнутий на висоті, у 3 рази меншій.

6. На фестивалі морозива в кіоску було 90 порцій морозива. Його розклали в пакети по 10 порцій. Скільки потрібно пакетів?

7. Обчисли та порівняй вирази ($>$, $<$, $=$).

$80 \square 7 \cdot 7 + 6$

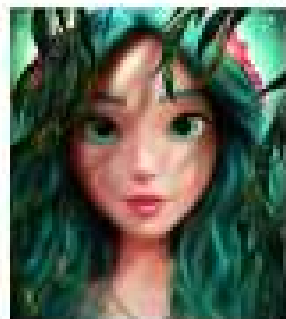
$63 \square 9 \cdot 7 : 1$

$49 \square 7 \cdot 4 + 21$

133

Складання виразів на вивчені випадки множення і ділення. Розв'язання задач. Де *«живуть» твої улюблені казкові персонажі*

1. Обчисли вирази. Результати вкажуть, у яких країнах живуть герої твоїх улюблених мультфільмів.

52 Україна

$$54 : 6 + 43$$

72 Канада

$$48 : 6 \cdot 9$$

18 США

$$42 : 7 + 1$$

48 Німеччина

$$81 : 8 \cdot 2$$

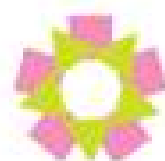
25 Велика Британія

$$63 : 7 \cdot 9$$

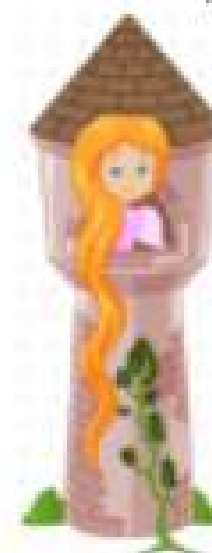
81 Данія

$$6 \cdot 6 + 12$$

2. Розкажіть однокласникам та однокласницям, яких ви ще знаєте казкових героїв і де вони живуть.

3. Довжина найдовшого волосся, що занесено до Книги рекордів Гіннеса, — 2 м, а в казковій героїні Рапунцель — 20 м. У скільки разів волосся Рапунцель довше від волосся, занесеного в Книгу рекордів Гіннеса?

4. Розкажіть друзям, як Рапунцель використовувала своє волосся.

5. Білосніжка купила гномам по 3 цукерки та по 2 пряники. Скільки всього смаколиків купила Білосніжка?

134–135

Обчислення виразів на вивчені випадки множення і ділення. *Діти, які змінюють світ*

1. Перед тобою фото унікальних дітей, чиї винаходи можуть змінити світ. Обчисли вирази. Результати вкажуть, як їх звуть і в яких країнах вони проживають.

Отримала звання професора в 16 років.

$36 : 6 \cdot 4$
Філіппіни

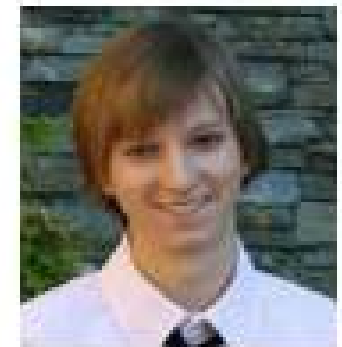

24

Мікаела Фудоліг

У 10 років став конструктором з ядерної зброї.

$6 \cdot 8 + 12$
США

56

Акріт Ясвал

В 11 років отримав учений ступінь із математики.

$81 : 9 \cdot 5$
Північний Уельс

60

Тейлор Уїлсон

Уперше провів операцію в 7 років.

$7 \cdot 5 + 21$
Індія

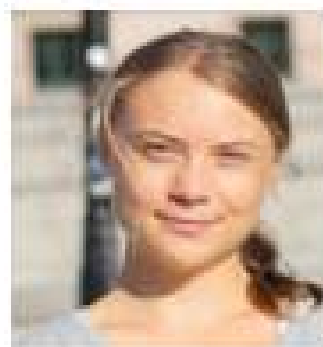

58

Грета Тунберг

У 15 років стала почесним доктором Університету Монса.

$5 \cdot 4 + 38$
Швеція

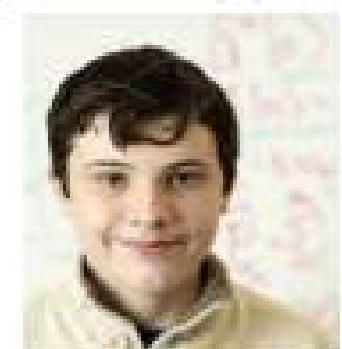

45

Камерон Томпсон

У 10 років вступив до університету імені Індіри Ганді.

$42 : 7 \cdot 6$
Індіанаполіс

36

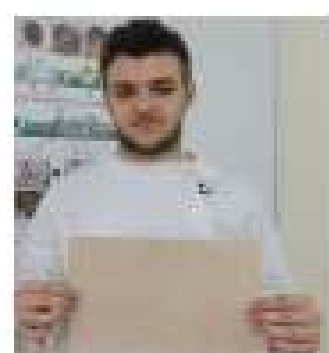
Джейкоб Барнетт

Українські діти теж гідні свого великого народу.

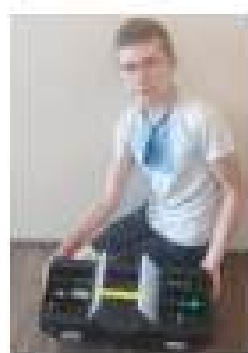
2. Обчисли вирази. Результат укаже на твоїх земляків, які прославили Україну своїми досягненнями.

$$12 : 3 + 11$$

$$18 : 2 + 7$$

$$3 \cdot 8 + 10$$

$$15 : 3 + 41$$

$$21 : 3 + 5$$

16 Школяр із Закарпаття Валентин Фречка запропонував виготовити папір з опалого листя.

12 Школярі з Івано-Франківська розробили дрон-міношукач для військових.

46 Віталій Нечаєв отримав титул абсолютного переможця премії імені Джузеппе Шіакка.

15 Харків'янин Сергій Тимчук створив харчову плівку (з'їсти бутерброд можна не розмотуючи).

34 Львівський школяр Захар Щурко розробив портативну зарядну станцію для військових. Нею можна зарядити з десятків мобільних телефонів, рації, дрони та навіть Starlink.

Думаєш, винахідники — це якісь особливі люди? А от і ні! Зробити винахід може кожний / кожна, хто хоче спростити життя для інших, добре навчається, є наполегливим / наполегливою.

Можливо, і ти колись зробиш винахід, що змінить світ!

136–138

Навіщо мені математика? Проект

Задум проєкту

Довести, що в реальному житті без математики не можна обійтися.

Об'єднання в мінігрупи

Знайдіть і використайте спосіб об'єднань у мінігрупи.

Мініреферендум

Обговоріть у кожній групі подані запитання

- Яке значення має математика в захисті держави?
- Чи має місце математика у твоїх розвагах, в організації свят?
- Чи є місце математиці в магазині, на подіумі, у туристичному поході?
- Чи потрібна математика для приготування їжі, ремонту квартири, для роботи фермера?

Підготуйте повідомлення

Як математика допоможе дізнатися:

- Про життя твоїх ровесників за кордоном.
- Про Україну і її багатства.
- Про дітей, які намагаються змінити світ.

Ярмарок ідей

Проведіть у мінігрупах обговорення, як краще презентувати вашу ідею на доведення користі математики в реальному житті.

Не забувайте, що вашими помічниками можуть бути батьки та друзі, а також технічні засоби.

Творча майстерня

- Підготуйтеся до презентації своїх доказів.
- Налаштуйтеся на можливі зауваження.

Презентація

- Презентуйте роботу своєї мінігрупи.
- Дайте відповіді на зауваження учасників інших груп.
- Зробіть спільний висновок про значення математики.